

VÄINÄMÖISET

TOIMITETTU

CARL AX. GOTTLUNDILTA.

I. OSA.

THE NATIONAL

LIBRARY

OF THE UNIVERSITY OF TORONTO

120

VÄINÄMÖISET,

YKSI KOKOUS

MEIJÄN NYKYISTEN

Kunjojin

VIRREN-TEOISTA,

TOIMITETTU

CARL AX. GOTTLUNDILTA.

I. OSA.

*Vita sine Musis mors;
Musae post funera florent.*

TUKHULMISSA

PAINETTU, NORSTEDTIN LUONNA POIKINEEN,

VUONNA 1828.

ALAN MORTON

1900

ALAN MORTON

1900

ALAN MORTON

1900

ALAN MORTON

1900

ALAN MORTON

ALAN MORTON

ALAN MORTON

1900

SILLEN

HENKELLISELLEN OPPIALLEN, JUMALAN-OPIN OPET-
TAJALLEN, TÄHTI-MIEHELLEN KEIS. ST. AN-
NAN 2:SESTA TÄHTI-KUNNASTA,

HERRA E. G. MELARTINILLEN,

Siitä Hänen palavasta Isänmoan-rakkautesta,
jolla Hään, Hänen *KEISARILLISELTA JALOUELTANSA*
Suomessa viimen asetetussa *Koulun-Toimituksessa*,
työskeli soahaksensa Äitin-kielemme opillises-
sa tarkoituksessa ylös-harjoitetuksi, ja Kouluis-
samme käytetyksi — uskalletaan nöyryydessä
hartautessa omistoo näitä kirjan-lehtiä, toistukseksi
Moamiesten yhteisestä suosioista, ja siitä yksinnäi-
sestä arvoittamisesta ja kunnioit-
tamisesta, jolla

OLEN AINA JEÄPÄ

H Ä N E N

nöyrimmäinen palveliansa
CARL AX. GOTTLUND.

SILLEN

Handwritten text at the top of the page, appearing as bleed-through from the reverse side.

HERRN E. G. MEILÄRTINLLE

Main body of handwritten text, likely a letter or a report, written in cursive.

Handwritten text or a signature line in the middle section.

Handwritten text, possibly a date or a signature, in the lower middle section.

Handwritten text at the bottom of the page, including what appears to be a name and a date.

ESIPUHE.

*Käki tuopi suven sanoman,
Peäsky päivän lämpymisen.*

SANANLASKU.

Otavat ovat tuskin nousseet taivahalle, ennen kuin *VAINÄMÖISET* jo pilvestä pyrähti.

Koska Otava on jo kaikki valmiiks' painettuna, mutta koska vielä voitaan aikoa, ennen kuin kaikki hänen kuvat (plancher.) joutuu painin kanssa kaunistetuiksi (färglagde) niin olemme kahtoneet soveliaksi, että sillä välillä painuttoo tätä pientä kirjoo, että sillä ikeän kuin ennustoo hänen tulonsa, ja lie-soamaan hänelle tietä pohjoisillen ilmoillen. Tämä kirja annetaan seneistä kaikillen Otavan Peällentarjojoillen (Prenumeranter) huokiammalla hinnalla kuin muillen ostajoillen, kostoksi tästä heijän liian pitkästä outtamisesta *).

Näinnä aikoina on Suomessa yksi merkillinen muutos tapahtunnut mielellisessä tarkoituksessa. Suomen kieli, jota ennen piettiin halpana ja jaloinpoljettavana, kahotaan jo monelta paremmalla arvolla, ja pietään (niin kuin sen pitäis) meijän äitinkieleksemme. Ne monet harjoitukset, jotka jo monessa paikoin on tehty, koroittaa tätä kieltämme kirjan-kieleksi, tahii käyttää sitä kirjallisissa tarkoituksissa, toistaa että meissä on syttynyt yksi rakkaus, joka on varsin luonnollinen, ja sen suhteen myös luonnostaan onnellinen.

* Syy tähän viipymiseen luetaan esipuheessa 1:seen Osaan XXXIII:llä puoliskolla (pagina) ja seuravilla.

Se on arvattava, että eroitettua Ruohtalaisista, piti ne kahleet aikoa myöten laukiaman, jatk' ei kiinnittäneet eikä yhistäneet meitä heihin, voan jotka painovat meitä heijän allesek. Näistä, oli kielenkahleet ne isommat ja vaikiammat, joilla kokivat meitä kiini-situa.

Ei ouk mikään niin luonnotoin kuin poiskiel-tää yheltä ihmiseltä hänen luonnollinen kielen-sä, se on että varsin murhata hänen mielen-luon-toansa; sillä koska kielet ovat mielen keinot (organer) niin on yksi heistä niin kallis kuin toinen-kin, ja kumpaisetkin tarpeelliset meijän mielen-valaistukseksi.

Tässä tarkoituksessa ovat Ruohtalaiset käyttäneet meitä varsin luonnottomasti, sillä hyö ovat poistai-vuttanneet meijän mielestämme tämän luonnollisen rakkauen omaan kieleemme, ja peällen-tunkeneet meille tätä vierasta puhetta, jonka rakastaminen oli meillä luonnotoin, niin kauan kuin se moahan-kukisti meijän omoo puhettamme. Kuitenkin heitä ei soatetak tästä varsin syyttää; sillä jos tarkoitamme niitä aikoja jollon ensin tulimmo heijän alimaisiksi, niin olimme (heitä vastaan) yksi roaka pakanallinen kanssa, kussa ei valaistus (kirjallisia harjoituksia) ollut soanut niin sioo; se piti seneistä tuotettaman meillen vieraasta moasta, ja vieraalla kielellä. Mutta vika on siinä, ettei se ouk sitten heittänyt tätä vieraasta kielen-pukua, ja ottanut meijän omoamme, koska olimme jo niin paljon mielin-valaistunneet, että ämä ei ainoasti oisi ollut meille mahollinen, mutta myöskin varsin tarpeellinen. Voan sitä vastoin ovat hyö aina harjoittanneet meissä tätä muukalais-ta Ruohtalaista kieltä, jota ovat ehkä tehneet tästä vanhasta tavastaan, tahi luulestaan sillä paremmin sitoavasek meitä heijän ympärillensä. Mutta yksi luonnotoin site ei kestäk kauan, ja yksi luonno-toin rakkaus on aina voaran-alainen. Se on us-kottava että jos oisimme vielä kauemminkin viipynyt Ruohtalaisten alla, niin oisi kerrankin tämä mieli

meissä mielistynyt, katkaista näitä kielen-kapaloitamme ja harjoittoa omoo puhettamme. Sillä luontoa soahaan joksikin pois-taivuttoa ja vierastuttoa; mutta varsin muuttumaan — sitä ei soa koskaan; ja luonnon laki on ite se ensimmäinen, joka ajallansa rankaisee näitä hänen rikoittajoihensa. Yksi mehän-elävä, yksi peto, pietään siteillä ja kahleilla; mutta yksi ihminen, liioitenkin yksi valaistu (tahi ihmis-kansoa, joka on muka yhtä) kiinnitetään vapaallisella ja vilpittömällä käytettämislä. Se on nykyisen-ajan valaistus, jota meidän tulo kiittee, ett'ei voittajat enään tie voitettujansa orjiksensa, tahi alentaa heitä ihmisyytessä (*i menffligheten*); mutta ett' nyt pyytäävät heistä hyviä ihmisiä, onnellisia alammaisia, ja vapaaelaisia kansalaisia (*medborgare*). Ja se on tästä syystä, josta ne kansat, joita nyt eroitetaan yheltä ja yhistetään toisen Hallituksen kanssa, aina ovat soanneet piteä Uskomuksensa (*sin Religion*) Kielensä ja Lakinsa, jos nämät ovat muka siinä toimessa, ett' ovat kunnolliset ja soveltuvaiset aikoin-soaha heidän totuullista parasta ja onnellisuutta. Tätä, jota aina tehään yheksi ehoksi rauhan-teoissa, vahvistettiin myös tässä viimeisessä rauhassa v. 1809, ja se on sillä perustuksella, ja meidän Valtioin armolla, jolla myö oommo soanneet piteä ei ainoasti tätä omoo Uskomustamme ja Lakiamme, mutta myös tätä muukalaista puhettamme, joka ei ouk omamme, voan joka on meille peällen-tunkettu muualta, Suomen-kielen hävitöksi. Se on epäilleniätäk, ett' hallitus, joka suopi meidän parasta, ei oisi tätä asiata vastaan, jos ruettaisiin vähittäin poisriisua tätä vieraasta pukua, ja näitä vieraita kielen-kahleita, jotka jo kauan ovat olut meille vastukseksi oman kielen harjoittamisemme. Uskottavampi oisi, ett' se oisi meillen avuksi tässä tarkoituksessa, jos kerran pyytäisimme tätä omoo puhettamme kirja-kieleksemme. Mutta siihen voaitaan, ett' sitä ensin tehään kunnolliseksi ja sovelliaaksi tähän tarpeesen. Se on sen eistä sopiva

että ruetaan ensin ylös-harjoittamaan tätä omaa puhettamme, ennen kuin ruetaan puhumaan hänen käyttämisestään yhteiseksi kirjoitus-kieleksemme.

Mutta jos nyt ruettaisimme harjoittamaan tätä Suomen puhettamme kirja kieleksemme, niin kysytään ehkä mitenkä sitä tehtäneeni, ja mistä tätä työtä aloitaisime? Sanotaan ”*peästä pinoa aletaan, hyvä asia alusta*”! Mutta missäpä tässä on alku, ja missä tässä peätä tavataan? Se on mejän kielen tiustelemisellä, tutkimisellä hänen tapojaan ja puheenmutkiansa, hänen henkellisen luonnon käsittämisellä, jolla mejän ensin pitäis aloittaa hänen harjoittamista. Siitten voitaan vielä hänen puhtauteksi, kitkemistä ja kumoon kyntämistä kaikkein niiten vierain sanoin ja sana-tapoin, jotka ovat häneen tartuneet, ja pahentaneet hänen luontonsa. Viimeksi tarvitaan tätä henkellistä, siemenettä, joka löytyy Tietomuksissa, ja miehiä joka sitä kylvää ja karhii *).

Meijän kielen luonto tavataan peripuhtautesaan mejän vanhoissa Runoissamme, ja muissa kansallisissa puheissamme, kussa heijän Runomus (*Voesti*) ja Salamus (*Mythologi*) ilmoittaiksen, jotka ovat ne henkellisimmät sikiät kussakin kielessä. Näitä vanhoja Runoja on vähittäin ruettu ylös-hakeamaan ja julistettamaan, *Ganander, Porthan, Toppelius*, ja osittain jo myökin oommo koittaneet heitä soaha painetuiksi, milloin valaistettunna omilla selitöksillämme, milloin myös ilman selittämätäk. Mutta se on tapahtunut, niin kuin usseen tapahtuu, koska haetaan joen takoa vettä, että näitä nykyisämme Runojamme on sillä välillä heitetynä unoukseen. Meijän kielen henkitär (*genius*) tavataan ei ainoasti vanhoissa Runoissa, sitä tavataan myös nykyisemmissä; sillä oisihan se muutoin kuollut, ellei se vielä eläisi näissäkin. Yksi aika on kerran tuleva, jollon tiustellaan näihin päivien

*) Lue tästä Otavan eipuhetta.

tekoja, ja jollon kysytään: "minkälainen oli Suomalaisen Runomus alulla yheksäntoista kymmenälle sa'an luvulla" (19:de seflet)? (Sillä myö elämmö ei ainoasti mejän ajalla, mutta myös tulevillenkin ajoillen). Eikös se oisi silloin hyvä, soaha Täl-laisia kootuksia, tehtynnä juuri tään-ikuisilta?

Tarkoitus tämän kirjan painamisella, on sen eistä ollut, ensin että osottoo millä teloilla mejän Ronumus seisoo näinnä päivinnä, ja minkälainen hänen on luonto, jos häntä verrataan vanhoin aikoin. Tämä on tarpeellinen tietää, ei ainoasti tulevillen ajoillen, mutta erinomattain näillen nykyisillen, jotta meillä oisi esimerkkiä sekä vanhoilta että nuoremmitakin kielen-käyttäjöiltä, mitenkä mejän pitännöön harjoittoo puhettamme ja runomustamme. Moni ehkä luuloo, että jokainen meistä tuntoo kyllä tään-aikuista puhetta ja runomusta, jota tarjoitetaan meillen sekä suullisesti että kirjallisesti. Ei ikään! Tätä ei ouk ykskään vielä oikeen käsittänyt. Tätä toistetaan tämän aikuisilta kirjuttajoilta ja laulun-laittajoilta, heijän omilla teoilla ja lauluillansa. Sillä mejän Runomus elää niissä pohjoisimmissa moakunnissa kansan suussa, ei nissä tyhmissä veisuissa, joita vuosittain painetaan ja levitetään ympärin moatamme, ja jotka murtaavat ja murhaavat sekä kielemme että juohutuksemme (Fantasi, Diktfont). Ne eivät ouk Suomalaisia, muuten kuin nimekseen, sillä heissä osoittaiksen yksi muukalainen Runomus puettu Suomalaisilla sanoilla, mutt' ei käytetty Suomalaisella kielellä. Hyö ovat sen eistä pian kaikki, sekä kielen että mielensä puolesta, ulko-puolella kaiken Suomalaisen Runomuksen *).

*) Tähän luemme e. m. ne "u usiksi" tahi "tämän vuotisiksi" kuhutut *Laulut*, *Virret* ja *Veisut*, ioita vuosittain tuuvaan Turusta, ja jotka ovat luonnostaan niin kehuot, että se on kumma jotta heitä ostetaan ja luetaan. Tähän luettaisiin myös ne *Topeñuksen* Runoissa nimitetyt Nykyisemmet *Laulut*, ne

Myö olemme tähän asti ollut aivan kiittämättömiä niitä miehiä vastaan, jotka ovat harjoittaneet henkissä pittee tätä meijän vanhoo Runomustamme. Myö ei ouk ainoasti unouttaneet heitä, niin kuin tapa on hyväntekiöimme vastaan, mutta olemme eesmänneinä aikoina monestin heitä vainoonneet ja ahistanneet; ja aina kahtoneet heijän puolella, jotka vieraalla puvulla ovat meitä villittäneet ja jouksuttelleet. Meijän tarkoitus on seneistä toiseksi, että Moamiehilleme ilmoittaa meijän nykyisiä kunnollisempia Runo-niekojamme, että sillä, koko kansan kuulla, osottaisimme heillen kunniatamme, ja kehoittaisimme muita astuamaan heijän askelillen. Myö olemme tehneet tätä että yhellä puolella sekä käsittäisimme tätä meijän perullista (genuina) Suomalaista Runomustamme, että kostelisimme hänen valvojitansa ja harjoittajoitansa, kuin että toisellakin puolella pois painettaisimme kansan mielestä niitä joutavia paha-päiväisiä remputoksia, jotka kuohuu meijän kirja-pajoistamme, ja jotka toistaa miten paljo meijän mieleme on jo pois vai-punut ja moahan-painunut siitä suloisesta Runomuksesta, joka on meijän kielen omainen.

Tässä ensimmäisessä Osassamme olemme koettaneet että toimitto *Savolaissia* Runoja sekä Savon pohjoisemmasta että eteleisemmestä peästä. Jos tämä kirja mänestyis, niin meijän aivotus oisi että aikoakin myöten painuttoo ei ainoasti muita Osia, mutta myös että erittäin toimitto *Pohjolaisten, Karjalaisten, Aunuksellaisten, Hämäläisten, Uuenmoalaisten* ja *Turkulaisten* runomuksia; että sillä selvemmin näkisimme minkälainen Runomus-taito on kussakin moakunnassa. Se on arvattava, että Runo-

Oulussa äsken painetut *Forteliukselta* kootut Suomalaiset Laulut, suurin osa *Rénvallin* Veisuisista, ja joku osa ehkä meijän omistakin laitoksis-tamme.

mus on aina yksi ja yhölläinen *) ja että eroitus on ainoastaan kielessä eli puheen murressa, tahi juohtumuksessa ja hänen toimitus-tavoissaan. Kuitenkin tavataan kussakin kansassa eli moassa erinäisiä juohtumuksia, ellei eri-luontoisia, ja se on tämä erinäisyys, joka teköö heitä ikäänkuin eri-luontoisiksikin. **).

Voan ennen kuin myö näistä lähemme laveammasti puhumaan, niin tahomme ensin tästä osastamme tehdä joita-kuita muistutuksia, ja nimittää niitä tarpellisimpiä tarkoittamuksiamme.

Se ensimmäinen, joka kohtaa meitä, on yksi varsin merkillinen asia, jota löyämme, koska vertoomme näitä nykyisiä Runojamme niihin vanhoihin. Nimittäin, että hyö runollisessa tarkoituksessa (i Poetisch hånseende) kielenä puolesta ovat aivan samallaiset kuin ne kaikkiin vanhimmat, joita tunnetaan. Eli toisilla sanoilla: myö löyämme e. m.

*) Nimittäin sillä tavalla, että mikä on Runomus, olkoon ajatuksessa tahi kielessä, siks' se jääpiki ikuisesti, ikään kuin mikä on soittamus (musif) se on soittamus iankaikkisesti. Muussa tarkoituksessa, niin on Runomisen keto varsin lavea, ja niin lavea että se ulottuu taivaaseen. Hänen juohtumukset ovat myös kirjavammat kuin päivän säteet.

***) Jos seneistä multa tunnettomat Runojat, (Eksalder) tahi Runon-koottajat, tahtoisivat runoillansa lisätä näitä tietojamme, ja tarkoittaa meidän Suomalaisen Runo-Tarinamuksen valaistamista, niin heille oisi tässä tilaisuutta soaha heitä painetuiksi ja kunnollisesti toimitetuiksi, jos lähättävät heitä mullen postilla tahi matkustavaisten kanssa. Ja tahon minä mielelläinkin, kostoksi, tästä heidän toimeestaan, lähättee heidän kustentamata yhen kirjan - kappalten (Exemplar) niistä kirjoista kuhun näitä painetaan. Vielä tahtoisin muistutella, että soisin mielelläin, jos 1) laitettaisiin heihin selitöksiä äkkinäisistä nimistä ja sanoista, 2) että oisivat kirjutettunna sillä kielen-murrella kuin ovat tehtynnäkin, ja 3) että sepittäjöhien nimet ja elämäntieyöt oisi mainittunna.

että tämän *Ryynüisen* ja poika-*Huuhtisen* Runot ovat verrattavinna meidän peä-Runojamme vanhan *Väinämöisen* virsi-tekohin — jos puhutaan muka Runon-laitoksesta (*versbyggnad*) ja kielenkäyttämisestä. Nyt on kieli ainoasti yksi piiros (ett form) jolla meidän ajatuksemme toimitetaan; ja Runon-laita on piiros meidän runomukseemme. Myö neämme seneistä että ne vanhat pirokset runoissamme ovat vielä tänä päivänäkin varsin ne samat kuin olivat tiesi jo minä aikoina; niin että on varsin mahotoin meille, sekä kielen puolesta että runo-laitoksesta, eroittoa niitä vanhimpia näistä nuoremmista. Tämä on varsin luonnollinen asia, sillä ikeän kuin meidän kielemme on vielä tänä päivänäkin samalla kannallansa, kuin oli 600 oastaikoa sitten, niin on myös meidän Runomus samalla laitoksella. Eli meidän kielemme ja meidän runomukseemme ovat seisonet varsin yhellä paikalla lähes 1000 oastaikoa, ellei enemmin. Mistä se tuloo, ellei siitä että Suomalaiset Runojot ovat toinen toisesek perästä työskentelleet niissä vanhoissa piiroksissa, ilman että heitä levittee tahi muuteskentella; hyö ovat heissä askaroittanneet, ikeän kuin meidän kirjantoimittajat, joita vielä tavaetaan samassa tavattomuutessaan, kuin olivat koska ensin rupeisivat tätä kieltämme kirjuttamaan. Sitä vastoin jos kahomme toisten kansoin kieliä, miten paljon eivätkös ou muuttuneet muutaman sa'an vuuen peästä. Jos luetaan e. m. Ruotin kieltä, vuotesta 1200, 1400, 1600, ja 1900, niin se aina kahensaan vuuenpeästä eroittaiksen jo niin paljon, että hyvin tunnetaan minkä aikuiseksi se on luettava. Jos otetaan pitempätä aikoo, niin eroitus on aina suurempi, niin että tuskin tunnetaan samaksi kieleksi. Niin e. m. jos verroitaan sitä vanhoo Messo-Göthin kieltä tähän nykyiseen Ruohtalaisten, eli niihen vanhoin Ruomalaisten tähän nykyisten Italialaisten, niin eivät eneen toinen toisiansa ymmärtäisik.

Sitä-

Sitävastoin niin Suomen kieli (niin kauaksi kuin käypä tutkiminen) on muuttumaton. Sekä hänen oma luonnonsa, että hänen erikummainen rakennus (jolla se rajuttaiksen kaikista muista kielistä) toistaa tätä hänen peri-vanhuuttansa. Samalla tavalla osottaa mejän runot, sillä omalla luonnollansa (jolla heitä eroitetaan kaikkein muihen kansoin runomuksesta) että ovat varsin vanhan aikuisia *). Niinikkään myös mejän runon- ja paimenen-soitot, jotka erimukaisuuellansa (joilla heitä luovutetaan kaikesta nykyisestä soittamuksesta) muistuttaa meitä, etteivät ouk mejän aikuisia **).

Jos nyt tutkitaan kielen-harjoittamusta, niin se on kielen kanssa niin kuin moan kanssa, joka harjoittamattomuudessaan kasvattaa näitä synkiä mehtiä, näitä kauniita notkelmoita ja noroja, näitä sakkeit asaloja ja jylhäkköitä, kussa nähään koreita koi-voja ja lehto-puita, eli isoja honkia ja masto-puita, jotka kauneuuellansa meitä mielyttää, ja hirvittää ja louellansa; mutta kussa myös löytyy karkeita paikkoja, monta kivi-louhua ja suo-silmee. Ja joita kaikkia ei millään konstilla soaha syntymään. Tämä mehti, joka vuosittain kasvaa, ja vuosittain katoa,

*) Lue tästä, Otavassa 1 O. p. 27, 29, 269, m. m. Tämä Runomus osoittaiksen e. m. alku sointumisella (genoni alliteration) kussa joka sana ja juotos on jo itekseen sointuva, josta sitä eroitetaan kaikesta nykyisestä runomisesta, jossa aina, kaben, kolmen eli neljän sanan peästä, tavataan loppu-sointumista (flut-rim) johon peästyämmä jo unoutetaan hänen eillimäistä vastaus-sanansa, ellei sitä hyvin tarkoitetak peähään, joka toas keäntää työkse ja vaivaksi, joka oisi huvitokseksemme. Tällainen vanhan-aikuinen alku-sointuminen tavataan vanhoin *Islandilaisten, Anglo-Saksilaisten* ja *Messo-Göthiläisten* runomuksessa, joka toistaa että se on ollut mejän tapainen, tahi että Runomus pohjoisessa on vanhuutessa ollut tois-tapainen piirroksestaan, kuin etelässä.

***) Otava, 1 Osa, p. 269.

se muuttuu kyllä puuksi, mutta yhölläinen se on luonnostaan, sillä se kasvattaa aina näitä nuoria vesoja niihin vanhoiin piiroksiin. Sitä-vastoin, jos tätä moata harjoitetaan, ja konstilla korjataan, miten paljon eikös se muuttuk? Näitä ikuisia mehtiä lasketaan kirkvällä moahan, ja heijän siassa nähään karsittuja puuta, joihen välissä kasvatetaan monellaisia kirjavia vilja-maita, jotka vuosittain käytetään milloin Ruuksi tahi Otraksi, milloin Kauroiksi tahi Vehniksi, milloin Pavuiksi, Herneiksi, Koaliksi, Nauriiksi, Potatiksi, Tattariksi, Omenoiksi ja Viina puiksi, sanalla—kaikeks mitä konstilla soahaan kasvattaneeksi; mutta jotk' eivät kuitenkaan annak meille sen suosion ja luonnollisen huvituksen, kuin nämät mieluisat mehet, kussa vietellimme nuoruuen aikojamme. Nyt oisi vaikea ehkä sanoa, mikä heistä on parempi, nämät lehvakkaat lehto-moat, vai nämät avonnaiset pelto-moat. Kieliin kanssa on asian-laita samallinen: vanhuudessaan ja omassa mieli-vallassaan ovat synkät ja mieluisat, jos kohta karkeetkin; mutta harjoitettunna (eli yhellä puolella vesoitunna ja karsittunna; toisella, kynnettynnä ja kylvettynnä) ovat sopivat käsittämään viisauten hetelmiä ja oppimuksen omenoita. Se on seneistä työläs sanoa, jos se on meille voitoksi tahi vahinkoksi, että kielemme on näin kauan seisonna harjoittamaton. Meijän luullo oisi, ett'ei meillä ouk syytä katoa yhtä, eikä toisesta ilotella; mutta tyytyä siihen kussa tilassa häntä nyt tavataan. Jos ainoastaan kahotaan huvittamisen puolesta (eli mitä kieleen tuloo) niin se on tässä harjaittomattomassa tilassaan suloisempi, mieluisampi ja jalompi, luonnostaan; mutta jos tarkoitetaan hyövyttämisen puolesta (eli mitä mejän tuloo) niin se hyövyttää meitä enemmän harjoitettuaan. Ja koska kielet, ikeän kuin moat, arvataan sitä myöten kuin hyö meitä hyövyttää, niin se on ainoasti harjoitettunna kuin se on meillen otollinen.

Koska mejän Runon-piirokset ei eroitak niitä vanhoja Runoja näistä nuorista, niin mikä siitten

heitä eroittaa, ellei piiros? Se on heijän sisällinen luontonsa, heijän aineensa. Hyö ovat kyllä ulkopuoleltaan yhölläiset, mutta sisältään varsin erilläiset. Koska kunkin ajan runomus aina toimittaa sen ajan mieli-juohutosta, ja osottaa kansan henkellistä mielenluontoa, niin taijamme näistä runoin sisällisestä, olostajoten-kuten käsittää Suomen kansan mielenluontoa erinnäisinnä aikoinna. Myö havaimme että meijän vanhimmissa runoissamme aina puhutaan ja lauletaan semmoisia asioita, jotka olivat luonnostaan henkellisimpiä ja jalompia kuin nykyisin; niin kuin e. m. Moailman luomisesta, tulen syntymisestä, kanteleen suloisuudesta, rauan rakentamisesta, ja muita semmoisia, joita tahtovat käsittää ymmärryksellensä, ja selittää runomuksellansa; ja jotka tällä runollisella ja sala-luonnollisella puvullansa mielyttivät koko kansan. Eli myö löyämme, että heijän runomus silloin sulki sisällensä kaiken heijän moallisen että henkellisen viisauen (ja niin se on ollut muissakin kansoissa, vanhoina aikoina). Silloin oli Runomus Suomessa korkeimmallansa. Mutta koska sitten, valaistuksen levittämisellä, kaikki nämät tieton- ja viisauen-aineet riisutettiin pois tästä heijän runollisesta ja salallisesta (mytiffa) puvusta *), ja selkiemmästi toimitettiin ite Tietomuksilta, niin ei jeänyt meillen muuta jälellä, kuin piiros tabi puku tästä vanhasta runomuksestamme. Mutta koska yksi piiros on ajateltamatoin (otänfbart) ilman jotaik ainetta (jota se piirittää) niin tehtiin aineeksi näitä pieniä joka-päivällisiä asioita ja tapauksia, jotka kohtaavat meitä tään-aikuisessa elämisessämme. Sillä tavalla vaikenä meijän runomus, arvossansa, halvemmaksi henkellisyydessään, vaikka ne vanhat kielen- ja ru-

*) Ensin eroitettiin ne henkelliset aineet, sillä, että Uskomus hävitti sen vanhan Salauksen; sitten eroitettiin ne moalliset aineet, sillä, että Tarinamus, Luonnoisuus (Systfen) ja Luonon Tietomukset (Naturvetenskaperna) hävittivät Taikaukset ja muut turhat tietämiset.

non-piirokset jäivät seisallaan. Yksi tällainen yhteinen ja kansallinen runomus käsitettiin kaikilta, ja valaisi koko kansakunnan; sitävastoin niin ne kirjalliset tietomukset harjoitetaan nyt ainoasti muutamilta yksinäisiltä; eli tieto ja ymmärrys (mitkä oli heillä) tavattiin muinon mielessämme ja peäsämme, nyt heitä tavataan ainoasti kirjoissamme. Mutta jos pitäävät meitä onnistoo ja hyövyttää, niin heidän pitäis toas kirjoista painumaan meidän mieleemme, ja se on tähän kirjalliseen ja mielelliseen harjoittamiseen, johon meidän-aikuinen mieli-valaistus tarkoittaa. Se on seneistä arvattava, että se yhteinen kansa oli muinon ikeän kuin enemmän tarkoitettu ja karaistettu henkellisyyteen, runomissellansa; ja että se nykyinen kansa tyhjillä ja joutavilla mieli-huvituksillaan, ja ruokottomilla runoillaan, soastuttaa ihtesek, vielä enemmän, moallisuuteen. Mutta Runomisessa on aina kuitenkin, moallisissakin asioissa, yksi henkellinen luonto, kussa se osoitaisensa omassa olennossaan. Ja jos se ei enään valaisoo meitä ja johtattaa meitä henkellisyyteen ja ymmärrykseen, niin se nyt nuhteloo meitä, ja nauraa meidän tyhmyytestämme, että sillä johtattaa meissä ymmärrystä. Tarkoitus on aina samallinen; ennen se oli meidän opettajanna, nyt se on meidän kurittajanna.

Jos tutkimme meidän nykyisiä runojamme (nimitäin niitä kunnollisia) niin havaimme että heissä aina nauretaan ihmisen tyhmyytestä ja hulluudesta. Hyö ovat kaikki tehtynä ikään kuin nauruksi ja pilkaksi meidän mielettömästä käytöksestämme, että sillä varoittaa muita niistä villityksistä, jotka seuraa tätä moallista elämätä *).

*) Eikä myö muuta tarvihtek, toistamiseksi tämän nykyisen Runomisen luontoa (aincensa suhteen) jos ainoasti nämät kahet sananlaskut: *"Noista viisas virren otti, hullun pitkistä puheista, mielettömän lausunnosta,"* ja *"Siitä viisas virren soapi, jost' ei tuhma tunnek-*

Jos seneistä yksi kuuluisa Runo-seppä (joka aina on verrattava kansan-valaistajana, sillä seseisoo aina älyllään muita eillempanä) teköö pilkkoo yhestä *kelvottomasta moahan-laskiaisesta*, yhestä *thymästä emännätä*, yhestä *luonnottomasta luontokappalen-roattelemisesta*, yhestä *luottomasta omistamisesta toisen tavarasta*, yhestä *irtonaisesta elämästä*, ja muista semmoisista hävittömästä tahi kelvottomasta elämän-laitoksesta, niin ei meijän siitä pie pahastua, eikä lakihin männä, eikä sakoillen panna. Sillä tar koitus on hyvä, se on yksi henkellinen rankastus mielen-oatokselle (inför Opinionen), joka vaikuttaa ehkä paljon enemmän kuin vitat, rahan-sakko, ja sala-riippi. Mutta niinpä se on kuitenkin käynyt; ne vanhat viisauen-runot haettiin ja hävitettiin ensin poavilaisilta pappiloilta, kosk'ei heissä luettu *Ristuksesta* eikä *Moariasta* (josta heitä syytettiin pakanallisuutesta) ja sitten nykyisimmiltäkin uskon-palvelioilta, koska heissä kuultiin tätä nimee (joka teki heitä haisuviksi poavilaisuutesta). Niin kuin papillinen valta ahisti vanhoja Runoja, niin on laillinenkin oikeus puolestansa asettanut rankaistusta näillen nuorillen. Se oli ennen tapa meissä kulettaa Runo-niekoja lakihin, ja ainoasti tämä tapa, että heitä sillä hätäyttää, toistaa jo että olivat uhkauksen alla; ja että heitä ennen-aikana paljon Suomessa tavattiin.

Myö neämmö tästä, mikä hyötytys meillä oisi näihen runoin kootuksella, meijän Runomuksemme harjoittamiseksi. Nimittäin että nämät nykyisetkin runot osottaa kunnollisia esimerkkiä sekä runon-laitoksistaan että kielen-käytöksistään; ja että ai-neensakin puolesta hyö, niin hyvin kuin nuo vanhatkin, tarkoittaa meijän hyötymistä yhdellä puo-

kaan. Jotka sanat myös toistaavat että Runojoissa piti löytyä ei ainoasti runomusta, mutta myös viisautta, joka perustaiksen sen peälle, että meijän Runojat oli muinon meijän viisahimmat miehet.

lella, ja huvittamista toistella, ellei henkellisissä, niin moallisissa asioissa.

Se toinen hoksaus (observation) joka näihen runoin tutkitessa osoittaiksen meillen, ja joka on pian yhtä merkillinen, on ainoasti yksi seuraus (följd) tästä yhteisestä kansallisesta Runomuksesta, eli tästä luonnollisesta, ikeän kuin kansassa syntynystä, voan ei konstilla kasvatetusta, runomisesta. Myö löyämme, että vaikka tässä on 12:tä erinäistä Runojata, niin heijän runot ovat kaikki niin yhölläiset, ja niin yhen-luontoiset, että se on mahotoin eroittaa heitä, ilman nimittämätäk. Eli siinä yhdessä virren-sepässä ei ouk mitään erinomais-ta, joka eroittais hänen runot, toisista; tahi tekisi heitä jossa-kussa mainihtavammiksi, eli eri-luontoisemmiksi. Myö olemme jo ennen toistanee, että meijän Runomus on ollut yksitapainen pitkin aikoo, ja nyt nähään, (joka silloin jäi meiltä muistuttamatak) että se on myös yksimukainen poikki aikoo. Tämä seuraa kaikki siitä, että meissä kyllä harjoitetaan runomusta, voan ej ylös-harjoitetaan. Se kasvaa ikeän kuin meijän kielemme luonnollisessa vapautessan ja omassa mieli-vallassaan, sill' on sen-tehän myö harjoittamattomiin luonto, nimittäin että olla yksi karvainen; mutta myöskin kaunis-karvainen. Niin kuin e. m. kaikki elävät, käsyttämättömyytessään (i sitt wilda tillstånd) eli luonnollisessa vallollisuutessaan, ovat yhölläiset, vallattomat ja voimalliset; mutta käsytyssä olemmisessään, tu-loovat monenkarvaiseksi, siistiksi ja heikom-maksi, niin on myö kielen ja runomisenkin kanssa.

Yks kolmaas asia seuraa seneistä vielä tästä heijän harjoittamattomuutestaan, nimittäin että ovat paikka-paikoin melkeen roakoja, tahi että heissä tavataan karkeita ruokottomia sanoja, jotka meijän mielestämme ovat sopimattomat, valaistetun kansan kuulla. Että heitte heitä varsin pois, oisi että hävittää näihen tapaa ja runon-luontoa, ja että varsin toimittoo heitä, oisi että ryettä meijän suutamme.

Myö olemme seneistä käyneet ikään kuin keskälän heijän välillen. Heitä kuullaan vähän kussakin kansan-seätyssä, ja tavataan sekä vanhoissa että nykyisissä kirjoissa, ja luetaan liiaksikin meijän henkellisessä Roamatussa, kussa ei semmoisia oisi luultu löytyvän. Hyö toistaavat enemmän tapoin puhtautta ja siveyttä, kuin tapoin pahenemusta (förstämnda seder) sillä niin kauan kuin esi-ihmiset pysyivät pyhytessään, niin eivät kainustelleet alastomuuttansa, vasta kuin olivat toinen toisesek pilanneet, silloin tästä häpäisivät.

Yksi neljäs seuraus tästä harjoittamattomuudesta meijän kielessämme, on että siihen on sisään tuotettu niin monta muukalaista sanoo, enemitten *Ruotin* ja *Venäjän* kielistä, jota meijän pitäis välttee, erinomattain kuin meillä löytyy omia, joill' on sama merkitys. Minä olen tässä monessa kohin heitä väijynyt; mutta olen myös antana heitä monessa paikoin olla joukossa, kussa hyö ikeän kuin naurattaa meitä tavattomuutellansa ja outouuellansa. Vaikka minun aivotus on ollut, ettei niin sanalla muuttoo näitä Runoja, voan painuttoo heitä varsin niin kuin ovat mullen laulettunna, niin löyän kuitenkin, että se on mahotoin heitä toimittoo varsin ilman oikaisematak, sillä ajatus toisinaan voatii, että ne erinnäiset juotteet niotetaan ja liitetään toinen toisesek kanssa yhteen, paremmin kuin tähän laulatesa ja suu-sanoilla. Voan minä olen toisella puolella kavahtanut tehä tätä muuten kuin juuri tarpeellisimmissä paikoissa, ja silloinkin niin vähä kuin mahdollinen, niin että moni ehkä moittii minun tehneen tätä kovin vähän.

Mitä nyt vielä tulisi näistä sanottavaksi, niin tahon muistuttoo teitä, ettei nämät ouk meijän kauneimpia, eikä meijän kansallisimpia, Runojamme. Hyö ovat varsin meijän nykyisiä jokapäiväisiä loilutoksia, niin kuin nähään heijän aineista. Heitä lauletaan tänä pänä, ja huomena heitä jo unouteetaan uusiin virsiin. Meijän aivotus on ollut, ei että

tuottaa mitä meidän kielessämme oisi kaunihinta, eikä mikä on suloisin Runomuksestamme; mutta että toimittoo meidän tään-aikuista runomusta, ei sellaista kuin se osoittaisken painettuissa veisuissa (josta on jo sanottu, että ovat ulkopuolella meidän runomustamme) mutta sellaista kuin sitä tavataan meidän joka-päivällisessä käyttämisessä, runollisessa elämässämme. Myö jaettaisimme muuten meidän runollisia tekojamme vissiin peä-loatuin; nimittäin 1) ne *Pakanalliset* (kaikkiin vanhimmat), jotka ovat vanhat kansalliset Runot, jotka muinonlaulettiin, ja jotka usseemmittain toimittavat puhtaita Salamuksia, tahi luonnollista ihmis-viisautta. 2) ne *Poavillaiset*, joka nyt ovat vanhimmat, ja joita luetaan: ja jotka usseemmittain toimittaa loihteita ja muita semmoisia taikus-sanoja, kussa tavataan yhtä luonnottointa ihmis-viisautta; eli kussa se luonnollinen ymmärrys on tullut villitetyksi yhestä luonnottomasta (henkellisestä) uskomisesta. 3) *Ne nuorenmat kansalliset* Runot, jotka lauletaan ympäri moatamma, ilman että tunnetak heidän perustusta, eli heidän tekiätänsä. Heissä toimitetaan usseen tarinallisia (historiikka) aineita. 4) ne *kaikkiin nuorimmat*, synnytettyinä viimeisellä vuos-saalla, eli vuos-luvulla (olkoon yhtä), josta muutamat ovat painon kautta, tahi muuten laulamuksensa puolesta, tulleet levitetyiksi ympäri moata; voan muutamat toas syntyvät ja kuoloovat koti-kylissänsä, kosk eivät heillä tarkoitetak mitään mainioisuutta, ainoasti kotonaisia joka-päivällisiä asioita. Se on näistä viimeisistä, joista tässä nyt tarjoitetaan teillen yhtä kokousta, ottakaatte sitä vastaan — ei kuin mikään lahja meidän Suomalaisesta runomuksestamme; mutta kuin yksi laitos meidän koti-lauluistamme *).

Hyö

*) Koska näissä Runoissa mainitaan (pian kaikissa) valuttomasta elämästä, niin saattaa moni ehkä luulla, että elättiin niinnä aikoina varsin *kelvottomas-*

Hyö ovat aineensa puolesta pienimmästä arovsta mutta kielensä puolesta, suuremmasta.

Mitä muuten tulisi sanottavaksi mejän kirjakielestämme, niin oommo jo siitä jutelleet *Otavassamme*, johon osotetaan lukioitamme; ja muistutamme ainoasti, että olemme tässä niinkuin muulloinkin nouattanut *Savon-puhetta*, *) ja ottanut tavaksemme, että aina painuttaa näitä kansallisia Runojamme sillä puheen-murrella, kuin ovat tehtynnä, tai tulleet meillen lauletuiksi.

Se näyttää monesta ehkä joutavallen, että olen nimittänyt milloin, ja keltä, minä olen heitä soanut; mutta se olkoon sanottu heijän valaistukseksi, jos tarvis oisi heistä tarkemmin tiustella, ja kunniaksi heillen, jotka ovat mullen näitä lukenneet; sillä minä olen aina luenut sitä kunniaksi — ei että tulla kirjoissa nimitetyksi — mutta että tulla mainituksi harjoituksistaan kansalliseen ja tietolliseen johtatukseen.

Viimeiseksi tahomme myös jotaik sanoa tämän kirjan nimittämisestä. Koska meillä jo on Otavat

ti, koska heillä aina oli näitä aineita; mutta myö uskomme toiseppäin, että olivat *siviämmät* kuin nykyisin, koska yksi kunnotoin käytös tehtiin (hänen tavattomuutestaan, *ovanlighet*) runoilla kuulutuksi ympäri moata. — Niinpä sanoivat: ”*hyvä kello kauaks kuuluu, paha sanoma etemmäks.*” — Nyt kuulaa tätä järehtämätäk.

*) Tämä Savon puheen-murreh eroittaiksen eteläisemmissä pitäjissä, niin kuin *Mikkelissä, Joroisissa, Juvalla*, m. m. siitä pohjoisemmasta Savon Suomesta, erinomattain puhumisessa (i uttalet) ja vississä sanoissa, niin kuin e. m. ise, veisi, messä, messo, essii, kassoi, kussui, tarvissoo, ilmaisekse, joita pohjoisessa sanotaan ihe (ite, itse) veihti (veitti, veitsi) mehtä (mettä, metsä) mehto (metto, metso) ehtii (etti, etsi) kuhtui (kuttui, kutsin) kahtoi (kattoi, katsoi) tarvihtoo (tarvittee, tarvitsee) ilmoittaiksen (ilmotta ihtensä t. ihtesäk).

taivaallamme, niin olkaan myös Väinämöisetkin. Väinämöisiksi kuhutaan Norjan Suomalaisissa (i Morraffa Finnsfogarna) sitä tähteä, jota myö nimitämme Väinämöisen-virsuksi tahi Venäjän-virsuksi, eli niin kuin sitä myös muualla kuhutaan, Seulajaiset, Seulajainen ja Rian-seulat, joka kulkoo Otavan eillen, jo matkan peässä, ja kussa löytyy monta pientä selittämätöntä tähti-kipunata, josta sitä myös *Rysmäksi* t. *Rysmä-täheksi* mainitaan. Ja koska Väinämöinen oli meidän Peä-Runojamme, niin olkaan nyt nämät pienet Väinämöiset hänen palveliat ja kielen-noutajat!

Kirjutettu Tukhulmissa, Joulu-kuun 7:nä päivänä vuonna 1828.

C. A. GOTTLUND.

VÄINÄMÖISET. *)

”*VÄINÄMÖISET — mikäs se on?*”

*Se on tähti taivoisessa,
Seulaisten pieni sikeri,
Virsu vanhan Väinämöisen,*

*) Myö olemme tässä Runossamme uskallut synnyttää yhen Suomalaisen Salauksen (*Myth*) siitä tähti-sikeristä, jota kuhutaan *Väinämöisen virsuksi*, ei että niin millään tavalla omistaisimme sanoillemme jotakuta mainioisuutta (*auctoritet*) ainoasti että vallollisesti käyttäisimme omia mielen juohutuksiamme. Vaikka se kuuluupi ikään kuin Salauksen luontoon (*till naturen af en Myth*) ei ainoasti että puhua salaisista aineista, ja toimitto heitä salaisella sanan-tavalla (*under en mystiff framställning*), mutta myös että puheet ovat salassa synnytettyt, josta uskotaan heissä olevan jonkun isomman ja henkellisemmän voiman kuin ihmisissä — niin se ei kielläk meitä salauttamasta (*mysticera*) mejän aatoksiamme ja mielen-juohtumuksiamme (*fantasi*) maallisissakin asioissa, tahi pukea heitä siihen salaiseen sa'unpuvuun, joka sillä luonottomalla eli henkellisellä luonnollansa kiinittää mejän mielemme niihin luonottomiin (henkellisiin) aineihin, johon mejän ajatukset pyrkiivät, koska erkanoovat näistä moallisista, luonnollisista, joka-päivällisistä asioista.

Myö neämmö esimerkin Ruomalaisten ja Greekkalaisten Runojoista, että yksinäisetkin juohutu-

VÄINÄMÖISET

*Jok'on ilmassa, iässä,
 Otavasta oikeeseen,
 Rajalla Linnun-ratojen.
 Siinä kiiltääpi kitisee
 Setehellä seihtemällä,
 Tuhannella tuikkarella
 Viskoitteloo valkiansa
 Tännek tuonnek taivoisehen.*

mukset (digter) ovat hyvät kaunistamaan ja kasvattamaan salauksia, jotka oikeutta myöten olla pitäis yhteisiä kansallisia mieli-juohatuksia. Eli myö neämmö että kaikki heijän Salamus (Mythologi) joka tarjooi sekä Runojoillen että Kuvaeltajoillen lihavia ruoka-maita, harjoitaksensa heijän juhtelemuksiansa, on parraittain ainoasti yksinäisten tekoja. Oisikko-han se sitten meillen kielty viljelemään Runollisia hetelmiä salauksen moasta? Ei ikään! Eihään löyvyk taivaassa eikä moassa mitään ainetta, jota emme Runoilla soattaisi liikuttaa. Myö olemme seneistä uskaltannut, että varsin omasta peästämme runoitella tämän Väinämöisen Virsun syntymisestä, johon myö oomme otaneet ainemme hänen Suomalaisesta nimestään. Myö mainihemme tätä, välttäiksemme petosta, ett'etten luulisi näitä vanhoiksi kansan-puheiksi, ett'ettenkä kieltäisi teitä käyttämästä tätä asiata mielenne myöten toisenneppäin, jos tahotten. Myö oomme antaneet tämän tähti-sikeren ilmistystä Väinämöisellen, hänen unessaan, taivahassa oltuansa. Tämän unen-viettelyksen olemme yhteenkuvonut visseyteksi, hänen havaittuansa. Eli myö olemme tässä salauksessamme yhteenviritänyt totuutta ja mielen-valetta yheksi runolli-

*Ukko vanha Väinämöinen
 Heittiin pitkin pientarellen,
 Maito-heinillen makoomaan.
 Vuohen-kukat vuoteheksi,
 Lehmän-kielet liepeheksi,
 Apilat peän-akaksi.
 Leivoiset ne lentelivät,
 Virsiänsä viruttivat
 Ukon korvissa koreesti.
 Käki kukkui kuulusasti,
 Onnen-kukko kuusikosta
 Luki satoja sanoja.*

*Väinämöinen, vanha-miesi
 Vetjusteliin väsyksissään
 Päivän-paisteessa parraassa,
 Kuumahassa kuun-valossa.
 Etelätär, neito nuori,*

seksi tarinaksi, koeteeksi muka, jos kävisi meiltä omin-neuoin synnyttää ja enenteä Salamuksemme. Että olemme vieneet meijän Väinämöisemme *Homeruksen* ja muihen vieraisten joukkoon, ei piek teijän narkäste — sillä se tapahtuu taivahassa. Että myö tässäkin (taivaassa) olemme koettanut karaista meijän kantelettamme ja meijän Runojamme, on yksi luvallinen yritys — jost' ei meitä sakoitettanek.

Maito-heinä, Ridd=wäpling. — Vuohen-kukka, Swit=Sippa. — Lehmän-kieli, Lilje Conwalje. — Apilas, Swit=wäpling. — Leivoinen, Lärfa. Mutta Kuopiossapäin se merkihtee Paju-pulnuista, Domherren. — Etelätär, Zefiren, westan=(egentl. Sunnan=) flägten personifierad. — Etelätuuli tehty henkelliseksi.

Laskiin päivän-laskennolta,
 Lännestä tähän lähättiin,
 Hänen suutaan suikutteli,
 Hänen leukojaan likisti.
 Kukat hiljan kuiskuttivat,
 Heinät hiljan heiluttivat,
 Hyssytti häntä hyvästi.

Ukko vanha Väinämöinen
 Nukahtipa nurmen peällä,
 Uupui suloiseen unehen.
 Näki unta viisi vuotta,
 Seihtemettä sitä selitti.
 Unessaan Ukko käveli
 Taivaan pilviin piirtä myöten,
 Nuojen tähtiin tietä myöten
 Kulki pitkin kuun kujasta,
 Kantavansa kanteleensa
 Tuonnek Otavan ovillen,
 Pohjos-tähen porstuvillen,
 Sauvan Aaroisen salihin.

Tullessaan tuonnek tuloovat
 Ruomin muinoisat Runojat,
 Troijan soan-toimittajat,
 Uhojmmat soiton-urohot
 Tunkeksivat tämän ympär.
 ”Laula veikkonen vähäisen
 ”Teijän moasta maistiksemme,
 ”Koitteheksi teijän kielen!
 ”Laula, laula Väinämöinen,

”Hyräile hyvä Jsäntä
 ”Niitä soittoja somia,
 ”Joita lauletaan Lapissa,
 ”Soitettaneen Suomenmoassa!”

Ukko vanha Väinämöinen
 Kauan ensin kainusteliin,
 Ujosti näitä Uroja;
 Siitten otti kanteleensa,
 Vasemmalla käsi-varalla
 Peästi vyönsä vyötäisiltään,
 Peästi helmat helppoisilleen,
 Tuuleen hameensa hajotti.
 Siitten hieroi kämmeniään,
 Kämmeniään, kymmeniään:
 ”Soitammahan sortaammatak,
 ”Laulammahan lakkaammatak,
 ”Iloksi näiten Isänniin
 ”Näiten miesten mieleheksi!”

Siitten rupeisi Runoillen,
 Laulujansa lasketteli —
 Lauloi päivät peättämätäk,
 Lauloi yötä yöttymätäk,
 Kolmet päivee perättäin
 Soitti soittoja soreita.

Kauan kainusteliin. Myö olemme löytäneet sove-
 liaksi antamaan Väinämöisellen Suomalaisen Ru-
 nojan luonnon, ensin että äkkinäisessä joukossa
 ujustella, ja siitten että ottoo loveesta luontoan-
 sa, jolla se lumoutti näitä toisia Runon-niek-
 koja pystymästä häneen.

Väinämöisen soiteltua
 Tähet tansi taivahalla,
 Kuu se kuuntel' pilven peästä,
 Nauroi taivahan navalla.
 Kuin hään lauloi lauat heilui,
 Taivaan-parret parkaisivat,
 Vinkuivat tuulen-vihinät.
 Kuin hään soitti sormillansa,
 Peukaloillansa peuhaisi,
 Itki ite Ilmarinen,
 Vuolankoinen Vuoren-ukko
 Vetiin vatsan-veänöksissään,
 Ähmäröiset ähkäilivät,
 Voiperoiset voihkailivat
 Tästä soitosta somasta,
 Näistä lauluin-laitoksista.

Jo päiväntenä kolmantena
 Rupeis Ukko Väinämöinen
 Vasta parraaita panemaan,
 Silloin laulujaan lateli,
 Kajahutti kanteletta,
 Jotta kielet kiljaisivat,
 Eänet kaikki ärjäisivät,
 Parkuisivat joka paikka.
 Päiväntenä kolmantena
 Ennen Kukon kuulumatak,
 Päivän nuoren nousematak,
 Rupeematak oamu-ruskon,
 Lasketteli laulujansa,
 Kaikkiin sakeemmat sanansa,
 Jotta Hiijet himmenivät,

*Taivaan vallat vapisivat,
— Lumohutti ite Luojan. — —*

*Silloin soitti soitumellaan,
Kantelellaan kaikutteli,
Jotta rauat raukenivat,
Vasket vaipui kanteleesta.
Lauloi kaikki kanteleensa
Paljaaksi tähti-säteeksi,
Lauloi kielet kanteleessa
Paljaaksi päivän-paisteeksi,
Lauloi naulat kanteleessa
Paljaaksi kuun-kuumeeksi.
Soitti kynnet kynsistänsä,
Soitti suonet sormistansa,
Käsistänsä liha-keäpet — —*

— — — — —

*Siinä muinot, muhkiammat,
Virren-sepät viisahimmat
Seisoivatten säikähtyneet
Tämän yhen ympärillä.
Kaikki ihmitti isosti,
Mainittivat tätä miestä
Heijän parvesta parraaksi,
Sukaksi heijän suvusta.
Kukin kahto kummahaksi
Tätä Suomen soittamusta,
Käyttämistä meijän kielen.*

Eipä tainut Orpheus-kaan,
 Eikä Ossian osanut
 Parempia pannaksensa,
 Rueta hänen rinnallen
 Kielin peälle kilvoitella,
 Virren-töillen työskentellä.
 Runottaret, Laulattaret,
 Pindin piijat Soitottaret,
 Eivät hyökään vielä nähneet
 Eikä taivaassa tavanaet
 Kauniimpia kanteleita,
 Koreempia soiton-koneita.

Ite Homerus ihastui,
 Ihastui ja ihmätteli
 Tätä Poikoo Pohjolasta,
 Tätä parta-suu uroa;
 Anto kättä, anto suuta,
 Sylissään häntä sylitti.
 Kahtoi vielä kanteleesen,
 Hänen koppahan koputti,
 Sanoi: "saatatkos salata - - -"
 "Sinä riähkä, riemullaisi,
 "Sinä lempo, leuvoillaisi
 "Pi'ät sellaista iloa
 "Josta Hiijet himmenöövät,
 "Taivaan vallat vapisoovat,
 "Hervehtiipi joka henki."

Vastais

Runotar, Poetissa, Skaldinna, Sångsb. — Runot-
 taret, Muserna. — Laulatar, Sångerska. —
 Soitotar, Spelerska.

*Vastais kielet kanteleessa,
 Soiton-koneilla sopotti:
 "Ei meit' laula kaikki lapset,
 "Soittanek sormi jokaisen.
 "Tämäpä Ukon tekemä,
 "Väinämöisen vestelemä,
 "Teki kopan koivun luusta,
 "Taitto tammesta jalakset,
 "Jota koversi kovalla
 "Väinämöinen veihtellänsä,
 "Suomen i'äksi iloksi,
 "Lappalaisten laulannoksi."*

*Ukko vanha Väinämöinen
 Nukahti vasta nukuksiin.
 Vielä makais vuotta viisi,
 Vuotta viisi, vuotta kuusi,
 Nukuksissa hyvän unen.
 (Uni pettipä Ukonkin,
 Vietteli makiaan makuun)
 Havaihtessaan hään havaihti
 Kaikki tyhjäksi uneksi;
 Heinät oli helvistyneet,
 Ruohot kaikki jo ruostunneet,
 Linnut lähteneet levollen).*

*Kuin hään kahtoi taivoisehen,
 Sürsi sinnek silmiänsä,
 (Voi, ihmettä! — mitä näki)
 Näki sielä virsuansa,
 Taivaan räystäällä, renallaan,
 Yks' oil löttöinen jalassa,
 Toinen tallus taivahassa;*

*Siinä paulat paisteloovat,
Tuohet tulta tuiskuavat,
Vilahtaa virsun vitakset.*

*Kosk' oil nousuneet Otavat,
Tähet vanhat valaistunneet,
Kirkaistunneet kirjoissamme,
Sillon näimme myö tämänkin,
Virsun vanhan Väinämöisen
Iässäpäin ilmauntuvan,
Väilyvän muihen välissä.*

*Kuta lauletaan enemmin,
Somehimmin soitettaneen,
Sitä paremmin paistaavat
Nämät seulaisten sätehet.
Valkiansa varjeloovat
Suomen muinoisat Runojat,
Jotka autuast' asuuvat
Taivaan aukeella aholla,
Vanhanmiehen vainiolla.*

*Soita, soita Suomalainen
Kaunihisti kanteleellais,
Visusti virren-teollais,
Näillen vanhoillen uroillen,
Miehen kunkin kunniaksi
Suomalaisesta suvusta,
Joita taivaassa tavataan.*

*Kosk' ei peästä moata myöten,
Eikä merellä mänemään
Tuonek taivaiseen talohon*

Sinne ikuisaan Ilolaan,
 Niin on mieli miehillemme
 Luotu Luojalta hyvältä,
 Astuamaan aatoksissaan
 Meren yheksän ylitten,
 Taivaan puolen kymmenättä,
 Aina asti aurinkohon,
 Päivän peälle peäsemähän.

Meitä juohutus jokainen
 Näissä mejän Runoissamme
 Nosteloo moan noroista,
 Kantaa taivaan koarehellen.

Ruvetkee siit' runoillenne
 Suomen poikoiset poloiset,
 Tehkee virret viisahammat,
 Jotta saisitten sanoa:

”Myö on käyty kerran tuolla

”Kaikkivallan kartanossa,

”Juuri Jumaloin tykönä,

”Maistamassa makkeitansa,

”Naukeitansa nautimassa,

”Jot' ei maistak moan elävät,

”Eikä nauti luonnon nauta.”

G—nd

Rusi Rynnäinen.

Moaninkalta.

Rusi (t. *Ambrósius*) *Rynnäinen* oli syntynyt nuon 1760:en vuen tienoilla *Halolan* kylässä *Moaninkan* kappelissa *Kuopion* pitäjässä. Hään oli nuoruudessaan käynyt *Pohjanmoalla*, jossa hään oppi *puu-sepäksi*, jolla työllä hään elätti henkensäk saakka kuolemansa asti.

Se tapahtui hänellen, niin kuin muillen älyillen (*snillen*) joihen täytyy moallisesa ihmis-joukossa suljeta taivaallisia aljeita (*anlag*) että hyö keäntyvät surun-lapsiksi. Niinpä se kävi myös *Rynnäisen* kanssa. Ainoasti silloin, kuin viina oli poisjuohuttanut hänen muistonsa moallisista murheista, niin hään taisi heitte mielensä näillen henkellisillen huvituksillen, kuhun ei muut kehujat yltynyt. Eli hänen täytyi unouttaa olennonsa moalla, tullaksensa osalliseksi siitä isommasta henkellisestä ilosta, joka Runomuksessa on Runojoillen luotu. Mutta "*vilja voittaa viisahankin, tauti tappaa taitavankin;*" hään joutui viimeiseksi Ruonojasta juomariksi, ja keänty verkaisillaan yhestä henkellisestä ja taivaallisesta nautimisesta siihen

roakaan moalliseen nautimukseen, joka teki häntä luontokappaleeksi jälleen. Sillä jos Runojat jollon-kullon voitelo kielensä viinan-mehulla, joka virvoittaa heidän mieli-juohutusta, niin se ei ouk siksi viina joka teki heitä Runojoiksi; — se myrkyttää heitä, niin kuin muitakin Jumalan lapsia, ja soattaa heitä hiekkouteen ja huonouteen. Sanotaan: ”*viina villin teköopi, olut tuopi toisen mielen*”, ja niinpä se toi *Ryynäisellenkin*. Hään oli paha-kurinen ja pikainen päissä ollessaan, ja taisi silloin olla kelvotoin ja levee-suinen. Hään eli köyhyydessä yhdellä torpalla *Kermetlahen* kylässä (sillä hänen tavarat ei ollut tästä maailmasta) mutta mielensä puolesta hään oli rikas perätin, ja runsaasti lahjoitettu runollisilla mielen-juohutuksilla. Pioissa ja juominkissa hään oli aina soapuvillen. Kuin ei kuhtuneet häntä muut, niin hään tuli omalla käskyllä, aatellen: ”*koirat kuhtuin tuloovat, hyvät vieraat kuhtumatak.*” Harvoin häntä kaivattiin; mutta kuin ei heitä mielittänyt ykskään lauluillansa ja Runoillansa — silloin oli *Ryynänen* poikessa.

Ryynäinen kuoli v. 1822, ja kannettiin *Moaninkan* kirkollen, kussa häntä hauattiin kuin yhtä Koירו, koska tämä nykyisin virattomaksi heitetty Kappalainen, nimeltä *Björkblad*, ei lukuena hautoa hänen ylitten — siitä syystä, että hään näinnä viimeisinä vuosinna oli ollut viinaan mänevä (!)

Tässä loppui hänen moallinen elämä, kussa hänellä ei ollut paljon iloa viljellakseen; mutta henkellisessä tarkoituksessa on hään ikuistanut nimensä polvipäiviksi meijän kirjoissamme. Seneistä, jos ei Pappi tahtona lukea hänellen ne viimeiset sanat, niin ei se kielläk meitä puhumasta hänen runollisesta jaloutestaan ja ansiostaan. Myö luemme sitävastoin kunniaksemme, että olemme ensimmäiset, jotka moamiehillemme toimitamme muiston tästä miehestämme; ja sillä ikuistamme hänen nimensä meijän Suomalaiseen Tarinamukseemme.

Kosk' emme ole käynyt hänen syntymäpaikoillansa, niin emme myös ouk soaneet tilaisuutta kuulustella ja ylös-kirjutella muita hänen virren-tekoja, joita sanotaan paljon vielä löytyvän *Moaninkassa*. Nämät kahet Runot, jotka tässä seuraa, ovat ne ainuat, jotka olemme hänestä käsittäneet, ja jotka saimme jo Upsalassa v. 1824 Herra Oppivalta *Greg. Aminofilta Venäänsoaresta*, samasta pitämästä. Meijän on sitten täytynyt kirjoin kautta hankkia parempia tiustuksia sekä näistä Karhulan peijaisista, joista Runossa lauletaan, että niistä yksinäisistä nimistä, joista siinä monessa kohin puhutaan: joihen selityksestä meijän tuloo kiitoksella mainita Koulunkäyttäjätä (*Rektorn*) Herra Oppiata *A. Wenellia* Kuopiossa.

Mitä vielä tulisi tästä Ryynäisestä sa-
nottavaksi, niin myö ilman epäillemätäk ase-
tamme häntä ensimmäiseksi *) tässä meidän
kootuksessamme Suomalaisista Peä-Ru-
nojeista, ja annamme hänelle toveriksi
Konsan Heikin **) Pohjanmoalla, josta vasta-
päin puhutaan. Ryynäisen runo-taito (Skal-
deförmåga) ilmoittaiksen erinomattain kie-
len ja mielen sukkeluudessa. Myö
tajamme sanoa hänestä, että se oli varsin
yksi pilkka-suu (Satirifus) ja irvi-ham-
mas (Gnyfelmakare) joka kielellisyyellensä
(Munwighet) ja puheen-suloisuuellansa nau-
ratti ei ainoasti ne jäykkiämmät miehet, mut-
ta joka puheliaisuuellansa (Wältalighet) käyt-
ti ne murheellisemmatkin aineet iloksi.
Näissä kokeissa osoittaiksen hänessä yksi iso
peän-äly ja tarkka muisti, koska hän
ilman että niin sanalla ylistää ihtesäk (no-
peemmin hän alentaiksen) käytti yhen
asian i'äksi kunniaksensa, joka oli
aivottu hänellen häpiäksi, ja teki tätä heil-
len, jotka oli sitä aikoineet, i'äksi hä-
piäksi. Että hän mielessään viritti, ja tai-

*) Myö pannaan häntä ensimmäiseksi, ei sen
puolesta että se oisi runollisessa tarkoituksessa
ollut jalompi näitä muita, mutta että se asian
laveudessa on toimellisempi.

***) *Konsan Heikki*, eli *Heikki Veänäinen*, niin kuin
hänen oikeansa nimensä oli — sekin oli yksi
hyvä juomari, ja lopetti murheellisella tavalla
päivänsä.

jolla sovitti näin pitkän runon, ilman kirjaan panematak, toistaa hänellä myös olleen ankaran muiston. Myö taitaisimme ehkä moit-
 tia häntä niistä Ruohtalaisista sanois-
 ta, jotka hään on pistänyt virteensä, mut-
 ta mejän tuloo muistamaan, että moni piti
 tätä ikään kuin yheksi kunniaksi, ruumentoo
 näitä vieraita sanoja, ja että se on aina
 ollut yksi tapa talonpojissa, nouattoo her-
 roin syljyksiä. Että hään jollon kullon
 rypeilöö suutansa ruokottomilla sanoilla, muis-
 tuttaa meitä, että hään oli Talonpoika; ja et-
 temme näistä virheistä narkästy, eikä hei-
 tä heitä pois sanoinsa suhteen, toistaa et-
 tä olemme kyllä valaistuneita ymmärtämään,
 ja suuttumattomatak käsittämään, sen tä y-
 ellisen luonnon hänen Runomuksessaan,
 ilman sanan karsimatak.

KARHULAN PEIJAISET.

Etä paremmin ymmärtää näitä asioita, joista Runossa puhutaan, tahomme eiltäpäin selittää heitä, sitä myöten kuin puheet heistä vielä kuuluvat Moaninkalla. Sanotaan että tämä Ryynäinen oisi ollut vähä viinoissaan Talonpojan *Risto Karhuisen* hautaisissa, joita juotiin *Karhulan* talossa *Halolan* kylässä *Moaninkan* Kappelissa s. 3 p. Toukok. v. 1791, ja koska se silloinkin aina oli juonikas, eikä osanut suutansa hallita, niin oli joutunut toisten kanssa riitaan, ja tullut salvetuksi sika-pahnaan (eli vanhaan heinä korsuun). Kuinka kauan hään siinä lie ollut ei nimitetäk; tietään ainoasti että hään, peästyänsä sieltä, teki pitkän Runon, kussa hään laulaa näistä *Karhulan Peijaisista*, ja niistä villa-lakkiloista, jotka siinä häntä vihaisivat. Koska Lukkari *Jaakko Kyösti Hoffrén* oli tässä Runossa tullut nauretuksi; niin hään, Lautamiehen *Poavo Eskelisen* kautta, paituutti Ryynäisen (vielä samana syksynä) käräjään, ja laitto sinnek veljensä, Lautamiehen *Aaron Hoffrénin* asiatansa ajamaan — koskei hään viihtinyt ite tulla. Kuin ei tämä hänen puolus-mies ollut hyvä näyttämään toteen kanteitansa, niin Laintutkia (*Stadsbdingen*) Herra Lainjulistaja (*Lagman*) *Fabritius* pyysi *Ryynäistä* ite laulamaan virttänsä. Oateltuaan vähän asiatansa rupeisi hään lauluillen, ja laulo monta tuntia (?) perättäin, mutta heitti aina pois ne pahimmat paikat, ja mätti uutta siaan. Kihlakunnan-Oikeus ei tainut ottaa kirjaansa kaikkia hänen laulujansa, mutta kuunteli heitä pystyllä korvalla, ja koska hään oli lakkanut laulamasta, mieleksi ja nauroksi kaiken läsnä-olevaisten, niin sanotaan koko riijan siihen loppuneen.

RUNO.

”Ei sanat sanoihin puutuk,
 ”Virret veisaten vähänek”,
 Sanan-laskussa sanoovat
 Suomen syvät Suomalaiset;
 Voan mun puuttuupi puheeni,
 Laulu-virtteini lakkaapi,
 Sill’ on mulla mustat päivät,
 Varsin vaikia elämä.
 Sill’ on kipu kintahissa,
 Suoni sormia vetääpi,
 Pakottaapi peukalota.
 Peä on kieleni kipiä,
 Kuiva kurjan kulkku-torvi:
 Eipä raiku raskas rinta,
 Eikä kurjan kulkku-torvi,
 Vaikka ainoiset asiat
 Vielä varsin voatisivat.

Tok on vielä toimirampi,
 Että soan sanan sanoa,
 Puolen kymmentä puhua,
 Kuink’ on miehet Moaninkalla,

Vamma t. vaiva. — *Suoni sormia vetääpi*, mer-
 kihtee: sendrag i fingren. Runoja alkaapi ensin
 puhua Laulajan pahasta elämästä öylöisen päi-
 vän pioista, ja sanoo sitä syyksi, ettei hänen
 laulunsa tahtona syntyä. Siitten rupea hään erit-
 täin puhumaan niiten miesten mielen-luonnosta,
 joista runossa lauletaan — ennen kuin hään rupea
 näistä peijaisista laulamaan. — *Peä on kieleni t.*
 kielen-peä on, j. n. e.

*Iisalmen ison rajalla —
 Mont' on miestä Moaninkalla,
 Mutta Moaninkan kylissä,
 Ei ouk monta mielellistä,
 Eikä vakaista varsin.*

*Uskon ensin Eskelistä,
 Pienen Poavalin parasna,
 Lautamiehen mielellisnä;
 Tok on Torsti toimirampi,
 Sata-vaimoinen sanoa.*

*Luulin Lukkarin hyväksi,
 Kellon-soittajan somaksi,
 Vaikka suuren vaivan kanssa,
 Kivun kiussain keralla
 Pyrki meillen meäkimään.*

Tämä Lautamies *Poavo Eskelinen* Kärmetlahesta, (joka oli Lautam. *Oaronin* appi) kuhuttiin myös *Eskel-voariksi* (niinkuin kohta kuullaan) ja oli ennen aikana ollut sota-miessä, mutta laskettiin pois, sillä että hään palkais toisen miehen eistänsä. Seneistäpä Runoja kuhtuu häntä pilkan-vuoksi *sota-herraksi*. Hänen isä oli Kihlanmies (*Häradsdomar*) *Torsti Eskelinen*, Kärmetlahesta. — *Torsti Eskelinen* oli Lautamiehen *Poavo Eskelisen* poika, häntä kuhutaan sata-vaimoiseks, koska hään mielusteli muihen vaimoja. — Lukkaria kuhutaan tässä kellon-soittajaksi (josta se lie ehkä suuttuna) sen eistä että se olti palkan kellon-soittamisesta, ehkä hään muilla soitatti. — Runoja sanoo että se pyrkki heillä meäkkimään, (sillä se oli keho lauluillen) *kivun kiussain keralla*. Tässä tarkoittaa Runoja että se peäsi Lukkariksi, sillä lailla

*Kummat juonet Kustavillen,
Joakopilla joaritokset.*

*Nyt minä puhun Pukista,
Alottelen Oaronista,
(Vaikk' on vaterkin kohta,
Eli kuulus' Kummin-poika)
Kuin on suuresta suvusta,
Asennosta ankarasta.
Äväriäs oli Äijä kyllä,
Rikas riistaasta perätin —
Kunniasta kuuluisampi.
Eskel-voari Äijän poika,
Sotaherrana somainen,
Upserikin uskollinen.*

että se osti itellesek huutoja. Sillä puhe kävi, että hänen veli Lautamies Oaron Hoffrén oli antanut Lainkirjuttajallen v. Burghausillen yhen Lehmän, ja Poavo Eskelisellen yhen Hevoisen, sillä eholla, että pitivät huutoo hänen veljensä Jaakko Kustav Hoffrenin Lukkariksi. Tähän tarkoittaa Runossa nekin sanat (hänen Hevoisesta) ”korvat korttelin pituiset,” m. m. — Tässä ilmoittaa Runoja, että se oli Lukkari, joka ensin rupeis hänen kanssaan juonittelemaan. — Ne haukuivat Lautamiestä Hoffrénia Pukiksi, siitä että hänen peässä aina istui yksi suuri Pukin-nahkainen myssy. — Vater, (Fader) on yksi sana, joka on ruumenetettu Ruottin kielestä, ja merkihtee kummi. Näihen Hoffreniloihen isä oli muinon ollut Herroinpäivämies Tukhulmissa, ja ollut kummina Kuminkaan Gust. Adolfin ristiäisessä.

Is' oil kyllä ihmiseksi,
Isä ihmisten tapainen;
Rakas värsin rannahinsa,
Kuin on ollut kummihinna;
Voan on Oaron ankarampi,
Viekas, vihanen-lainen.
Kyll' on kiltti kirkko-tiellä,
Kesti-paikoissa parempi,
Okkela on oluen luonna,
Viekas viinan-tienuilla.
Ei se seästä särpämiä,
Sian-kinttuja kitise,
Jos oisi Orihin potka,
Eli Tamman taka-roaja,
Eli sorkka sota-hevoisen.
Syöpi voita vuohen verran
Palon viiliä vitoopi;
Viel' on julma juustollenkin
Maito-ruuan maistelia.

Nyt minun täytyy sanoa
Karhuisten kavalat neuot,

Is' t. isä. Runoja sanoo että Oaronin isä oli kyllä ihmisiksi (mainittavaa). Kuin ukkoa näin ylistetään, niin poikoa jo sillä alenetaan. — *Rannahinsa t. noapurinsa* (Granne) on toas yksi niistä meidän kielestämme poisheitettävistä Ruohtalaisista juoksu-sanoista. — *Vihanen-lainen, t. vihalainen, vihainen.* — *Kiltti, t. kopia, hilpiä, pulski;* sekin taitaa olla Ruohtalaisesta sukuperästä, nimittäin sanasta *Gild.* *Okkela, t. vikkellä.* — *Viinan-tienuilla.* Se oli muka viinan-kauppias, ja sillä ansaihti (tienaisi) rahoja. — *Karhuiset, oli Pekka ja Toavit Karhuinen, sen*

Kaupiaisten kauhiammat:
Ylpee on perätin Pekka,
Kotonansa suuri koira,
Joka pulskasti puhuupi:
 ”Soapi Karhuinen kasakan,
 ”Tänä keitona kesänä.
 ”Kapan annan Kaukoisellen,
 ”Senkin otrina ojanan,
 ”Kannan kaksi vanteheilla
 ”Kuuen päivän kostennosta.”
Ei Rusi rupia tuohon,
Ryhy Rynnäisen penikka.
Kapan tahtooi tasaisen,
Puolentoista pulskiasti,
Yli-summahan yheksän
Viikon-peähän peästyänsä.

Tois't on juonet Toavitilla
Toiset Toavitin asiat.
(Rouvarill' on rohkiammat)
Vettä viinahan panoopi,
Korvon korttelin osaksi,

kuolleen Risto Karhuisen poikia. Hyö olivat moa-kauppiioita, ja mahtoi olla tiurijä ja saittoja miehiä; alinomattain moittii Runoja heitä, etteivät antaneet hänellen oltoo, vaikka hään oli kirstun tehnyt. — Kasakka merkihtee Karjalankielessä renkiä. Saattaa se Venäläisten sana olla niin hyvä kuin se Ruohalainen. — Kaukoinen oli yksi päivä-mies, joka lie ruvenut Karhuisellen työllän, vähällä palkalla. — Toavit, oli nuorempi näistä veljeksistä, häntä kuhutaan Rouvariksi (Rödgar) koska se piti viinan-kaup-

Kaksi kannun kohennoksi.

Viel' on pieninen pikari,

Jok' on laitettu lasista;

Se esinä markan makso,

Kohta kolmehen ylensi.

—*Tuota ouvot osteloopi.*

Jos kukainen kummiksiipi,

Kenkin keskensä sanoopi:

”*Kyll' on kallis kauppa-viina,*

”*Suuros-pulloll' suuri hinta.*”

Toavit toisiin puhuupi:

”*Kylläs annat kymmenänkin,*

”*Kaksitoista kaikitekkin*

”*Ennenkuin elo tuloopi*

”*Tänä syyssä syötäväksi.*”

Hyvä vielä Hyökärinä,

Kaunis Ruunun-kaupiana!

Ensin ostaapi eloa,

Rukihä roinistaapi,

Jotka läiviksi levittää;

Ostaa sitten otriakin,

Jotka soutelee sotahan,

Kuletteloo Kuopioon.

poo. Runoja syyttää hänen panneen vettä viinaa-
 sek, myöneen pienellä lasilla, ja hinnan vielä
 siittänik kohottanneen, kolmet isoa koiruutta
 jumalan lahjalla. — *Ouvot*, t. äkkinäiset, jolt
 eivät tunteneet näitä hänen juonia; hään ku-
 htuu heitä *ouoiksi*, kosk eivät tätä ymmärtäneet.
 — *Kummiksiipi*, panoo kummaksi. — *Hyökäri*
 (*Höfare*) t. Muonan-kauppias; häntä kuhutaan
 myös *Ruunun-kauppiaks*, koska se sota-aikoina

Minun täytyypi sanoa,
 Murehella muistutella
 Kuin on ukko uupununna,
 Vanha voari vaipununna,
 Koatununna Karhulasta:
 Nyt loppu Lohilta pelko,
 Surma suuri-purstoisilta;
 Soap nyt Sijjat siivon olla,
 Lahnat loavullans elee.
 Jopa Muori murnistaiksen,
 Vanha akka varustaiksen,
 Leski leikkitäk puhuupi
 Poijallensa, porstuassa,
 Kahen kammarin välissä:
 ”Otava avahin aitan,
 ”Puoin

v. 1788 oli urakka-mies (Entreprenör) Ruunul-
 len, ja soatti eloa Kuopioon. Kuin Runoja oli
 näin ikäinkuin lyhykäisyydessä ensin toimit-
 tanut näihen miesten tapoja, niin rupia nyt
 vasta puhumaan näistä peijaisista. Ensin, miten-
 kä keskustelivat näistä keskenensä; sitten, miten-
 kä käytiin kuhtumassa näihin; ja siiten vasta
 siitä viinan villityksestä, sekä miehissä että vai-
 moissa. — *Loppu Lohilta pelko.* sillä ukko oli
 ollut aikansa suuri kalastaja. — *Loavullans*
 t. loatullansa. — *Muori*, merkihtee sen kuolleen
 Risto Karhuisen leskeä, nimeltä *Anna Hussoa*. —
Leikkitäk, t. täyvessä toessa. Runoja selittää
 ettei se ollut sanottu leikin vuoksi, mutta että
 heijän oli oatos piteä kehoja moahan-laskiaia-
 sia. — *Avahin aitan*, on sanottu taka-eillimäi-
 seksi (*Hysteron-proteron*) kuin olla pitäis ”aitan-
 avain.”

”*Puoin pukkari sivala!*
 ”*Otas otria vähänen,*
 ”*Kapan kaksi, vantehiseen;*
 ”*Joista juoma laitetaan,*
 ”*Olut pannahan paraiten*
 ”*Vanhan Voarin peijahiksi,*
 ”*Iki-muistoksi Isäisi!”*
Marketallen mainihtoopi,
Pekan-vaimollen varottaa:
 ”*Osootkos oluen panna,*
 ”*Tehä viinan viisahasti?*
Markettakin mainihtoopi:
 ”*Viel’ on leivät leipomatak,*
 ”*Kakkarat kaputtamatak.”*

Sanoo Pekka pensästä:
 ”*Itekma olen isäntä,*
 ”*Veärän-nenän vertahinen!*
 ”*Minä laitan Lankolaiset,*
 ”*Sisareinkin sieltä nouan,*
 ”*Joka kyrsät kypsyttääpi,*
 ”*Paksut leivät paisteloopi.”*
Jurahtaapi Jussillenkin,

— *Puoin t. puotin; Pukkariksi* kuhutaan semmoista puusta tehtyä avainta, jota pietään ruoka-aitoisissa. — *Marketta*, merk. *Marketta Ronkaa*, joka oli Pekka Karhuisen toveri. — *Kaputtamatak*; kuin leivät otetaan pois uunista, niin koavitaan poro pois ala-puolelta. — *Veära-nenäksi* kuhutaan sitä kuollutta isäntee, koska hänellä oli ollut veära nenä. — *Kyrsäksi* kuhutaan Savolaisten paksut leivät. — *Jussi*, oli Pekan ja Toavetin

VÄINÄMÖISET 4

Veljellensä vertahasti:
 ”Sivallappas siivon sihti,
 ”Hovista käri hopia,
 ”Kaputainin kakka-seula!
 ”Minä peijahiin Papillen
 ”Samulillen sanelen
 ”Tulla kestihin keralla.
 ”Saisin sillen siivon-leivät,
 ”Kymmen-kapan kyrsäisiä.
 ”(Jospa jäisi Jaakollenkin,
 ”Elikkä Eskelisellen,
 ” — Sütten antaisin Oarollen).
 ”Muita ruokisin muruilla,
 ”Tähtehillä täyttäisihin.

Tahto tietä Toavettikin
Kuita muita kutsutahan
Tähän kestihin keralla.
Sanoo Pekka pensiästi:
 ”Minä laitan Lautamiehet,
 ”Kutsun kunnia-sukuiset;
 ”En tottele Tolpparista,
 ”Loisimiehistä mitähän.
 ”(Ruokkia Russia piteä,

nuorin veli; se mahto vielä olla kasvava poika, koskei hänestä näissä peijaisissa paljon puhutak. — *Hovilla* tarkoitetaan tässä *Tavinientä*, kussa Lainkirjuttaja v. *Burghausen* asui, (jonka pojista yks lie ollut *Kattein*); tahi tavottaneen tässä ehkä *Halolan* moisioo, jossa asui *Kattein Torsti Tavasti*. — *Kakka-seula*, brödd=soff. — *Samuli*. Moaninkan Kappalainen *Samuel Erland Agander*, joka piti Ruumis-soarnan. *Jaakolla* tavoitetaan

- ”*Vaikk’ on toisen tolparinna).*
 ”*Vielä kutsun kuuluisimmat,*
 ”*Herratkin Hevoisten kanssa*
 ”*Taviniemeltä talutan,*
 ”*Sihtierin sivalan tuolta.*
 ”*Tapan valloillen Vasikan,*
 ”*Hiehon hieno-seärisillen,*”
 (*Vaan ei anna akka myöten,*
Mutta puhuupi pulskasti):
 ”*Anna vanhenna Vasikan,*
 ”*Parata patukka-hännän!*
 ”*Tuosta toista toivotahan*
 ”*Moallen maijohon-antaja.”*

Siitten *Pekka pelmastaapi,*
Pistää puikohon punaisen,
Aika varsan valjahüsen;
Ennättääpi Eskeliseen —
Tuossa Poavollen puhuupi,
Lautamiehellen latelee:
 ”*Nyt on Ukko uupununna,*
 ”*Vanha Voari vaipununna,*
 ”*Niin tule sinäkin tuone! —*
 ”*Tuo pikari tullessaisi,*

tässä Lukkaria. — *Hieno-seärisiä*, kuhutaan tässä vallasväki. — *Pistää puikohon punaisen*, merkihtee, että se pisti punaisen Hevoisen aisoihin t. valjaisiin. — *Poavollen puhuupi*. Se on se ennen mainittu *Poavo Eskelinen*. Se oli sanottu häpiäksi tain kuuluisan talon, että lainata kylästä kaluja: eikä se ollut kunniaksi vieraal- lenkaan tulla pitkä-korvalla pitoon.

”Suurus-pullo suurellainen,
 ”Vati vaskinen kuleta,
 ”Tina-kannu kanssa vielä!
 ”Ei taija talossa meijän
 ”Olla kunnan astioita,
 ”Joilla juoma kannetahan,
 ”Olut tuuvahan tupahan,
 ”Pöyvän peällen pulskiasti.
 ”Katahist’ on meillä kannut,
 ”Tuopit tuohi-vantehiset”.

Lautamies lupaisi tulla
 Taitavalla Tammallansa,
 Joll’ on kaunihit kaviot,
 Silmät kyllä varsin siistit,
 Korvat korttelin-pituiset,
 Syltty-keinot kelvolliset

Niin sitten tulooپی tuolta
 Luoksen Lukkarin omansa,
 Kellonsoittajan somaisen.
 Kuhtuu tuolta kuusi miestä
 Kahen konkarin keralla;
 Muorillensä muistuttaapi.
 (Se oli sitten seitsemäänsi
 — Kaheksaas oli vanha Kaisa,
 Aivan Lukkarin Anoppi).

Niin sitten tulooپی tuolta,
 Tavisalmehen samottain.

— Konkari (gångare) on taas näitä häijyjä Ruohtalaisia sanoja; suomeksi: ”käymäri.” — Vanha Kaisa tahi Lukkarin Anoppi, oli Kaisa Hyttäinen.

*Heitti Hestansa pihallen,
Tasa-turvan tantarellen.
Kulkoo kohta kuistin luokse,
Pontiuksen porstuahan;
Tuosta temmaisten tupahan,
Aijaisten ala katoksen.
Turistaiksen tultuahan,
Peristäiksen päästyähän,
Puheleepi pulskiasti:*

”Sais tästä savikko-pelto,

”Tämän turvan tuomisia,

”Tämän kärsän käyttähiä,

”Tämän aivun anternia.

Puheleepi pulskiasti,

Hattu käissä hartahasti,

Kolmikanta kainalossa:

”Oli meilläkin meteli

”Ennen nuorra oltahissa,

”Naisten palto noapurikset

”Oomma soanehet osammo,

— *Hestansa* (yksi paha haiseva sana) oisihan paremp' sanoa *Heponsa*. — *Kuisti* (farstugwist) yksi porstua, joka on tehty seinän ulkopuolla. — — *Pontus*, oli Oaron Hoffrénin toinen ristimä-nimi. — *Turistaiksen ja Peristäiksen* merk. että hään niisti neneänsä ja pyyhki jalkojansa, ennen kuin läksi sisään. Että hään ensin rupei si puhumaan muita asioita, ennenkuin ilmotti peä-asiatansa, on juuri Suomalaisten tapa; ei hyökään ilmoitak kohta asiatansa. — *Naisten palto* merk. Naisväen rintaa, t. nänniä. Runoja sanoo että hyö nuorena kävivät yhdessä tyttölöihin — (ehkä olivat naineet yksisiä sisaria).

- ”Kumpaisetkin kumppalimmo.
 ” — Niin tule sinäkin tuonek,
 ”Paakin Mari matkajaisin;
 ”Pane akka ahkiohon,
 ”Istutek ite sylihin!
 ”Anna konkarin kokea,
 ”Töpö-hännän tölkytellä”! —

Sieltä veistihin Väisälään,
 Kohten Kopoisen kotia,
 Karva-kulman kartanohon;
 Kuhtui tuolta kuulon miehen,
 Ison-kirkon kirkko-vearti.
 Pekka Poavollen puhuupi,
 Lateloopi Lankollensa:
 Marketalle mainihtoopi,
 Sisarellensä sivuise:
 ”Niin tule sinäkin tuonek
 ”Isäisi itkemääni,
 ”Kuinsa viijähään viluhun,
 ”Laitetahan paikkaisehen!”

— Mari mahto olla hänen vaimonsa. — *Veiselä* oli yksi talo *Kopolan* kylässä, kussa *Kirkkomies Poavo Väisäinen* asui, jota tässä kuhutaan *karva-kulmaksi*, koska hänellä oli isot silmäkulmat. Hään oli *Pekan Lankomies*, sillä hään oli nainut *Marketta Karhutarta Halolasta*. Runoja kuhtuu hänen talonsa *Kopoisen kotoksi*, koska yksi *Kopoinen* ensin lie tässä kylässä ruvenut asumaan, ja josta se vielä *Kopolaksi* kuhutaan. — *Kirkko-vearti* on toas yksi näitä muukalaisia sanoja. *Konkari* t. konkuri? (famp).

*Kuin oli ukko uuvutettu,
Vanha Voari vaiputettu,
Multa peällehen muokattu,
Kohta joutuvat kovullen,
Kaunihisti Karhulahana;
Tuossa ruuallen rupeisiit,
Pöyvän arihan akahtiit.*

— *Jopa nurkasta nurahti,
Sano katko karsinasta,
Rusi runttihin seassa:*

”*Isot istuvat rahilla,
”Pöyhkiämmät pöyvän-peässä,
”Taitavaisimmat takana,
”Lavihtalle Lautamiehet.*

— *Kohta joutuvat kovullen* t. kokountuvat — *Pöy-
än arihan akahtiit*. Näitä sanoja minä en itekkään
ymmärräk; ellei se olla pitäis *pöyän arinaan ka-
tahtiit*, t. *asettiit* t. *pakahtiit*, de sågo på, t. *mafade sig*
till det rågade bordet. *Arina* merkihtee, en flat håll,
offerhåll, *ugnå-bottnet*. — *Katko* t. *roato*, merk.
erinomattain yhen *vanhan luuska-hevoisen*. Ru-
noja nimittää aina ihtesek näin kyhjillä nimillä,
että osottoo missä alaassa arvossa häntä piettiin,
näitä rikkaita talon-isäntiä vastaan. — *Runtiksi*,
kuhutaan heä-paikoissa sitä miestä, joka kulet-
taa morsiammen voateita ja muita kaluja siihen
uuteen muutto-paikkaan, jo aikoa ennen kuin
ite hiä-rahvas tuloo. Tässä se merkihtee sem-
moisia köyhiä vieraita, jotka kyllä ovat kuhuttu,
mutta joita ei kuitenkaan lasketak siihen isoon
pöytään, voan jotka ruokitaan jälestäpäin muihen
tähteisillä. — *Rahiksi* kuhutaan sitä penkkiä, joka
seisoo pöyän eissä. — *Lavihtalla*, t. laualla;
polvi-jakaillemisen kautta (per diaeresis). —

- ”Minä katko karstnassa,
 ”Sirkka-louhossa sihisin,
 ”Vaikka suuren vaivan kanssa
 ”Vestin kirstun kirvehellä,
 ”Höylän kanssa kaunistelin
 ”Karhuisellen kammariksi.
 ”Muill’ on tässä mustat pöksyt,
 ”Sinertävät silkki-viivat;
 ”Mull’ on nuttu nukka-vieru,
 ”Takki tappuran-sekainen.”
 ”Muill’ on tässä mustat turkit,
 ”Turkin puuhut puuhkiammat,
 ”Jotk’ on lankoista lavottu,
 ”Punaisista, pulskalaiset,
 ”Siniset sivullen pannut;
 ”Mull’ on karvatoin kasukka,
 ”Kurehihin kuivattunna
 ”Kupehilta kummaltahan.
 ”Muill’ on tässä mustat kenkät,
 ”Sekä soappahat somaiset,
 ”Jos on alla anturatkkin,
 ”Korskat varsin konstilliset,
 ”Kolmen

—Nukka-vieru logg- t. lo-slitén.—Turkin-puuh-
 kaat, påls-bråmen, fragen; Puuhkia, yfwig,
 stolt, grann. — Kasukka t. pitkä turkki. Nattu
 huhutaan toisinaanakin kasukaksi. — Kurehihin
 kuivattunna, torfad i sfrynflor. — Korskat, pryde-
 nader, ehkä tässä märkihteivät soappaan nokat;
 toisessa kohin puhuu Runoja kankastuolista (ellei
 lie joku sana pois-heitetty, josta luetaan) ”korskat
 korvihin rakensi.”

- ”Kolmen tuuman korkeuiset,
 ”Minä runhustan rajoilla,
 ”Kuin on katkon kalla-luista —
 ”Ruunan-päillä runtustelen.
 ”Muill’ on pitkät püpun-varret,
 ”Kopat varsin konstilliset,
 ”Koko kopran täyvelliset;
 ”Minä tynkällä typitän,
 ”Täpyttelen tähtehillen.”

Tuosta suuttu suuret voarit,
 Villa-lakkiset vihastui.
 Alettiinpa arveltohon,
 Minnäk pannahan pahoa,
 Kuttoa kulettahan?
 Pukki tiesi pulskan neuon,
 Oaron sitten ankaramman:
 ”Täss’ on pahnoa pahanen,
 ”Kuisti on kujan perällä —
 ”Kannetahan katrakkahan!”

— *Runhustan rajoilla*, lupitan kenkän-rajoilla t. ramuilla (jotka oli tehty Hevoisen peä-nahasta). — *Katrakkahan*, t. arastihin. Tässä Runossa lauletaan että hyö ainoasti aikoivat panna häntä Sika-pahnaan, mutta minä muistan kuulleen Hänen ite sanonneen toisessa Runon-vaiheksessa: ”Rusi rukka runteltiin, kannettiin Sika-pahnaan.” Asiassa se on yhtä. Mutta myö tahomme muistuttaa, että Savossa on talonpojisa semmoinen tapa, erinomattain häissä ja semmoisissa pioissa kussa leikkiä tehdään, että sanotaan luokse sillen koottullen rah-

*Olli oikehen puhuupi,
 Husson-poika pulskiasti:
 ”Ei sinnek Sikahin luokse,
 ”Karva-kärsäisin käsiin
 ”Vielä runtetak Rusia!
 ”Hyvä on Nikkari nimeltä,
 ”Puuni-seppä, sen mokoma;
 ”Oikeen ovet tekööpi,
 ”Akkunat asetteloopi.
 ”Teki kahet kankas-tuolit,
 ”Kahet kaunihit peräti,
 ”Vasta sai ne valmihiksi
 ”Eylen ennen ehtoisia.
 ”Korskat korvihin rakensi.
 ”Kaunisteli kakko-puikot.
 ”Onhan tässä olki-huone,
 ”Lato laitettu jalosti;
 ”Pankaat pakanat sen tuone
 ”Taitavasti—jos tahotten!”*

*Rusi tuonek runtettihin,
 Kannettihin katrakkahan.
 Ambrósius ajatteloopi
 Tuolla yksin ollessansa:*

vallen, että se joka teköö rauhattomuutta, tahi
 käytöksillensä hävittää toisten iloa, tuloo panta-
 vaksi sika-pahnaan, tahi noen-karstalla noa-
 matuksi. Ehkä se oli tästä syystä, kuin *Ryynäis-*
täkin tahottiin sinne. — *Olli m. Olli Hussoa*
Halolan kylästä. Se piti Rusin puolta. — *Kak-*
ko-puikot, pinnarne om hwiſfa hârſwan hwi-
lar i hârſfrådet. —

- ”Olin minäkin ennen miessä,
 ”Mies-lukua tehtehissä;
 ”Nyt minä poloinen poika
 ”Savohon sanaksi jouvun,
 ”Kylän-juoksukski kykenen.”

Isot istuivat tuvissa,
 Pöyhkiämmät pöyvän-peässä,
 Oven-suussa suuret muorit,
 Karsinassa kalsihimmat.

Nuoret piikoiset pihalla,
 Poika-miehet porstuassa,
 Tuolla suutahan sukivat
 Muna-voilla vehnäisillen,
 Leivillen rukihisiltten.

Minä Rusi raukka-poika,
 Heinä-korsussa kohisin.

Olipa auki akkunata,
 Pikkuruisen piirullansa,
 Tuosta pistäksen pihallen;
 Siitten tunkeksen tupahan.
 Olisin olutta juonut,
 Voan ei Oaron antanunna.

Eskelinen ennättääpi
 Puhumahan pulskiasti:

”Ei tämä olut olisi,

”Juoma, markkaa maksavainen,

”Voan on pullo pulskallinen,

”Kuin on kullattu sisältä.”

Istuin keskellen isoja,
 Lauman lain-lukiaitten,
 Syystä kylläkin kyselin:

”Ounko minä millonkahan
 ”Tehnyt työtä törkyllistä —
 — ”Miksi minua sinne
 ”Kannettiin katrakkahan?”

Sanoo Lukkari lujasti:

”Keltä on sinulla käsky,
 ”Kusta oppisi otettu,
 ”Soatu sanat mokomat,
 ”Joit’ ei muista mun sukuini,
 ”Eikä tiä Eskelinen?”

Sitten Oaron ankarasti
Otti piiskan, pitkä-siiman,
Apiltansa aika ruoskan,
Joll’ oil Juhtat neuvonunna,
Orihit opettanunna,
Tamman-pojat taitavaksi.
Alkoi runnella Rusia,
Pientä miestä pikkuruista.
Mustavirran viisas Husso
Autto ankara peräti,
Astupa avuksi kohta,
Ajo poikkeen Pontiuksen

— *Mustavirta* kuhuttiin 2 taloa, kussa asui *Husson* sukuja. Heitä oli kaks veljestä, *Antti* ja *Olli*, jotka pitivät *Rusin* puolta; josta pa se heitä kyllä kiittää. *Antti*, joka ei mahtant maistoo viinoo, oli puoltamisellansa väbältä tulla *Pukilta* ruoskituksi; taisi se jotaik sanona sepä *Tuppuraisestakin*, koska se sai siltä korvan-kolauksen. — *Runoja* antaapi *Pontuksellen* vielä toisenkin *Pilatuksen* nimen, että sillä vielä enemmän paljaistaa hänen kovuutta.

Pilatuksen pieksämästä.

— *Se on miestä Moaninkalla,
Kirkkokunnan kuuluisainen,
Jot' ei viina viivyttele,
Jouvittele suuret juomat.
Joll' on akka aivan pieni,
Vaimo voaksahan pituinen,
Jok' on suuresta suvusta,
Asennosta ankarasta.*

*Vanha Antti ajatteloo
Kuin kahtoo katoksen alta,
Kuistin kusisen sisältä:*

"Jospa joutuneen minäkin

"Selkä-saunahan samahan!

"Voan en minä mielelläni

"Rupia Rusin tavalla.

"Riksin otan riinistäini,

"Taskusta tasa-parisen,

"Kura-suusta kukkarosta,

"Jonka annan Oaronillen,

"Tuolla seästä selkä-luini,

"Vanhat hartia in vapahtan

"Alta ruoskan ankaramman."

Karhuisellen kanteloopi:

"On nyt ilkiät Isänät,

"Kuin ne kuhtu vierahiksi

— *Vanha Antti taitaa tarkoittaa Antti Hussoa. Häänki mahto olla Puu-seppä. — Riinistäini (t. arkustaini) toas näitä häijy-sanoja! — Tuohiseppä. Tämä Olli Tuppurainen oli Karhuisen*

”Tuohisepän Tuppuraisen,
 ”Rautiain rakin-näköinen.
 ”Joll’ on silmät siivottomat,
 ”Kasvot vielä karstasimmat
 ”Kuin on kasvot suuren Karhun.
 ”Peällä vanha verka-västi,
 ”Aijas-karvainen kasukka,
 ”Jot’ on paljon paikattunna,
 ”Röky-lailla röhnästetty;
 ”Roasut raiskaiset jalassa,
 ”Lian kanssa liitettynnä,
 ”Paskan kanssa paatettunna.
 ”Viel’ on soappahat somaiset,
 ”Niin kuin kuivat koskus-torvet.” —
 Kohta korvallen tapaisi,
 Kumautti kulmallehen
 Anttia äkkiä varsin.
 Sai nyt Antti aika paukun,
 Kumauksen kulmallensa.

Ei Savosta sanat puutu,
 Kuopiosta kummat juonet,
 Jos puhuisin puolen vuotta,
 Eli kuuta viisi, kuusi.

tolpari, ja varsin keho seppä; seneistäpä Ryy-
 näinen kuhtuu häntä ”Tuohi-sepäksi.” ja antaa
 hänellen muitakin pilkka-puheita, koska se löi
 hänen puolus-miestänsä. — *Rautiain* t. rautio
 merkihtee ”Seppeä” Pohjalaisten kielellä. — *Ai-
 jas-karvainen*, merk. että se oli harmoo niin
 kuin vanha aita. — *Röky* t. rökö, on yksi sil-
 ta-peiteh (golfmatta) jota pietään talonpojissa.

Petettiinpä Pekka vielä,
 Musta-soaren sartti-poika.
 Hyttylän hyvät emännät,
 Akat vanhat viettelykset,
 Surulliset suuret muorit,
 Saivat saunahan saloa
 Pekan olla yksinänsä
 Jossa Moaria makaisi,
 Pieni tyttö pitkällänsä.
 Moaria makia ...
 Tuolla miehen mielitteli,
 Husson pojan hullutteli.
 Oamulla äkin varahin,
 Kohta päivän koittahissa,
 Voati kohta Vainikaista
 Puhumahan puolestansa.
 Anto kihlat aika-lailla
 Kautta vanhan Vainikkaisen.
 Siitten Kaisa karmistaiksen,
 Kaisa kolkosti puhuupi:

— Petettiinpä Pekka vielä. Tässä ymmärretään Pekka Hussoa, joka näissä peijaisissa lie tullut hyväilemään Maija Ronkaista. Häntä kuhutaan sortiksi, joka merkihtee yhtä siistoo poikoa. Gottlannissa kuhutaan myöskin Ruotiksi yksi puolkasvanut poika Sorkiksi. — Hyttytä oli yksi kylä; Hyttytän hyvät emänet, tarkoittaa Eskelisen vaimoo Hedvig Hyttyistä, ja Lukkarin vaimoo Liisa Rautiaista. — Mari merk. Maria Ronkaista, joka silloin lie ollut morsiammena, ja tuli siitten naituksi Pekka Husson kanssa. — Vainikkainen oli Husson tatin-toveri. — Kaisa

- ”Ei sinua Noijat noijek,
 ”Hulluttele Hussolassa!
 ”Kuinma annan kulkuhuusi
 ”Lemmon-paskoa palaisen
 ”Pirun-kusta pikkuruisen.”

*Virsi on tehty syytä myöten,
 Asioita arveltunna:*

*Tät' on virttä viikon tehty,
 Koko kolmet vuorokautta
 —Vast' on soatu valmihiksi.
 Mutt' tuosta murehtelevät,
 Toruvatkin toisen kerran.
 Oaron keänsi kulmahansa,
 Kahteloopi karsahasti,
 Eipä huoli Eskelinen
 Virrestä vihanen olla,
 Laujusta lakihin männä. —*

*Enkä voi minä enemmän,
 Jaksa Pukista puhua!
 Nyt minä murehtin muuta,
 Valittelen vaivojani*

*Kulettaissa Kuopiossa,
 Kärähissä käyttähissä;
 Siell' ei viina viskoo peätä,
 Olut ohtoa kivistä.*

*Kyllä ois olutta ollut,
 Karsta-vettä Kuopiossa,*

Voan

— oli Husson täti ja Vainikkalsen akka. Hään oli
 varsin vastaan tätä naimista.

Voan ol' kuiva kukkarossa
(Matti taskussa makaisi).
Riimut rieskana mänivät,
Ketjut kesku-ruokaisina;
Ei niistä ehoni elätty,
Eikä kystä kyllin syötty.
Jo olisin kurja kuollut,
Koatununna kaupunkihin,
Mutt' oil Kermo kelpo poika,
Peräniemeltä peräisin,

— *Matiksi*, kuhutaan tässä raha-kukkaro, joka on typo-tyhjä. — *Riimut* t. päihtet. — *Kermo*, (*Germund*) oli yksi loisimies *Peräniemeltä*, jota *Runoja* kiittää hänen avullisuudesta. — *Soahakse*in tästä *Ryynäisen* *Runo-jutusta* selvemmän tievon, olen minä variten-vasta *Kuopio*sta hankkinut rotokollat tahi *Lain-toimeukset* (*Rättegångshandlingarne*) tässä asiassa; joista nähdään, että ovat kolmet päivee jutelleet *Laisa* tästä *Runosta*, nimittäin s. 1:nä, 13:nä ja 14:nä päivänä *Loka-kuussa* vuonna 1791; ja että *Lukkari*, soahaksensa *Ryynäistä* syypeäksi, syytti (veljensä kautta) häntä ensin *moahan-painais-päivänä* tehneen kirkko-hämmennöksen (*Ryfsförargelse*) *Moaninkan* kirkossa, ja sitten vielä *Karhulassa* vastanneen häntä hävittömästi, koska häntä tästä nuhteltiin. Vierasmiehiksi kuletettiin *Talonpoika Antti Pekanpoika Husso Tavisalmelta*, *Lampuoti Oappo Ristonpoika Mäykkynen Halolasta*, *Tolpari Antti Tuppurainen* samasta kylästä, ja renkimies *Heikki Vainikkainen Kermetlahesta*.

Hyö toistivat kaikki yhöllä suulla, että *Ryynäinen* (joka ehkä lie ollut vähä rohkeisillan)

VAINAMÖISET.

*Joka autto atriolla,
Muisti murkinan-palalla.*

laulo virttensä vähä toisella tavallaan, koska tämän *Risto Karhuisen* ruumis-soarinoa piettiin Moaninkan kirkossa, josta *Eskelinen*, joka istui samassa penkissä, nykäis häntä vähä käellänsä; mutta ettei hään laulanut mitenkään veäriin, eikä tehnyt mitään hämmennöstä. Siitten oli hään *Karhulassa* kysynyt syytä tähän, ja silloin tullut *Lukkarin* kanssa riitaan, jonka se oli viimeisellä käsenyt haistella häntä taka-paikoilansa. Muuta syytä eivät hänessä löytäneet: mutta sitä vastoin ilmoittivat että peällen-kantaja *Lautamies Oaron Hoffrén* oli hetken peästä pieksänyt häntä pihalla piiskallansa (niin kuin *Runossa* mainitaan) jotta hänellä oli ollut silmissänsä viis veri-mustelmia. *Oaron* kannatti syyksi, että hään oli haukkunut häntä *Pukiksi*, ja kanteli yhdessä *Appensa Poavo Eskelisen* kanssa, että *Ryynäisellä* oli ollut tapa tehdä hävittämiä *Runoja Hoffrénistä, Eskelisestä* ja *Lainkirjuttajasta (Hofrätts Sekreteraren) von Burghausista*, joita hään laulatti kylässä. Koska *Ryynäinen* teki tätä tyhjäksi, niin tuotiin toistajaksi *Vainikkaista*, joka oli kotoisin samasta kylän-peästä, ja joka tunnusti kuulleseks hänen, viimeissä *Juhannus-päivänä Talonmiehen Tahvo Vainikkaisen* talossa, laulanneen (*Lukkarista*): "*Luulin Lukkarin hyväksi, kello-soittajan somaksi*" (ja *Lautamiehestä Hoffrénista*): "*Nyt minä puhun Pukista, Oaronista aloittelen, Tasa-turvasta tarisen.*" Hään oli myös laulanut jota-kuta *Eskelisestä* ja *v. Burghausista*, ehkei toistaja tainut tätä muistoo. *Ryynäinen* tunnusti nyt, että hään kyllä oli *Runon* tehnyt, voan kielsi kovasti vastaan, siinä olleen min-

*Anto vielä viina-ryypyn,
Olut-tuopin oivallisen.*

Ryynäinen.

RIEMU-LAULU

JUUBEL-JUHLASTA v. 1817.

Tämä *Ryynäisen* Runo, jonka minä myös olen käsittänyt Herra Oppivalta *Gr. Aminofilta*, ja jossa Runoja koetteloo että kunnialla ylistää sitä juhllallista käyttämistä, jolla Kuopiossa rajutettiin tätä meijän viimeistä Juubel-juhloa (eli Juhlin-juhloa, niin kuin myö tätä kuhutaisimme) osottaa kyllä, että se on valinut yhen aineen, joka oli kokonaan ulkopuolella hänen mieli-luontoansa. Se ei tässä viritä virtensä viinan-tiloilla, eikä tuttavien parvessa, kussa se aina Runoillansa oli "Kukko linnassa." Tässä tavataan ainoasti yhtä yksinkertaista yrittystä (sic!) että kehua näillä vierailta nimillä, joihen sovittamista meijän kieleemme aina on vaikea, ja teköö meijän Runojamme yheksi kuivaksi *Tarinamukseksi*; vielä siittäenik, kuin heihin tunketaan näitä pitkiä vuosi-lukuja, jotka ovat luettavia, voan ei laulettavia. (Tätä vikoo tavaataan ussein nykyisämmissä Runoissa, joka on syn-

käänlaista häpeitä näitä miehiä vastaan. Niin kosk'ei Oikeus tainut mitään tähän asiaan, niin lykättiin juttu toiseks käräjäks, jollon riita-miehet piti olla molemmis-puolin soapuvilla, toistuksineen. Mitenkä siitten asiata siinä käytettiin, ja jos siinä *Ryynäistä* laulatettiin, eli jos heitivät koko jutun sipo-sillään, en taija varsin sanoa, koska minä en ouk ollut hyvä soaha näitä Lain-toimeuksia käsihin.

tynyt siitä, että ne ovat ikään kuin yht-aikoo aivotut sekä Runomukseksi, että Tarinamuksen varaksi; mutta — ”ei sovik kahta Kuninkasta yhteen linnaan.” Muutoin niin kieli on tässäkin selvä ja sointuva, ja kussa ei puhutak *Lutheruksesta, Vittenbergistä, Melanchthonista, Tetzelistä, Samosatenista* ja *Upsalasta*, eli Rohves-soriloista ja Tohtoriloista (yksi merkellinen sanan-pepu talonpojan suussa) niin siinä aina ilmistyy oatoksia aika Runojan.

*Tuli toas kynälle kyyti,
Vuoro vuoltulle sulalle,
Halaistulle höyhenille!
Pännä pistetty läkissä
Muisto-merkkiä tekeepi
Kansan kasvavan etehen,
Tulevaisten tunnustella
Juhlan julkisen pitosta,
Johon Keisari kehoitti,
Suuri voipa voimallinen,
Valtias Venäjän-moalla.*

*Kuin oli kulunut kaikki
Loka-kuu lopulle käynyt,
Vuonna kuin on kirjotettu
Ja tuli tuhannen peälle
Kului kaheksan sataa
Sen peälle seitsementoista:
Silloin siunattu Solenni,
Juubel-juhla julkisesti
Vietettiin vielä kerran.*

*Esivalta ensin, kaikki
 Herrat oikeuen omaiset
 Sitä suurella ilolla
 Kuuluttivat, kunnialla,
 Sitä Piispatkin pitivät,
 Rohvessorit ja Rovastit,
 Kaikki myöskin Kappalaiset,
 Kaikki kappelin papitkin,
 Apulaiset aivan kaikki
 Henkellisellä halulla
 Kutsuvat kokohon ensin
 Seurakunnat selkiästi,
 Aivan oamusta varahin.
 Kaunistivat kirkot vielä
 Varsin kynttilän valolla.
 Itse peällensä pukivat
 Juhla-voatteensa valitut;
 Siitten astuivat sisälleen
 Heti Herran huonehensa,
 Voimalla varustetulla
 Seurakunnillen selitit,
 Ilmoittivat ihmisillen
 Opin oikian menoista,
 Jonka Tohtori totuinen,
 Julkinen Jumalan pappi,
 Lutherus lujaksi laitti*

— *Martti Lutherus* oli syntynyt v. 1483 s. 10 p. Marrask. *Eisleben* kaupunnissa, Saksanmoalla. V. 1501 tehtiin häntä Opettavaksi (Student) *Erfurtissa*, ja v. 1503 Oppiaksi (Magister). Hään löysi jo silloin yhen vanhan Lati-

*Kaupunkissa kaukaisessa,
Vittenbergissä perusti.*

nalaisen Rooman Opiston kirjan-koossa (i Afad. Bibliotheket) ja keksi että siinä luettiin toista, kuin mitä poavilaiset opettivat. V. 1505 rupeisi hään Augustineriläisten papis-kuntaan Erfurtissa, ja sulki ihtesäk Papistoon (i ett floster) kussa hään poastolla ja ruumiillisella kärsimisellä kovuutti ihtesäk, suruissaan ystävänsä *Alexin* murhamista. V. 1507 vihittiin häntä papiksi, ja v. 1508 tehtiin häntä Opettajaksi *Vittenbergissä*. V. 1510 näki hään omilla silmillänsä, Ruomissa käyässänsä, pappisten koiruutta ja ilkeyttä. V. 1512 tehtiin häntä Henkelliseksi Oppiaksi. V. 1517 s. 31 p. Marrask. naulatti hään koko Saksanmoan nähtäviksi, 95 ajatus-sanoo vasten tämän *Tetzelin* synnin-kauppamista. Ja koska olivat molemis-puolin ylöspoltaneet toisten kirjoituksia, niin hään v. 1520, s. 10 p. Jouluk. kirjutti yhön manaus-kirjan Poavia vasten, jossa se julkisesti rupeisi niskoitlemaan hänen kasaan. V. 1521, s. 4 p. Huhtik. läksi hään Herroinpäivillen Vormsin kaupunnissa, kuhun hään oli kuhuttu esivastaukseen. Hänen matkustamistansa sinne oli yksi kunnia-kulku (triumftåg); kaikki tunkeksivät nähäkseen yhtä miestä, joka oli uskaltanut riitelemään vasten 100 vuosien tapoin-pahennuksia (sedesbrderf) ja kaiken henkellisen ja moallisen vallan vasten. Hään seisautui yhen peninkulman ulkopuolella kaupuntin, 2000 miesten keralla, joka oli hänen seurassa, sekä hevoisin että jalkaisin. Sinä 17 p. Huhtik. astui hään vilpittömästi eteen Herroinpäivillä, kussa hään suurella uskalluksella ajoi asiatansa Keisarin kuulla, Peä-Hertun (*Erke-Hertig Ferdinandin*, 6:en Kunnan-Ruhtinaisten (*Chur-Furstar*) 24 Herttuin, 7:en Moa-Grévilöihen (*Mark-Grefwar*) 30

*Paljon siitäkin puhuivat,
Kuinka kunnian Jumala
Hänen voimalla varusti,
Lahjoitti lavian tievon
Henkellisissä hänellen;
Pani paljon uskallusta,
Rohkeutta runsahasti*

Piispoin, paihti monen Ruhtinaan, Grévin, Herttuin, Herroin ja lähättämien lässä-ollessa. Tässä oisi hään joutunut henken-pauloin, ellei moni Saksan Ruhtinas oisi ystävällisesti suojellut häntä ja tämän uuden mielivalaistamisen, jonka hään soattoi maailmaan. V. 1523 niin poisheitettiin ensin *Vittenbergissä* tätä poavilaista messumista (*Liturgien*) ja nouatettiin uutta parempata järjestystä kirkko-menoin harjoittamiseksi. V. 1524 heitti *Lutherus* pois pappis-vaipansa (*Munf-fäyan*) jolla se tarkoitti papistoin hävittämistä, paremmaksi henkelliseksi papis-harjoitukseksi. Vuotesta 1526 vuoteen 1529, toimitti hään *Melanchthonin* avulla yhen uunen Evangeliumin opin, ja painutti suuremman ja pienemmän *Katekismuksensa*. V. 1537 kirjutti hään *Schmal-kaldin* kuhuttavaiset liitokset, ja v. 1521—1534 ulostoimitti hään sen ensimmäisen keännöksen Roamatusta. Hään oli yksi oppinut rehellinen ja hurskas mies, mutta luonnostaan oli hään syvämikko, yksipintainen ja jyrkkä-luontoinen, josta suuri osa hänen seurakunnista erkani hänestä, ja yhistivät ihtesäk nimellä *Uuistetut* (*reformerte*). *Lutherus* kuoli s. 18 p. Helmiki v. 1546 *Eisleben* kaupunnissa 63:lla vuuellansa, ja hauattiin *Vittenbergin* linnan-kirkossa. Häntä kunniotetaan koko ristikunnassa, niin kuin kaiken ihmiskunnan onnistaja ja valaistaja.

*Yli Poavin ylpeyven.
Apulaisen annoi vielä
Melanchthonin mainittavan.
Nämät tohti toimellansa
Vastoin Poavia puhua,
Sekä Tetzelin tekoja,*

Niin

— *Philip Melanchthon*, joka oli Lutheruksen puolus-toveri uskomuksen muutoksessa, oli syntynyt s. 16 p. Helmik. v. 1497 *Brettenissä, Phalz am Rheinin* moakunnassa. Hänen isä oli Rustmestari *Georg Scharzerd*, jonka nimi poika keänsi Greekaksi. Hään oli jo nuoruudessa hyvin oppinut vanhoissa kielissä, ja vanhoinejäännöksissä. Häntä tehtiin Oppivaksi *Heidelbergissä* v. 1510, ja v. 1511 Tietous-Oppiaksi. V. 1518 tehtiin häntä 22 v. vanhana Opettajaksi *Vittenbergissä*, Greekkalaisessa Oppimuksessa (*Gref.Litteraturen*), ja oli siinä viisauellansa ja mielen-tyynäyellensä Lutheruksellen parhaina puolus-mieissä. Hään kuoli s. 19 p. Huh tik v. 1560, 63 v. vanhana. — *Johan Tetzeli* oli yksi kuuluisa synnin-kauppias, joka oli Leipzigi kotoisin. Hään rupeisi v. 1489 *Dominkänerin* papis-kuntaan, ja sai luan käyä ympärin moata soarnoamaan. V. 1502 pani Poavi häntä synnin-kauppiaksi, jota hyövyllistä kauppo hään toimitti 15 vuotta, ja käytti ne häpiälisimmät apu-keinot näihin kujeihinsa. Hään oli käytöksissään ja elämässään niin kelvotoin, ylänylpiä ja irstainen, että häntä jo kerran tuomittiin ikuiseen vankeuteen, mutta vapautettiin Ruomissa, kussa se Poavi *Leo X:neltä* sai synnin peästöstä. Siitten rupeisi hään vilä isommalla koiruella (*ofdriftandhet*) pitämään tätä

*Niin myös Samosaténinkin,
Jotka oli Poavi pannut
Synnin kaupalle sysänyt;
Raha rikosten etestä*

synnin-kauppoa (aflatsfråmeri). Kulkiissaan Saksan moalla niin Tähti- ja Miekka-miehet (Riddare) soattoivat hänen vaununsa, kussa nähtiin kahta isoa kirstua, joista yksi säilytti kauppakirjat (aflats-brefmen) toinen rahat, jotka heistä maksettiin, ja jonka peälle luettiin nämät sanat:

*Sobald das Geld im Kasten klinget,
Sobald die Seel gen Himmel springet.*

Joka ois: ”*Kuin rahat kirstuhun heläht’, Silloin sielu taivaaseen välähtii.*” Hänellä oli kuussa 90 Gyldenä kullassa palkoo, paihti ruokansa. Sillä tavalla kootti hään rahoa ja kultoo monesta moasta, kunneka *Luther* v. 1517 anto ulos ajatus-sanojansa (satsar) näitä koneita vastaan. *Tetzel* kuoli Rutto-tauvissa v. 1519, s. 4 p. Heinäk. juuri samana päivänä kuin *Luther* piti sitä kuuluisaa Juttelemusta (Disputation) Oppia *Eckin* vastaan *Ingolstadtista*. — *Paul von Samosata* oli muinon yksi Piispa *Antiochiassa*, joka asetti Syriassa yhtä eriuskon-noutamusta (religionsseft) jota kuhuttiin *Samosatanaisen* tahi *Paulianilaisen*; ja joka eroittiin kolminaisuen opissa (i läran om treenigheten) ja Ristuksen Jumalisuudessa. Mitenkä Ryynäinen sanoo hänen olleen synnin-kauppiana (aflatsfråmare) ja luettaa häntä *Lutheruksen* aikuiseksi, tainnoon hään ehkä ite parhaittain selittää. Mutta on uskottava, että koska koko hänen tietonsa perustaiksen yhen soarnan peälle, niin se tuloo sitämyöten mitenkä nämät asiat on tulleet *Papilta* toimitetuiksi.

*Piti Poavillen tuleman,
 Kirja sitten synnin peälle
 Piti Tetzelin tekemän,
 Että vielä eteskinpäin
 Soapi synnissä eleä.
 Monta muuta kauhistusta,
 Taikaisiakin tapoja,
 Muita Munkkien menoja,
 Jot' ei kykene kynällä
 Panemaan paperin peälle,
 Oppimatoim ollenkaan;
 Kosk' ei Oppinut osaja
 Poavin juonia jutella.
 Katoi kirjat kaupunkeistä,
 Katoi kaikista kylistä,
 Ei soatu sitä lukea,
 Vähä kuulla kirkoissakin,
 Eikä yhdellä ajalla
 Soanut soarnata kukana
 Siinä selvässä valossa,
 Kuin sen Jesus jätti meillen.*

*Voan koska herähti Herra
 Tämän sankarin sytämmen,
 Josta silloin soarnattihin;
 Tämä soatti soarnoillansa,
 Kaunihilla kirjoillansa
 Ristikunnat rikkahaiksi.*

-
- *Munkki t. Pappinen*, oli poavilainen pappi.
 — *Kosk' ei oppinut osaja*. Se näyttää niin
 kuin Ryynäinen oisi epätievossa Opin-isänästään.

*Annoi Roamatut avata,
Laitti lapsille osansa,
Kirjat kaunihit kätehen,
Joihin kuitenkin käsittit
Kaikki kalliimmat asiat.*

*Koska nyt kolmet sataa
Aastaikoja alusta
On jo kuitenkin kulunut,
Koska yhteinen kokous
Sattunut on Upsalassa,
Kussa nyt itse Kuninkas,
Seävyt kaikki suosiolla,
Isät suurella ilolla
Otit vastahan vapaasti
Tämän opin onnellisen,
Tämän toivotun totuuen.*

*Niistä syistä on näkynyt
Kuninkailten kuuluisillen
Ruotsin vallassa vapaassa
Panna pyhäksi iloksi
Ristittyillen riemu-päivä,
Jonka Jumala sovitti,
Että meille, kuin elämme
Sa'an yheksän ajalla —
Saimme jo kahesti kuulla
Juubel-juhlan vietetyksi.*

— *Upsalan kokous*, kussa kaikkia poavilaisia me-
noja pois-heitettiin, ja nouattiin tätä uutta oppia,
piettiin v. 1596. Muutoin niin tässä Ryyinäisen
sananjuotteessa ei ouk täyvällinen ajatus. — *Ka-
hesti kuulla*. Vuonna 1793 piettiin yhtä Juh-

*Ei tämä elävä kansa,
 Tuskin myös tuleva kansa,
 Soane kuulla kutsuttavan
 Juubel-juhlalle kokohon,
 Solennille soitettavan.
 Asiat on aivan suuret,
 Josta puhumaan pitäisi;
 Voan on puhe puuttuvainen,
 Yksinkertainen yritys.*

Ryynäinen

lin-juhloo s. 8 p. Moalisk. muistoksi Upsalan kokouksen päätöksestä. Jolla kunnioitettiin Lutheruksen opin harjoittamista Ruotsin valtakunnassa; ja vuonna 1817 vietettiin yhtä Juhlin-juhloo s. 31 p. Lokak. muistoksi tämän opin ensimmäisestä ilmauntumisesta maailmassa.

Yrjö Hirvoinen

Ristiinasta.

Talvella vuonna 1823 kulki *Juvalla* yksi miero-ukko, joka Hevoisineen kävi kylästä kylään kiertämässä, eli kerjäälemässä niin kuin meillä sanotaan. Hänellä ei ollut muuta reissä kuin yksi säkki, joka oli hänen ainoa aittansa, ja kussa hään säilytti niitä ruoka-palaisia, jotka annettiin hänelle ja hänen Runo-ruunallensa (*Pegás*). Minä näin häntä Joulu-pyhinnä *Vintturin* luonna *Männymäellä*, kussa hään yhellä jalallansa lauleli olven eäressä, ja lauluillansa kootti sinne koko kylänkunnat kuuntelemaan. Hänen nimensä oli *Yrjö Hirvoinen*, ja sanoi olevasek *Ristiinasta* kotoisin, ehkei hänellä ollut kotia niin taivaallista. Ite hään oli varsin onellinen mielestään, ja lauluissaan niin mielullinen, että se heihin unohutti kaikkia muuta. Nähessään häntä, juohtui minun mieleen *Dio- genes* tynnörinensä, ja oattelin: jos onnellisuus ainoastaan seisoo siinä että olla ilman huoletak, niin ei löyvyk näitä miehiä onnellisempia! Hänen isänsä, samalla nimellä (*Yrjö Hirvoinen*) oli ollut sotamiessä, ja asunna Ristiinan kirkolla; hänen äitinsä nimi oli *Anna Skottman*. Ite hään oli jo nuoruudessaan tullut vaivaiseksi oikeesta jalastaan, ettei hään kyenyt käyvä, jostapa Hevoinen

oli hänelle tarpeellinen. Hään oli ollut aikansa tolppari; mutta ne moalliset menot eivät ouk tahtoneet häneltä kävestyä. Hänen vaimonsa *Anna Valkoinen* — sekin oli ollut roaja-rikko, sillä se oli tullut sokeeksi. Niin että se kyllä näytti meistä ouollen, mistä se lie soanut näitä ilon-aineitansa. Tästäpä nähään että ihmisissä löytyy toinenkin mieli, ei ainoasti se luonnollinen tahi moallinen; ja että tämä toinen mieli ussein näyttäiksen meillen luonottomaksi, koska sillä ei ouk tämä moallinen luonto. Niinpä Ukko *Hirvoinen* ei pannut suutansa suruillen näistä ruumiillisistä murheistansa, mutta hukutti heitä näihin henkellisiin huvituksiin, ja oli lauluissansa varsin onnellinen. Hään piti joulua Juvalla kauvemmin kuin ykskään muu. Ja kuin toisten ilot oli aikoa loppunut, niin silloin *Yrjö* vielä veisaisi laulujansa kylän raitteilla, ja hujautti heitä kujan-suussa *). Minä kuulin että hänellä oli monta äkkinäisiä Ru-

*) Häntä piettiin, ikeän kuin vähä hällä-päisä tahi hölmönä muissa asioissa, ja niin se näytti minustakin kuin ei kaikki saumat oisvat olleet paikoillansa, tahi kuin joku voarna oisi ollut varsin helpoillaan. — Hänen Runoissa osoit-taiksen paljon huolimattomuutta ja harjoittamattomuutta; mutta ettei hään ollut ilman runollista juohutusta nähään monesta paikasta, liioit-ten *Kurvilan Emännästä*, kussa hänen runossa tavataan yhtä erinkummasta mielen-hilpeyttä ja somaisuutta.

noja, joita en oli ennen kuulut; ja kuin kyse-
lin näitä, niin hään sanoi heijän olevan oma-
tekämiään. Minä otin häntä kanssaini Pap-
pilaan, kussa minä viinalla laulatin kaikkia
hänen laulujansa, joista minä tässä toimitan
kolmet, jotka ovat minusta niitä paraaimmia.
Heissä ei löyvyk mitä myö varsin Runo-
mukseksi kuumme, kuitenkin heitä lue-
taan ajan-ratoksi, muihen puutteessa. Runol-
lisessa ansiossa hään ei ouk *Ryynäisen*
kanssa verattavana — ei ies että olla hä-
nen jälkiimmäinen. Kuitenkin olemme
asettaneet häntä tähän, ei hänen Runo-
muksensa suhteen, mutta näihen runo-
aineensa suhteen; koska se on tässä otta-
nut yhtä tarintavaista ainetta (ett histo-
riifit ämne) laulataksensa.

JYRÄNKÖ *).

Jos tämä Runo on itestään keho ja runotoim (oppositiiv) niin syy taitaa olla aineessa enemmän kuin laulajassa. Se joka tahtoo vähästä kehua, tahi paisuu tyhjästä, hänestä nauretaan, niin myös hänen puheestaan. Minä en tunne lukenoonko Heinolaiset tämän *Hirvoisen* Runon kunnia-aksensa vai pilkasensa; mutta kyllä ukko, joka ei lie muita kaupunkia nähnyt, on koittanut, että parraan ymmärryksensä myöten ylistää kaikkia, yksinkin portit ja korstenit. Luulisi tämän hyväksikin kaupunkiksi, josta näin jalosti lauletaan:

*Ajattelen ankarasti
Miten virsi veisatahan,
Sana-laskut lauletahan
Suloisesta Suomen-moasta,
Kylän-peästä kuuluisasta,
Herttaisesta Heinolasta,
Jyränköstä jylkisestä.
Siinäpä on kaunis kaupunk'
Suloisessa Suomen-moassa,
Jos on punaiset pytinkit,
Kaikk' on kaksin-kertaisia;*

Jotk'

*) *Jyränkäksi* kuhutaan Suomeksi *Heinolan* kaupuntia, koska sitä 1770 vuosiin luvulla rakennettiin *Jyränkän t. Jyränkön* Rysthollin vainiolla, Päijänen rannoilla, *Keltin* kosken varrella. *Jyränkäksi* kuhutaan vielä nytkin tämä lähimmäinen kylä, kaupunnin ulko-puolella.

Jotk' on sisältä siniset,
 Kullan karrella kuvatut,
 Jos on korjat korstenitkin
 Katon piällä kaunihisti,
 Kuin on muurit mörjättynnä,
 Kaklunkit on kaikki tyyni
 Mualinkilla mualattunna.
 Onpa ovet oivalliset,
 Peili-lauvat laitettunna,
 Ruusun-kanssa ruusattunna;
 Onpa lukotkin lujimmat,
 Avaimmet on ankarammat;
 Onpa puhtaat porstuatkin,
 Kuin on raput rakettunna,
 Värin kanssa värjättynnä,
 Katoksill' on kaunistettu;
 Kartanot on kauniit kaikki
 Jylkisessä Jyränkössä,
 Kylänpiässä kuuluisassa,
 Suloisessa Suomenmuassa.

Onpa selvät sisus-kalut,
 Pöyät, kuapit kaunihimmat,
 Tuolit, sohvot, aivan sorjat,
 Sänkyt, hyllyt, aivan hyvät,

— Kullan karrella t. kullan karvalla. — Mörjättynnä (smorda) on toas näitä vaivaisia vieraita sanoja, joista oisi parempia itellämme, e. m. tellättynnä, tukettunna, voijettunna m. m. — Värjättynnä (färgade) yksi pahalainen juoksusana Ruotinkielestä; Suomeksi: "painettunna."

*Onpa ikkunat ihanat,
 Kuin on lasit laitettunna,
 Kartenit on kahen puolen.*

*Voi sinä jylkinen Jyränkö!
 Kuimma tiijän ajan-tievot,
 Tunnen tuossa tunnin määrät,
 Kuin on uurit oivalliset
 Kammarissa kaikissakin
 Nauloillansa näkymässä;
 Kuin on selvät seinä-kellot,
 Jotk on suatu saliloillen,
 Jotka soivatte somasti
 Tuossa korviin kuuvellessa,
 Kaksin, kolmin kaikkumassa.*

*Voi sinä jylkinen Jyränkö!
 Tämä kylä kuuluisampi
 Suloisessa Suomenmuassa.
 Aukkaat on ankarammat:
 Suomenmuani Muaniherra
 Suomen muata suojeloopi,
 Halusesti hallisooopi,
 Oikeuvelvet oivaltaapi;
 Onpa kanssa Kammareerit
 Jylkisessä Jyränkössä,
 Kanselia kassomassa,
 Jos on Ruunun rotokollat,
 Kaikki tyyni Suomen-kartat;
 (Pankottain on paperia)*

— *Kartenit* (gardiner) saatais kuhtua Suomeksi lasi-liinoiksi, t. akkunan vaipoiksi.

Jos on sitten joka sielu
 Suloisesta Suomenmuasta
 Ylöspantu pännän kanssa,
 Tähän Liäniin laitettunna.
 Ise kukin kirkko-kunta —
 Papit Herran palveliat
 Seurakunnat selvittännä,
 Kirkonkirjat kirjuttanna,
 Puhunut Puukhollarillen,
 Herroillen Herskriivarillen,
 Henken-panossa on pantu —
 Kaikk' on tiällä Kanselissa
 Jylkisessä Jyränkösä,
 Löyvetään löysriivälitkin,
 Kaikki tyyni karkulaiset.
 Sitten suuri Suomenkanssa
 Kanselissa kassotahan:
 Kuinka huonot huojetaani,
 Kutka henkelt' heitetääni,
 Kutka pannaan piä-rahoillen,
 Aessuorit asettaavat,
 Luvun-teossa luvetaan
 (Voatipikin Esivalta
 Ruunu-raham rakennusta,
 Valtakunnan vahvistusta.)
 Suloisesta Suomen-muasta

— Puukhollari (Bofhållare) on yksi Ruohtalainen sana, joka Suomeksi saattais sanoa Kirjuttama-mieheksi. — Löysriiväli (lösdrifware) t. moa-kulkiain, moa-juoksia, — Aessuori oomme Suomeksi kuhtuneet Lainistujaksi.

*Kaikk' oo tiällä Kanselissa
Jylkisessä Jyränkössä.*

*Tiällä tilat tiitääni —
Ruotiloista, Numeroista,
Kylän-päitä kysytääni —
Jossa suuri Suomenkanssa
Joka päivä jutteloopi,
Käräjätä kävelöopi.
Silloin suuret Suomenherrat
Atestista aatteloovat
Kuink' on laitettu muan-laissa,
Kuinka virkkoi vierasmiehet,
Kuinka tunnolla totisti,
Kuinka valalla vahvisti.
Konttuorista kohottaavat
Raja-kartat kasseloovat,
Piiri-kirjat perustaavat,
Muankin nimet nimittäävät,
Jonk' on tehneet Terehtyörit.
Koska päätös päätetähän,
Suomenmuani Muaherra
Silloin kiäntääpi kätensä,
Pännän kanssa piättelöopi.
Tähän lak' on laitettunna,*

— *Ruoti* (rote) merkihtee yhtä talonkuntoa, joka kustentaa yhen sota-miehen, tahi elättää yhen ruoti-vaivaisen. — *Tehretyöri* (Direktör) t. Käyttäjä; Peä-käyttäjä. (General-Direktör). Tässä Runossa luetaan niin paljon näitä virka-nimiä, jotta ei ouk paljon heijän Suomen-tamisesta.

Kaikki tyyni Kanseliin
 Jylkiseen Jyränköhön.
 Näinpä virret veisatahan
 Jylkisestä Jyränköstä,
 Hallitukset huastetahan,
 Että tuhmat tuntisivat,
 Ymmärs' yksinkertaisetkin
 Suloisessa Suomenmuassa,
 Oikeuven olennoista;
 Kuin on kaikki Kanselissa
 Jylkisessä Jyränkössä.

Voi sinä Jylkinen Jyränkö!
 Tämä kylä kuuluisampi
 Suloisessa Suomenmuassa,
 Tallella Ruunun tavarat,
 Rakettukin Ränteri'it,
 Makasiinit Suomenmuassa.
 Onpa vahvat Välskäritkin
 Jylkisessä Jyränkössä,
 Tohtoritkin toimelliset.
 Asetetut Apoteekit,
 Laitettunna Lasareetit,
 Jos on siukkoja sisässä,
 Sairaita suatetahan
 Suloisesta Suomenmuasta.

— Ränteri'i (Ränteri) t. Vero-huone. — *Makasiini* (Magasin) t. Elo-huone. — *Välskäri* (Fältskär) t. Parantaja. — *Tohtori* (Doftor) Oppia. *Medicine-Doftor*, Paramus-Oppia. — *Apoteeki*, (Apothek) Rohto-huone. — *Lasareetti* (Lasarett) t. Poto-huone.

Tässä köyhät korjataan,
 Ruaja-rikot ravitahan,
 Vainaisetkin vuatitahan,
 Ruunun ruuall' ruokitahan;
 Vielä rohot ruuan kanssa
 Tohtorit ne toimittavat.
 Joka päivä jouvuttaapi
 Liäkitykset lähättääpi,
 Pitaliset puhistaapi,
 Näitä tekis tervehiksi.

Voi sinä jylkinen Jyränkö!
 Kuin on vahvat Hantverkerit,
 Suutaria, Reätäliä,
 Kaupunniss' on Karvalitkin
 Jylkisessä Jyränkössä.
 Onpa vahvat Varvalitkin,
 Väkävät on Värjälitkin,
 Mestarit on melkiämmät.
 Onpa sielä selvät Sepät,
 Kisellit on kerkiämmät,
 Opinpojat oivalliset,
 Palveliatkin on parraat
 Kaikissakin kartanoissa.
 Seurakunta kokonainen
 Kylänpiässä kuulusassa
 Jylkisessä Jyränkössä.

— Hantverkeri (Handtverfare), Kalun-tekijä.
 — Varvali (Swarfware) Pyörittäjä. — Värjälä
 (Färgare) Painuri, t. Painaja. — Mestari (Mä-
 stare) Taitaja, t. Taituri. — Kiselli (Gesäll) Tai-
 tava.

Voi sinä jylkinen Jyränkö!
 Kuin on tehty Temppelitkin,
 Kirkko keskellen kylee.
 Papp' on Herran palvelia,
 Jok' on selvä sielun-paimen.
 Onpa luja Lukkarikin
 Veisomaani vänkiästi,
 Herran-iänen heliästi.
 Sunnuntaina suuri ilo
 Jylkisessä Jyränkössä;
 Kuuluu kuparit kotiini,
 Kirkon-soitto soria kyllä
 Kaikkuu kaikkün kartanoihin;
 Vielä ilo ihanampi,
 Kirkko-veisu vänkiämpi. —
 Kuin on portit pyvättynnä
 Jylkisessä Jyränkössä,
 Rauta-linkut liitettyinä,
 Pihti-pielet perustettu —
 Ne on auki avattunna.
 Ise kukin kotonansa
 Korvillaase kuunteloopi
 Usko-virttä veisatessa
 Kuinka huutaan hurskahasti,
 Kuinka palvellaan parahin,
 Jumalata julkisesti
 Pyhä-päivee pyhitessä.

Voi sinä, jylkinen Jyränkö!
 Tämä kylä kuuluisampi
 Suloisessa Suomenmuassa.
 Kuin on vahvast varustettu,

Vahvat vanki-kartanotkin,
 Vannoitetut vanki-nihit,
 Jossa vankit vallitahan,
 Pahateot paimetahan;
 Ettei kansass' ois kamina,
 Seurakunnassa sevutos;
 Varkaat kaikki vuaralliset,
 Murhamiehet, muutkin synnit,
 Esivalta varoittaapi.
 Ruunun rauat rakettunna,
 Vanki-talot varustettu
 Suloiseen Suomenmuahan.
 Kyyin kanssa kulettaapi
 Jylkiseen Jyränköhön
 Suahaanpa sakon-alaiset,
 Viijään vesi-leiväläiset —
 Nämät vankit vallollahan.

Voi sinä jylkinen Jyränkö!
 Tämä kylä kuulusampi
 Suloisessa Suomenmuassa.
 Tästä harmaat huasteloovat
 Kuin on ennen ennustettu,
 Riitinkilla riitattunna,
 Kaupunniksi kassottuna
 Tämä paika parahaksi
 Suloisessa Suomenmuassa.

Voi sinä jylkinen Jyränkö!
 Kavun-suussa sula salmi

Kymin-

*Kymin-koski kuuluisampi
 Jok' ei jeähän jeävykkähän,
 Suloo syvän-talvellakin.
 Parahalla pakkaisella
 Tässä vesi viereksiipi,
 Lainehtii kuin meren lahti.
 Ompa silta siihen suatu,
 Käsi-puut on kahen-puolen.
 Muantiekin on mainittava
 Iylkisehen Jyränköhön,
 Jossa Herrat Hevoisillaan
 Vaunuillansa vaeltaavat.
 Siitä suuri Suomenkansa
 Matkojase matkustaapi,
 Asioita ajelloopi.*

*Nyt on virsi veisattunna,
 Seremöni selitetty
 Jylkisestä Jyränköstä.
 Kielelläin oun kirjuttanna,
 Mielelläin oun muistuttanna,
 Älyllä ajattelunna;
 Nytpä nimensä nimittää,
 Julkisesti julistaapi
 Seurakunnan kuuluisasta*

— *Kymin-koskeksi* ei kuhutak sitä virtoa, joka juoksoo Jyränkön sivuitten, voan *Keltin-koskeksi*; joka vasta *Iitin* pitäjässä puottaiksen *Kymiin*.

*Ristiinahan pitäjästä
Jöran Hirvoinen *)*.

Hirvoinen.

HEINOLAN MARKKINAT.

Kuin Runoja oli lauluissansa ensin ihmitellyt tätä *Jyränkön* kaupunkia, niin hään vielä erittäin runoilleepi heijän *markkinoista*, niin että se kyllä näyttää, kuin oisi tämä kaupunki paljon pyörytellyt känen mieltänsä. Hään laulaa:

*Mieli-juotella julistan
Kuinon syksyllä, suvella,
Keväellä kerkkiüllä;
Silloin suuri Suomenkansa
Kovahasti kokountuupi
Jylkisehen Jyränköhön.
Kuin on latsit laitettunna,
Määrä-päivät päätettyinä;
Markkinat on mainittavat,
Jossa samuu Savolaiset,
Pohjolaiset polisoovat,
Hämäläiset helisöövät.
Tuli tänne Turun Liäni,
Helsinkistä suuret Herrat,
Kaupunkista Kauppa-miehet*

*) Jos *Hirvoinen* piti ihtesäk isommanna *Runo-niekkana* Savossa, niin se ei ouk laimin lyönyt että virressäkin osottoo tätä paha-haisevata oma-kehutosta.

Kyyin kanssa kulettaapi,
 Tavarointa tanhuillen.
 Kuinon puo'it pyvättynnä,
 Lauvoista on laitettunna.
 Silloin suuri Suomenkansa
 Kaupuniss' on kahen-puolen,
 Onpa toisia torilla;
 Piikkinäitä pihti-pieliss',
 Kahvi-pannuja kavulla
 Rahtyörit on rakettanna —
 (Paloviina parempana).

Hämäläiset helisöövät
 Sillan-suussa, sunti-paikka
 Jossa parret parisoovat.
 Väki valta vaeltaapi,
 Tahtoi kuaatua kaupunti;
 Ajoivat Moaherran moahan,
 Piältä kassoi Kammareerit.
 Oli vahvat vahti-miehet —
 Otti kiini kiiruhusti,
 Voati vanki-kartanoihin,
 Miehet tuotiin tokki-huusiin.
 Koska päivä päätettiin,
 Aamu toinen alottiin,
 Tuli Tuomar' tutkimaan

— Rahtyöri (Traktör) t. Ruoka-kauppia. —
 Ajoivat Moaherran moahan, merkihtee että
 Moaherra tuli ite ulos kahtoamaan tätä meteliä.
 Tässä on puhe josta-kusta tappeluksesta, joka
 lie tapahtunut Heinolan markkinoilla.

Kuinka eilen elettiini.

Silloin vankit vastaellivat:

”Hyvät Herrat helpoittaaka!

”Eilen tässä elettiini,

”Rahallamme ravittini,

”Toverit on toisin-käsin. —

”Viina tämän villin suatto!

Tuomarit ne tutkistivat,

Juoma-sakot juttelivat.

—*Laskit vankit vallollehen*

Hirvoinen.

KURVILAN EMÄNTÄ.

Kurvilan kylässä Ristiinan pitäjässä asui kaks veljestä Maunus ja Niiles Torniainen. Maunuksen akka, nimeltä Anna Himainen, joka oli Emäntänä talossa, oli suuri tuhlatar (slöfserffa) ja hukutti talon tavaroita ylönpalttisella elämisellensä, josta häntä viimen eroitettiin talosta pois. Hään läksi silloin tyttäresäk luokse, nimeltä Vappo, jota hään oli toista kynmentä vuotta sitten poisnainut Maunus Tiusaisellen; ja kussa se viimeisellä joutui varsin köyhäksi. Tässä lauletaan ensin niitä aikoja, kuin näit tyttären läksiäisiä piettiin, ja sitten niitäkin, jollon se joutui pois talostaan.

Kurvilass' oil korja vaimo,

Akka aivan ankarainen,

Kovin kuuluisa Emäntä,

Sepä käyvä käpsyttääpi

Kirkko-tietä kiekkarasti;

*Sielä panoo pajakkata
 Kansan kanssa käyvessänsä,
 Oman talonsa tapoja.
 Yksin tyttö urhollinen,
 Piene-läntä püka-lapsi
 Kerhekästi kätettiin,
 Kiekkarasti kihlattiini,
 Sepä naitiin nuapurihin,
 Temmattiin Tiusaishen,
 Kopattiin koti-kylähän.*

*Käytiin sielä kättäisissä,
 Vietiin viinat viemisiksi,
 Lihat, leivät, lüttiäiset,
 Piti piot Püällensa,
 Lävähyytti läksiäiset
 Kotonasek korkiasti,
 Kuuluisassa Kurvilassa,
 Lattiassa laveassa,
 Pöyän piässä pökiässä.
 Kussui vieraita kotiisek
 Pöyän piähän pökiästi,
 Yökaueksi ylpiästi.*

*Iltaisella istuttiini
 Rekeheni riemuisesti,
 Ahvakkaasti ajettiin.
 Oli kuasot kannoilahan*

— *Panoo pajakkata*, merk. että se paipatti paljon kylässä, omista talon-laitoksistaan. — *Kerhekästi* t. ketterästi. — *Kiekkarasti*, t. sukkelasti. — *Ahvakasti*, t. ahkerasti.

*Puhemiehet puolellahan,
 Ruuna eissä roilottaapi
 Yli pellon ylpiästi,
 Rokan iäreen röyhkiästi,
 Pöyvän piähän pökiästi.
 (Kohta koto muistettava
 Kuuluisassa Kurvilassa,
 Jossa huomena holisi,
 Hiäväkiä helisi).
 Ilon kanssa erettiini —
 Sukulaiset suuta anto,
 Kättä kaikki kämmen-päihen.
 Täss' on suvut, sulhaisetkin,
 Pökiämmät poika-miehet
 Miniätä mielivätten,
 Rikkahaita riitelöövät
 Kaunihita kasseloovat.
 Täss' on lapset laitettavat
 Kuin on tyrsät tyttäretkin;
 Ouvot ovat orpanoina,
 Karva-piänä kartanoilla.*

*Tulipa kesä kerkiästi,
 Tuli lehti lempiästi,
 Ruoho puhkeis röyhkiästi.
 Laskit Lampaat laitumellen,
 Karjat kaikki kartanoillen.*

— *Sukulaiset suuta anto*, sanotaan pilkan vuoksi; sillä tällaista tervihkimistä ei tavata talonpojissa. — *Ouvoiksi*, kuhutaan tässä ne köyhemmät tai rumemp-näköiset tytöt, koska eivät miehet heihin miellyk.

*Tulipa ruuasta rojua,
 Tuli viljasta vihelys,
 Tuli sota syömisestä,
 Tuli rahasta ramina,
 Tuli pannuista parina,
 Tuli karjasta kamina,
 Tuli nuja nuotastakin,
 Tuli riita riüstastakin.
 Aitat lyötiin aukiaksi.
 Ei ou elo ennellään. —
 Jopa ero ilmistyypi!
 Nikolausipä nimeltä
 Ilmaiseksi Isännäksi,
 Akka aivan ankarainen
 Ennustaiksen Emännäksi.*

*Pilkall' syötiin suola-heinät
 Pimiässä pirtihissä,
 Sakeassa savuhussa
 Petkelellä pieksettiin.
 Lapset laulaavat kotona:
 "Makea on maito kulta
 "Kaunihista koalin kanssa;
 "Meill' on leikki leivästäkin,
 "Parittain on pannujamme,
 "Kaksittain on kattiloita,*

— *Lapset laulaavat kotonna.* Tahi tässä ymmärretään *Maunuksen* lapsia, jotka lie muuttaneet emänsä kanssa pois; ja joille tuli köyhä elämä, tahi ymmärretään heitä, jotka lie jäänneet kotiin, voan jotk' ei nyt soaneet ellee niin herkullisesti kuin ennen.

”Lehmiä on leviästi,
 ”Lampahaita laviasti;
 ”Koska uutinen ulettuu,
 ”Elon-ajat ennättääpi,
 ”Huasioita havakasti,
 ”Kuhiloita kukkuloinsa —
 Näkyy näitä nuapurihin.

Hirvoinen.

Lassi Lappalainen

Juvalta.

Juvan pitäjä, Savossa, tuloo mainittavaksi niistä moneista Runojoista, jotka se on jo kasvattanut, ja joita se ehkä vielä kasvat-
taa. Koska se on ikeän kuin minun syn-
tymä-pitäjä, kussa minä olen ensin ruvenut
harjoittamaan ja oppinut ymmärtämään tä-
tä Suomen puhetta, ja kussa minä olen en-
sin koetellut että kansan mielestä ulos-mietä
heijän runomuksiansa — niin se on minun
velvollisuus, ettei unouttaa näitä omiamme pu-
huissain muista virren-tekiöistä. *Juvan* pi-
täjän tunnen minä tässä tarkoituksessa, parem-
min kuin yks-kään muu; ja taijan sanoa, et-
tä siinä löytyy harva kylä, kussa ei tavatak
Runoja ja Runo-niekkoja. Niin se on ol-
lut vielä näinä aikoina, soannethan vasta-
päin kuulla, jos tämä kaunis tapa harjoitetaan
hänessä vielä vastakin, eli jos se keännyy
(niin kuin moni muu pitäjä) tyhjäksi ja
kolkoksi laulun-aineista.

To'istukseksi minun puheini, tahon mi-
nä julistella muutamia näistä hänen tään-ai-
kuisia Runon-tekiöitä, joista tämä *Las-
si Lappalainen* oli Sotamies, ja asui *Tuhka-
lan* kylässä, *Remojärven* pohjalla. Koska
minä kotona ollessain en ymmärtännyt ottoo

tarkempoa tietoa näistä miehistä, niin minä en nytkään tunnek hänestä muuta, kuin että hään v. 1807 sepitti seuravaisen Runon, jonka *Lassi Oinoinen Lehkolasta* lauloi minullen s. 13 p. Lokak. v. 1815.

HEVO-VIRSI.

Pekka Moarainen Pylkkelänniemeltä lainias keran Hevoistansa, palkan eistä, *Mikko Kovaiselen Tuhkalassa*. Joka kynti sillä kunneka se uupui. Silloin otti hään ja serkkunsa keralla (nimeltä *Jussi Kovainen*) tappo Tamman, josta asiasta *Lappalainen* teki virrensä.

Lappalainen luatu-poika

Alko kylpyä kysäillä;

Tulipa tuolla puheeksi

Koska Kokinkin pakinaksi.

Siinä samassa sanoopi:

”*Mieleni minun tekööpi*

”*Rueta Runon-tekooni,*

”*Hevo-virttä laulamaani.*”

Kokkipa kotona sanoo:

Joka-aamu aatteloo:

”*Mistä Hevoinen suataneen?*”

— *Luatu-poika* t. hyvä-loatuinen. — *Kokki* oli *Kovaisen* sota-köllö, sillä se oli ollut sota-väessä.

Kokki käsineet käteesek!
Alko tietä telkentellä
Pitkin Piiparin ahoa,
Kohten Kovaisen torppaan,
Sen saman setäsen mökkiin.
Ei sitten Simoiseen käynyt,
Eikä pistän't Piispahassa;
Niinpä mäni Nilkkilään,
Ei siinä sisässä käynyt;
Yli kynnyksen kysyypi,
Lapsillenpa lausutteloo:
"Missä tejän miehet ovat,
"Elikkä emä entuansa?"

Vielä mieli Mikko männä
Aina auman sivuihten,
Leveelle Lehmä-lahelle,
Ynnä Ylöisen sivuihten,
Pitkin tietä Tihmaksellen.
Järitteli Jääkeriini.
Pekkapa se perehen-miesi
Mieli vieraalta kysyä:
"Tuoltakos tulet Tuhkalasta,
"Matkustat majan-sialtais?"
"Tuoltapa tulen Tuhkalasta,
"Matkustan maja-sialtain!
"Jos nyt joutaisi Hevoinen!"

— *Piiparin-aho*, kuhuttiin yhtä ahoa t. selännettä. — *Simoinen Piispa*, ja *Nilkkilä* oli torppia tai taloja, joihen sivuihten hänen tuli käyä. — *Tihmakset* oli yksi lampi. — *Jääkeri*, mahto olla yksi mökki. — *Ylöinen*, tais olla järven nimi.

Akkapa hyvä auttamaan. —

Pekka puhui puolestansa:

”Autan kyllä ankarasti!”

(Pekka pellollen samoopi;

Mikko tuasta tuJoopi)

”Ruoka tämän ruumentanna,

”Huonot heinät huonontanna.”

Mikko mieliksi sanoopi:

”Ruuan annan runsahamman,

”Palkan paremman perästä!”

Mikko rehvastiin reke'en,

Lüttihipä liisteheillen,

Alkopa ajoa kovemmin

Niinpä tuota nütyn-tietä

Pitkin tietä Tihmaksellen,

Ynnä Ylöisen sivuihten,

Vieläpä Viikin kin sivuihten;

Niinpä mäni Nilkilähän,

Alko pistella Piispahan,

Väinistellä Viänäisellen;

Mikkopa sivullen sipuupi,

Aina kokotti kotiisak.

Koska kuuli Kovaisen-poika

Mitä Mikko tuolta toi,

Alko aatella kotona —

Ensin emänsä tahotak

Ilman isän tietämätäk

Tekipä jouon joutahamman,

— Viiki oli yksi torppa. — Kovaisen-poika tarkoittaa hänen veljensä Jussi Kovaista.

Kokotti Kokin mökkiin,
 Tuota tuolta tietämäni
 Mitä Mikko tuolta toi.
 Tupahansa tultuansa,
 Pirttihinsä päästyänsä:
 ”Mitäs Mikko siihen virkat,
 ”Jos Tamma tasan pantaisiin,
 ”Jaettais’ jalo elävä?”
 Mikko lystist luan anto.
 Jussi pellollen perätin
 Ulos uksesta ojensi,
 Tallusteli Tamman luokse,
 Luokse luontokappaletta.
 Alko Tammoonsa taluttoo
 Pitkin Piiparin ahoa,
 Suatto saunaasek kupeellen,
 Peri-ikkunan perään.
 Siinä samassa sanoopi:
 ”Kussa se Jussin kurikka?”
 Ellipä tuo iänen kuuli;
 Elli kujasta kurikan
 Juoksutti Jussin käteen.
 Jussipa se oli julma miesi —
 Siinä samassa sivalsi,
 Siihen silmihin väliin,
 Kohten korvihin väliin,
 Kulma-luuhun kulahutti,
 Kiero-luuhun kilahutti.
 Siitäpä Hepo hervahti,
 Kyntyisilleen kyhnähti.

Kokkipa häntä kohotti.

”*Jussipa se oli Julma miesi
(Hevo vihelsi)*

”*Revon-reittä suahakseen.*

Vanha Kovainen kokotti:

”*Anna olla ajan-kulmaan,*

”*Piästä päivä illoilleen!*

”*Sanan lasket Savonmoahan,*

”*Lasket larmin kylällen.”*

Mitäs miehet tuosta huoli,

Miehet ketti kerkiästi,

Nyrkillänsä nytystvetten.

Ellipä sitä ensin kysyi:

”*Jokos varsa valaistunna,*

”*Hepo herttainen ketetty?”*

Ellipä sitä ensin neuo:

”*Tehkee jako jalohompi,*

”*Elkee riellä risalla,*

”*Tapella Tamman-palliolla!”*

Ellipä tuohon ensin joutui;

Maksat maljaiseen mulisti,

Keuhot kopsaasek kohisti.

Kokki osall' olallansa

Alko astua kotiinsak.

Anto osan akallensa,

Lapa-luuta lapsillensa,

Ise söi paremman palan.

*Turpa tuhmallen Sepällen,
Huulet huonollen Sepällen,
Suu-posket Suutarillen,
Koko ruato Kovaisellen,
. . . . Virren täkiällen.*

Lappalainen.

*Tuhmalle sepälle. Jussi Kovainen oli Seppä,
Suutari ja Pirran-tekkiä.*

Joakko Keäriäinen

Juvalla.

Talonpoika *Joakko Keäriäinen Remojärväl-
tä Juvan* pitäjämästä, on yksi niistä kunni-
allisimmista ja rehellisimmistä mie-
histä *Juvalla*, joka on sanottu hänellen isom-
maksi kunniaksi, kuin mikään muu. Hään
on myös kuuluisa niistä töistään, joita hään
moa-viljelemisellansa, kosken-per-
kauksellansa ja kivi-rovioittamisel-
lansa oli aikoin soanut, ja kussa hään hu-
kutti omaisuutensa yhtäiseksi hyväksi *). Mut-
ta myö heitämme tässä kaikkia näitä puheen-
aineita; ja hoastamme ainoastaan hänen Ru-
non-taijosta, josta se on myöskin mainit-
tava, ikään kuin laulamisestaan **) ja
kirjaan-harjoituksistaan. ***).

Niistä

*) Näistä hänen työ-vehkeistä kirjutti minun Isäin Suomen Talon-toimitus-kunnallen (*Finska Hushållnings-Sällskapet*) joka lahjoitti häntä kun-
nia-rahallansa. — **) Laulamisensa suh-
teen niin minun Isäin oisi tehnyt häntä pitäjän
Lukkariksi, mutta hään oli keho kirjuttamaan,
eikä ymmärtänyt sanoo Ruohtia, joka aina tar-
vitaan niin kauan kuin omoo kieltämme alas-
poljetaan. — ***) Hään oli periselmä kirja-luke-
misessa, ja oli niin karaistanut muistinsa, että hään
osais suuremman osan Roamatusta ulkoapäin.

Niistä moneista vieraista että omista Runoista, joita hänen lauloi mullen *Juan* papilassa, keväillä v. 1816, s. 14 p. Tammik. tahomme tässä luetto kaks näytteeksi hänen runomisestaan.

HEVOIS-RUNO.

Matti Kokkoinen Alamoan kylästä, Mikkelin pitäjstä rupeisi v. 1785 tappamaan Hevoistansa. Hään nakkais häntä jo peähän, josta se hervähti voan ei kuollut. Silloin rupeis Mattia peloittamaan, että pitivät pois pyybkimän häntä Puumalan kompaniasta Savon jälka-väin Rykmentistä, kussa hään oli Sotamiessä, nimellä Örn. Hään laitto seneistä sanan Joakko Keäriäisellen, Vehmaissa (noapurissa) tulla sinne lopettamaan tappuuta, koska hään oli jo eiltä-käsin ostanut toisen puolen nahasta. Joakko Keäriäinen Seppolasta teki Runon.

*Kokkoinen koria miesi,
Matti Öрни ylpiämpi,
Koppais kurikan kujasta,
Kankin kassoi kartanosta,
Jolla Hevoista heläytti,
Kohten korvün väliä.*

*Tamma kohta tanhuallen
Siäriänsä suoroomaani.*

Tämäpä tunkiin tupa'an:

”Oisin Tamman tappanunna,

”Pannut henketen Hevoisen;

VÄINÄMÖISET.

”*Vuan ei jaksa jäseneini,*

”*Eikä voimani yletä!*”

Laitto sanaa lapsellansa,

Herttaisella Heikillänsä.

Matti läksi matkustamaan

Kohten Kokkoisen kotia,

Alla-päin paholla mielin.

Tapais Tamman tanhualta,

Vielä henkissä Hevoisen.

Veti tuiman tupehesta,

Puukon reisi-puoleltansa,

Työnsi rintaan terästä.

Sitä veri vieremääni,

Käsihille Kiäriäisen.

Tekisin tuosta jakoa,

Kuinka osahan tulisi.

Tuosta persettä Pekalle,

Perno Pekan emännälle,

Jalan Juakko Hämäläiselle,

Toisen Tahvo Pulkisellen,

Ala-sikko Annikallen,

Munaiset muullen pereellen;

Puolen sitten sivalsi

Pulli pisti povellensa,

— *Vuan ei jaksa jäseneini*, sillä se oli muutenkin ollut siukka-sekainen. — *Heikki* mahto olla Kokkoisen poika. — *Matti* (*Keäriäinen*) läksi matkustamaan—koko virstan peästä. — *Pekka* oli yksi loispoika, Rokkaisten sukuja; hänen äiti, jota tässä kuhutaau hänen emännäksi, oli Loatikkaisia. — *Annikka* oli Hämäläisen akka. — *Pulli* oli Annin poika.

Maksat vienmä Matiskalaan,
Itrat kannanma Iloiseen,
Palliotpa Puajalahan,
Hoikat suolet Kunnelille,
Korvat Kokkoisen akalle.
Vieläpä veisin männessäini
Osuutta Ollikkalahan,
Taka-jalat Tammastaini.
En isekkään ilman jäisi!
Vieläpä keuhot keittäisin,
Selkä-luut suolan panisin;
Joita paistiksi tekisin,
Imeksisin iltikseini,
Juolun pitkinnä pyhinnä.
Häntä seppä Hennisellen —
Vappu Tarkiain tapaisi
Hännän Hennisen säkistä.
Laiko-suolet Luatikaisell',
Pohjukka-suoli Suutarille,
Muut räpälat Riätälille.
Ei tätä paisteta Papille,
Eikä tuua Tuomarille,
Eikä lahjakskaan lakihin.
Vüimeiset virren-tekiälle,
Sille jalolle Juakopille.

Keäriäinen.

— *Matiskala*, *Iloinen* ja *Poajala* oli talon nimiä. — *Kunneli* (*Gunnilda*) oli Kokkoisen akka. — *Ollikkala* oli yksi talo, josta Keäriäinen oli kotoisin. — *Vappu Tarkiain* oli Suutar Loatikkaisen akka. — *Laiko-suoleksi* kuhutan maha-suolet. — *Muut räpälat*, niin kuin satakerta, m. m.

KOIRAN-RUNO.

Yksi tyttö nimeltä *Poasoinen*, *Häppälän* kylästä *Mikkilän* pitäjästä, tapais kerran kirkko-tiellä yhen juoksu-Koiran, jonka hänen isänsä *Poavo Poasoinen* oatteli piteäksensä; mutta *Mustipa* tappoi kaks Lammasta *Yrjö Hokkaiselta*, joka löi häntä henkettömäksi. Kuin *Keäriäinen* läksi näihen kyläisten keralla kyntämään *Haisoan* syvämmoahan, sai hään tiellä kuullaksensa tämän asian, ja teki siihen-liittoon Runon.

Aika ois ruveta Runoiksi,
Lähteä tästä laulamaani
Mitä nyt kuuluupi kylässä:
Hätä nähhään Häppälässä
Koiran kurjan kuolennosta.
Puasoinen pikiä miesi, - -
Tytär se oil ylpiämpi,
Kohtais Koiran kirkko-tieltä,
Toipa tuon kohta kotiisek.
Kiuroo ois korja nähä;
Vuan teki vaivaiset vahinkot.
Tappo kaksi Karitsata - -
Yrjö suuttua sorahti.
Kasso kepin kankiamman,
Koivusta kovoa puuta,
Jolla Koiroa kolautti,

— *Karitsaksi* t. *karkoksi* kuhutaan yhtä Lammasta, joka on jo toista vuotta vanha. — *Yrjö*, nimittäin *Yrjö Hokkainen*. Hään oli sora-kielinen, seneistä sanotaan että hään sorahti.

Jolla raukkoa ramautti.

Koira kohta kuoliaksi.

Puasoinen pikiä miesi,

Tämä kohta torumaan.

Hokkainen kohta havaisi:

”Vieläkös viskoot vihojais?”

(Silloin seivästä sivalsi).

Puasoinen pani pakohon,

Akka piipatti perästä,

Tuosta pistäiksen Piikkillen,

Pani palliot patahan.

Tekisin tuosta jakoa,

Vuan ei annak aika myöten;

Lassi Matiskain Lautamies

Tarkoin kaikillen tasooipi.

Keäriäinen.

— *Piikki* oli yksi yksinäinen asuva sotamies, Kankasniemestä kotoisin. Hänen oikea nimensä oli *Tahvo Lukkarinen*.

Otto Tuovinen

Juvalta.

Otto Tuovinen oli kotoisin *Pylkkälänniemeltä, Juvalta*. Hänestäkään minä en tunnek muuta, kuin että hänen mahto aikanansa olla aika Runoja, jota hänen Runot kyllä toistaa. Se näyttäiksen kuin hänen oisi erinomattain ollut Kissoillen rakas, koska se niin mielellään runoilli heistä. Tässä on näitä hänen Kissan virsiä kolmetkin, jotka Keäriäinen lauloi mulle.

VARSAN-RUNO.

Nuon 40 vuotta sitten, niin juoksi tämän *Tuovisen* varsa *Kaipialan* Rysthollin hevoisiin, jotka oli laskettu mehtään; ja seuraisi heijän parvessa *Remojärveleisten* ruoka-maillen, kussa se tuli vikuu-tetuksi jalastään. *Tuovinen* peätti että *Kaipiaiset* olivat viskanet sitä kivellä. Josta se rupeis runoillemaan.

*Kaipiaiset karnuttaavat,
Kylän turmiot tuloovat,
Lika-silmät liirettelöö
Ruistahansa ruopimasta,*

— *Ruopimasta* t. mullostamasta. Yksi sana synnytetty Ruohin kielestä.

Kaurojansa karhisemasta:

”*Oletkos Suen sukua,*

”*Vaiko koiran-kuontolaisten,*

”*Kuin söit siären sälöltäin,*

”*Varsastain vasemman jalan?”*

Vielä Tuovinen toruupi,

Valittaapi varsastansa!

Tuovinen.

KISSAN-RUNO.

Kornetti Brusin Maivalasta osti nuon 40 vuotta sitten yhen Kissan Talonmieheltä Poavo Hyytiäiseltä Tuhkalasta, jonka hään oli soanut lahjaksi toiselta. Siitäpä jo Tuovinen teki Runonsa.

Hyökisell' oil hyvä lykky,

Saipa Kissan Kilpolasta,

Rahatakkin, tenkatakkin.

Brusinipä runsas miesi

Tarjois kahta Taaleria.

Hyökikä kohta hyrskähti,

Narskahtipa nauramaani.

Akkapa oil ahnas rahaan:

”*Tarpeen on raha talossa,*

”*Tuota piestään pehuistakin,*

”*Otetaanpa olista jauhot.”*

Vetipä lempo Vesterisen —

Hyrskähti t. puhkeis niinkuin nauramaan. —

— *Piestään* t. pieksetään. — *Vesterinen* oli yksi Rakuuna, joka sattu silloin tulemaan sinne.

Siäret säkkihin sovitti,
Sitopa suuta seisallaan,
Heitti hänälle sioo.
Juakko kahto karsiasti
Tuolta torppaasek tuasta
Kissan kurjan kulkemista.
Kilkit ne on kiitettävät,
Lauleloovat lapsillensa.
Tuomas tutkiipi visusti
Sitä, saunan salvoksilta
Virren värsyä vetääpi.
Akat autto akkunasta.
Siitä huutoo hujahutti
Järven rannalla rajautti
Pitkä ukko pierteheessä.
Suappa tietee suaren-röhhö
Hyökin hyvästä lykystä.
Musta Kissa kaupattiin,
Harjakkaiset haukattiin,
Kuka tästä ilman jääpi?

Asi-

Juakko, tarkoittaa *Joakko Karjalaista*, joka kah-
 toi torpastansa *karsahaksi* (otacšant) myyvä yhen
 annetun lahjan; (sillä tie kulki hänen mökkinsä
 sivuihten). — *Kilkki* oli yksi talo joka niinik-
 kään oli tien-varrella. — *Tuomas*, nimittäin *Tuo-*
mas Kaipainen, joka silloin oli saunoansa sal-
 vamassa. — *Akat autto* muka laulamassa. —
Pitkä ukko tarkoittaa *Tuomas Kaipaisen veljee*. —
 — *Soaren röhhöksi* kuhutaan *Juho Kostiaista*,
 koska hään oli soari-asukas (öbo).

*Asilainen akkoineen,
Pennoinen perehineen.*

Tuovinen,

KASSIN-RUNO.

*Niilo Myyryläinen Tuhkalasta lainais kerran Kissan-
sansa vävyllensä, tälleen samallen Poavo Hyytiäi-
sellen, mutta akatpa unoittivat sitä saunaan, kus-
sa se tukehtui, ja kuoli savusta. Josta Tuovinen
toas teki virren.*

*Hyöki tuiskulla tuloopi,
Pakkaisella paukuttaapi:*

”Anna Anni Kissiäisi,

”Hyvä Niilo Niisiäisi,

”Hüret syövät hinkaloini,

”Rotat kantaapi rukiini!”

Niinpä kuoli Niilon kissa,

Annin ainua eläin,

Hyökin saunaan savuiseen.

Simo-poika sipsattaapi,

Raso-poika rauskuttaapi,

Niilo-poika niin sanoopi:

— *Asilainen* oli yksi talonmies; ja *Pennainen* yksi loisimies. — *Simo*, oli yksi *Hyökin* pojista hänen puhui tirkskutti tihjästi, seneistäpä Runoja sanoo että se sipsatti tästä asiasta. — *Raso*

"Ei räkkee kylät kylään!

"Puavolla on kaita kasvo;

"Puavo paistin tarvissoopi.

Hyökin Matti mainihtoopi:

"Käyväänpä nahan-jakoon!"

Simo suuttua suhahti:

"Nahkoin en annak ensinkään,

"Kukkarot' en kellenkään."

Tuovinen.

KISSAN-VIRSI.

Tämä kolmaas Kissan-Runo on tehty samasta miehestä, ja otettu siitä, että *Pirilänniemen* Kissa läksi kerran mänemään *Hyytiälään*, jossa *Hyöki* häntä tappo. *Keäriäinen* ei muistant tästä virrestä muuta, kuin alku-sanat, jotka oli näin:

Läksipä Kissa kulkemaan,
Hüiren-surma hiihtämäni
Periltä Perilänniemen.
Tämäpä tuli Tuhkalaan,
Tunkünpa Hyökin tupahan.

- - - - -
 - - - - -
 - - - - -

Näistä kolmesta Kissan-Runoista niin *Hyytiäinen* paituutti *Tuovista* lakiin, joka tapahtui jo

t. *Erasmus*, oli toinen poika. Pojat juttelivat välillensä, kellen Kissa oli annettava. — *Poavo*, oli *Poavo-Hyökin* vanhin poika. — *Kaita kasvo* t. läiha pelto. — *Hyökin Matti*, oli yksi poika toisesta osakasta, samasta talosta.

Laintutkian *Maténin* aikana. *Tuovinen*, jota peloitti Lakihin männä, pyysi toista sovinnollen, ja lupaisi hänellen i'äkspäiviks yhen 2:hen rein-alaisen niityn. Mutta kuin *Hyytiäinen* mäni sinne heiniä tekemään, niin tuloo *Tuovisen* akka, ja ajo pois hänet. Siihenpä se asia siitten loppui. Mutta kyläläiset, kuin saivat asian kuullaksensa, niin pänivat nimeksi tälleen niityllen *Kissan-niity*, ja niin sitä kuhutaan vielä tänä päivänäkin, muistiksi että se oli tarjottu sovinnokseksi näistä kolmesta *Kissan-Runoista*.

Heikki Huuhtinen

Juvalla.

Tolpparin-poika *Heikki Huuhtinen Pitkälä-*hen kylästä *Juvalla*, on yksi hilpiä ja iloisaa nuorukkainen, joka on vielä toisen palveluksessa. Hän oli yksi niistä nuorista miehistä, jotka v. 1824 pyrki päästäksensä *Norin* ja *Ruotin Suomalaisiin*, opettelemaan heitä Savolaisten tavalla palon-kyntämistä *). Ehkei hän ouk vasta kuin nuon 19 tahi 20 vuotta vanha, niin hänessä jo ilmoittaiksen isoja aljeita (*anlag*) Runomukseen, niin kuin näyttäiksen näistä hänen kokeistaan: niin että toivotaan hänen aikoa myöten tulevan yheks kuulaisaksi Runosepäksi Savossa.

*) Nämät *Norin* rajoilla asuvaset *Suomalaiset* eivät ollenkaan ymmärräk kyntää palojansa ja halmeitansa, voan kylväävät (niinkuin muinonkin meijän moassa) paljaasen tuhkaan, ja heittäävät siemenensä siihen poltetun moa-pintaan; jostapa hyö pouta-vuosina kuivaa pois, niin ettei siitä lähek niin mitään. Kuin meillä monta vuotta viljellaan yhtä halmetta, niin hyö eivät semmoisista palon-maista soak jos yhen touvon, ja sekin tietämätöin. Kuin minä puhuin heillen mitenkä Suomessa rovioitetaan, kynnä-tään ja karhitaan vaikka oisi miten kivisiä palo-maita, niin pitivät sitä mahottomaksi; ja pyysivät minua, että minä laittaisin heillen muuta-

SIAN-RUNO.

Talonpojalta *Tuomas Asikaiselta Pitkälähen* kylästä katoisi syksyllä vuonna 1823 yksi Sika, jonka Suet lie syöneet suuhunsa. Hään otti noapurin-mieheltä *Eiro Siiskoiselta* toisen Sian siaan, koska se oli melkeen sen-näköinen kuin hänen omansa. *Siiskoinen* otti kyllä Sikansa takaisin, voan *Asikainen* omisti tätä jälleen, ja tappo sitä, josta *Huuh-tinen* teki virren.

*Ikolan suuri ementä
 Jolta söi Susi Sikoja,
 Tappo lempö tallukoita —
 Tuomas totinen isäntä.
 Saipa sekin seinukselta,
 Vaels Vantin kartanollen;
 Pistiinpä kohta pihaani.*

mia miehiä Suomesta, jotka oppettelisivat heitä tätä moa-viljelemistä, ja joihen vaivat ja kusten-nokset hyö lupaisivat runsaasti palkihtaksensa, ylitten voan ei alatten. Minä lupaisin heillen tätä tehäksen, ja koska jo yksi mies oli minus-ta kyllä, täksi tarpeheksi, niin minä syksyllä v. 1824 otin kanssain *Juvalta* yhen nuoren miehen nimeltä *Tahvo Immoinen Multamäeltä*, joka teki heillen semmoiset oattrat ja kyntö-värkit kuin meillä, ja oli se ensimmäinen joka opetteli näitä kansoja kyntämään mehtä-maitansa. Hään viipyi näissä *Suomalaisissa* v. 1825 ja 1826. Ja vuonna 1827 laitton minä häntä toas kotiinsak Savoan. — *Ikolaksi* kuhuttiin sitä taloa, kussa *Asikainen* asui. — *Vantilaksi* kuhuttiin toas sitä taloo, kussa *Siiskoinen* asui.

Älyis Tallun tallin eissä —
 Tämän säkkiisek säväytti;
 Alko koitsia kotiisek.
 Sika huusi huikiasti,
 Tuomas juoksi joutuisasti —
 (Se ilo ilollen näytti).

Kuuvennoksen kunnon tyttö
 Jok oil kylvyssä kylässä,
 Älyspä Tuomaan tulevan.
 Eukoillen ensin saneli:

”Mistä tuo Tuomas tuloopi?

”Sika säkissä selässä.

Euko Sohvollon sopotti:

”Olevaiti vaka tyttö,

”Elä virkaja mitähän!

”Meiltä söi Susi Sikoja,

”Tappo lempo tallukoita.

”Tuomas tuopi nyt Sian,

”Miltä Sian, kulta kaksi —

”Nyt toi Sian Siiskoiselta.”

Suattiinpa sana kylällen,

Iso-nauru nuapuriisen:

”Tiäll’ on Siiskoinen Sikais!”

Eerikk’ tuota essimääni.

Älyis Tallun karsinasta —

Sepä samassa saneli:

”Tiäll’ on miehet mejän Sika!”

Juhana jutusti perästä;

— Kuuvennoksen kunnon tyttö. Sillä sanalla tarkoitetaan tässä Sohvia Seiloista, joka silloin lie ollut Asikaisen talossa kylpemässä. — Juhana

*Sepä sanoi samatek.
Ikolan suuri emäntä
Joka väitti viäripäin,
Toisinpäin totisti:
Olevan omaa Sikase.*

*Nouvattiin Eeva Nopoistaa.
Se sanoi samalla lailla
Niin kuin eilläpäin isäntä.
Piekäinen, se pitkä tyttö,
Muaria mahava piika
Toas toiseppäin totisti:
"Se on mejän-talon tallu!"*

Huhtinen.

NÄPISTÄJÄ.

Siiskoisen torpassa oli *Juho Siiskoinen* ja hänen vaimonsa *Maija Haikarainen* tunetut nuapurukissa, heijän näpistelemisensä (fnatteri) josta *Huhtinen* v. 1821 synnytti laulunsa.

*Jussi se oli julma miesi;
Ei se olt akka armahampi!*

t. *Juho* oli *Eiro Siiskoisen* poika. Hyö kävivät miehissä kavonnutta ehtimässä; kuin *Siiskoinen* löysi hänen, niin hään huusi niillen toisillen: "*Teäll' on miehet, mejän Sika!*" — *Eeva Nopoinen* oli tämän Runojan *Heikki Huuhtisen* äiti. — *Muari Piekäinen* t. *Pietikäinen*, mahto olla *Asikkaisen* piika, koska se piti emännänsä puolta.

*Joka juoksi Juonoksehen,
Kohten korsua kokotti;
Tallin-usta tarkotteli.*

*Olipa Jussi Juoneksessa,
Ajoipa Akkoa jälestä,
Kalvonimehen kavasti.
Muaria mahtava imeinen
(Joka juoksi joutuisasti)
Kiisti Kilkin kartanolle.
Siis otti sinisen vyyhän,
Märkänä kutais kupoon.
Pyysi käyvä Pyrrhöisessä,
Miehellen mekko-alusta.
Tulipa toisehen tupaani,
Kannikkata kassomaani,
Ikolassa istumassa,*

Suoloja

— *Juonos*, oli yhen talon nimi. — *Tallin usta* t. tallin ovea. *Uksi*, joka Karjalan puheella merk. *ovee*, tavataan usseen Runoissamme. Akka aatteli tallista tahi korsusta ruumenia soahaksensa. — *Jussi Juoneksessa*, mahto olla ite talon-isäntä. — *Kiisti*, hään peäsi sinne kiistämällä. — *Kilki* on talon nimi. — *Siis*, t. siit, siitä. — *Märkänä*. Vyyhti oli vielä märkä, sillä se oli vasta otettu painosta. Hään piilotti häntä olki-kupoon, tullaksensa toisena kertana häntä ottamaan. Mutta sillä ajalla toiset jo löysivät sen olissa. — *Pyysi*, t. aatteli, mieli. — *Pyrrhöisessä*, siinä asui *Eerik Pyrrhöinen*, jolta hään aatteli kopataksensa vähä palttinata, pajaksi miehellensä. — *Toiseen tupaan*, siinä asui *Joakko Pyrrhöinen*, jolta se kahto soahaksensa ruoka-neuoja.

*Suoloja soristamassa,
Tolkia kopistamassa.*

*Mies lykkäis lylyen piällä
Tyrysälmen tyyntä muata;
Suihki kyllä suksen-käret,
Kolkki kenkän-kolpottimet,
Tasaellen talven-varoo.*

*Puavo miehiä parraain
Suattopa sanat kylään.
Turuinen, se tuttu miesi
Havais Puavon huastanne'en —
Vasta päivee jälemmän
Älyis kuhjosen kupeen
Kynnen kanssa kynsityksi.*

Huuhtinen.

YÖTYRI.

Talonpoika *Heikki Lassinpoika Nopoinen Pitkälahen* kylissä kävi aina yökenkässä *Marketta Halloisen* luonna, joka ei ollut arka Pojillen, kunneka se kerran tuli ilmin, sillä, että uni petti häntä viipymään siinä kovin kauan. *Huuhtinen* teki tuosta Runonsa v. 1822.

— *Tolki* t. *suola-tolki* kuhutaan se kopsa jossa suoloja pietään — *Mies lykkäis lylyen peällä*, ymmärretään Haikaraisen miestä, joka silloin hiiskutti muita maita, hankkiaksensa jottaik talven varaksi. — *Puavo*, merk. *Puavo Jältti* (Sjelt?) — *Kuhjonen*, merk. heinä-kuhjo.

Tahvo Haloinen tarkka mies,
Joka asuupi Juvalla,
Pistiinpä Pitkälähellen,
Rehelsipä Rensin muallen.
Tahvoll' oli tarkka tyttö,
Marketta mahava piika,
Viisas virsien-tekiiä,
Luatu-laulun laitteliiä,
Ankara ajo-hevoinen,
Jota k . . . Koikkalaiset,
Mielellä'än Mikkiläiset,
Hipsui Mikko Puumalasta.
Tapautui tämä tarina
Kymmenees päivä Kyntö-kuussa,
Toisen kielen Touko-kuussa:
Nopolasta Pekan-poika,
Heikki-poikapa hevelsi,
Suopi-suaresta sukaisi,
Hevelsi Hevoisen kanssa.
Vantit luulit varkahaksi,

— *Rensitä* oli yhen ison talon nimi. — *Viisas virsien-tekiiä*, Tämä *Marketta Haloinen* oli Runotar. Hään ja ne toiset kylän tyttäret oli muinon tehneet runon tästä Huuhtisestakin, vaikka emminä suanut häntä sitä laulamaan. Tästäpä tämä oli sukkela tehä virren hänestäkin. — *Mikko Ikoinen* oli kotoisin Hurisalosta, Puumalasta. — *Heikki (Pekanpoika) Nopoinen* asui Niemen-Nopolassa. — *Vantit*. Siiskoiset kuhuetaan tässä *Vantiksi* t. *Vantiloiksi*, koska heidän talon nimi oli *Vantila*. Se oli heillä kuin tämä *Marketta Haloinen* oli piikana.

*Eerik kassoi ikkunasta,
Näki Heikin heiluavan,
Olkia ottavan kujasta.*

Nämät kantoi kankahalla:

*”Otappas olkia Hevoinen,
”Syöppäs Ruunain ruumenia!*

*Ise juoksi joutusasti
Panetti portista pihaan,
Kyykistiinpä kynnyksellen. —*

*Liisa piika, liukas tyttö
Laskipa Heikkiä lava’an,
Ise laskeihin tavan alak.
Päivä nousi nopiasti,
Uamu tuli ahkerasti;
Ei noust Heikki Nopoinen!*

*Vantin Matti vanha miesi,
Taitavainen talon-renki
Tulipa saunasta tupa’an,
Riensi kohta riihen luokse;
Kirves olalla ojensi.
Kolkutos kävi kovasti.
Heikkipä huoneesta havaisi,
Yrittipä ylös-nousta;
Laukaispa lavasta tankot,*

— *Eerik*, merk. Eerik Siiskoista. — *Liisa*, oli Liisa Siiskoinen joka makais Marketan vieressä voan joka nyt laskeihin sieltä pois, kuin tuli sulhainen. — *Kolkutos*. Kuin hään rupeis puitansa hakkoamaan riihen eissä, niin — silloin vasta havautti Nopoista. — *Tankot*. Kuin rupeis noustamaan, niin lavat hajoisi.

Perä-seinästä perästä;
Luiskahtpa luta . . t. st.
Piäsi pännä . . rs. . st.

Huuhtinen.

YÖ-JALKALAINEN.

Talonpoika *Antti Penttinen Pitkälähestä* kävi niinikeän työstämässä, ja läksi kerran yö-jalassa *Rekina Liikaisen* luokse, samassa kylässä; mutta tarttuipa kiini ikkunaan, josta *Huuhtinen* runoilee:

Pitkä poika Penttisessä,
Antti se sama armas miesi,
Joka työntel' tyttölöitä,
Yhtä, toista, yritti,
Haikaraiseen kakitti.
Saunan luokse savisti,
Oven ete'en ennätti;
Eipä osant ollenka'an
Oven eteen ensinkään —
Pist'pä piänsä pienemmästä
Ikunasta niin iloissaan.

Kävipä kiini kulku'usta,
Kiänsi kaulasta kahisemaan.
Suatiinpa sana tupa'ani:

”*Penttisen Antti on akkunassa!*”
Heikki vanhasta vihasta
Antin luokse ahkerasti,
Pekka Lampinen perästä —
Antti huusi armon-kättä,

*Kuues numero kujersi:
 "Elä heitä Heikki rukka,
 "Kyllämä tapaini parannan!"*

*Siitten marsi markkinoillen,
 Saksan-puoti'in savisti;
 Ott'pa uurin oivallisen.
 Kohta kulki kurja poika,
 Toiseen puoti'in tupitti,
 Suamaan sieltä samettia.
 Tulipa tuostakin kotiin
 Alko naija nuapurista,
 Anna-Stiinoa ajeli,
 Taltan Ansoa tavotti.*

Huhtinen.

YÖTYMYKSET.

Kuuenos-miehen *Matti Nopaisen* tytär *Pitkälähestä*,
 nimeltä *Sohvi Nopainen* piti *Heikki Nopoista* hyvänä, samasta kylän-peästä.

*Kuennoksen kunnan tyttö,
 Kirkon-miehen kiltti likka,
 Sohvi, Seiloista soriamp',
 Uotti miestä Mikkelistä,*

— *Kuues numero.* Runoja antaa hänellen semmoisen nimen, koska hänen talolla oli kirkonkirjoissa 6:es numero, kylässä. — *Taltan Ansa* merk. *Anna Taltaista.*

Puuter-piätä Puumalasta,
Olipa junkkari Juvalla,
Pieni poika Pitkälahelta
Joka - - - - -
Suatiinpa sana kylään,
Iso-nauru nuapurihin.
Sohvo sotki puolestansa:
”Se on nyt mejän Tiinan töitä,
”Suatti hyvän sisarein.”

Huuhtinen.

YHTYMISET.

Antti Asikainen Pitkälahesta likisti metässä *Tiina Pekantytär Nopoista*, mutta sattupa kyläläiset siihen, heitä hätyyttämään. Josta *Huuhtinen* laulo:

Asikaisen Antti-poika
Kävi pyhinä kylillen,
Nopolata nouatteli.
Tiinapa Anttisen älysi!
Antti juoksi ahkerasti,
Tiina aivon ankarasti;
Sipuvatten Silta-suollen,
Luajallen Lampisen muallen,

— *Puuter-piä* (*Puder=huswud*) on yksi näitä vai-
 vaisia Ruohtalaisia otto-sanoja, joka on nouettu
 ainoasti sen vuoksi että se sointuu (*rimmar*)
 sanaan ”Puumalaan.” Suomeksi se tässä merkihtee:
 ”liina-peä,” (joll’ on valkoiset hiukset.) —
Tiinan töitä, että nostaa tällaista puhetta.

Lehmäniemen lehto'on.
Kylä kuuli - r - iänen,
Nuapurit - t - natinan.

Huuhtinen.

SYÖMÄRI.

Talon-isäntä *Tuomas Asikainen Pitkälähen* kylästä tuli kerran lankonsa *Poavo Montoisen* luokse, samassa kylässä; ja söi siinä sillä innolla lihoa, että juuttui palainen kulkkuun, josta hään tukehtui ja kannettiin pyörtynynnä pihallen, kussa *Montoinen* viimein sai liha-kyörän pois kulkusta, jonka hään pisti omaan suuhusak, sanoilla: "ei minun tavarain pie hukkaan joutua; jos ei hänelle kelpoo, niin kelpoohan mullen," ja silloin se nieli sitä mahasek. Tästä sai *Huuhtinen* virsi-aineensa *).

Ikolan isäntä-miesi,
Armas Tuomas Asikainen
Kävi pyhinnä kylissä,
Kestiin piällä keikkumassa.
Montoinen miesi mokoma
Kussui lankosek kotuisak.
Lanko tuli, ja tukehtui
Lüikohin liha-siruin.

*) Minä en muista mitä lie ollut estettä, ettei hään suanut lauloo virttänsä aina loppuun. Minä aatelin: "soanen minä tuon vastapäin." Mutta niinpä se jäi — minä en eneän tavana häntä.

*Kuoliana kannetti'in
Lankon pihan lattiallen.
Montoinen mies mokoma,
Joka kourist koprallaan
Kulkusta liha-kurikkoo,
Jota veisellä viteli,
Lautasella lapsutteli - - -*

- - - - -

Huuhtinen.

Heikki

Heikki Summainen

Juvalta.

*Heikki Summainen Kiiskilänniemeltä, Ju-
van* pitäjistä, on yksi nuori Rysthollarin
poika, joka nuon salakähmässä synnyttää
Runojansa; koska hään ei ite tahok tul-
la kuultuksi. Niin on hään e. m. tässäkin
tehnyt heitä toisen nimessä, että sillä
välttää tullaksensa asianomaisilta vihan-ala-
seksi. Samassa kylässä asui yksi loisimies ni-
meltä *Poavo Kiiskinen* eli *Köppö*, (niin
kuin häntä ussemmittain kuhutaan) joka pie-
tään isona velhona ja Runon-laulajana; hän-
tä lykättiin virren-tekiäksi. Että kirjoja on
tehty toisen nimessä, tunnetaan *Tarinamuk-*
sesta; mutta että mejän laulutkin ovat toi-
sinaan näin varsin vieraalla nimellä kastet-
tunna, on yksi esimerkki, joka on erin-omai-
nen, ja joka toistaa ettei heihin aina ouk
uskomista, ilman tarkempata asian tutkimista.

VÄVY-MIES.

Rysthollari *Pekka Kiiskinen Kiiskilänniemeltä* ot-
ti *Joakko Auvista* (tahi *Avelinia*?) Teivaasta vä-
vyksensä, sillen vanhemmallen tyttärellensä *Maija*
Liisallen; mutta hään piti salassa sitä nuorempa-
takin hyvänä, nimeltä *Eeva Sohvia*, joka tuli
tietyksi siitä, että heijän sisaren-lapsi kuuli hei-
jän keskenäisiä puheitansa, mehtämajassa, joita hään
kotiin-tultuaan ilmoitti vanhimmillensa; josta uk-
VÄINÄMÖISET.

ko *Kiiskinen* kyllä kovasti suuttui. *Heikki Summainen* teki tästä Runon v. 1814, jonka *Joakko Pulliainen Kiiskilänniemeltä* laulo mullen s. 13 p. Lokak. v. 1815.

Kiiskilänniemi, kiitettävä —
Siin' on viisaat virren-sepät,
Viisaat virsiin-tekiät!

Puavo Köppö köyhä miesi,
Tämä vanha vaiva-sukka,
Tämä viisas virren-seppä
Ajatteli ajan piälle,
Pitkin tietä käyessänsä,
Kuinka laulut laitettaneen,
Kuinka virsi veisattanneen.
(Tätä kieltää Kiiskiset,
Eikä antais Auvisetkaan).

Pekka puhuu Purhoisillen:
Purhoiset puhuu Pekallen:

— *Puavo Köppö*. Kaikki mitä tässä puhutaan hänestä, sanotaan ainoasti että villitellä heitä Runon-sepittäjästä. *Köppö*, joka äsköin on kuollut, oli yksi kylän-käviä, joka elätti henkensä paljaalla runomisellansa ja Loihtimisellansa. Hänki kävi minun luonnain Helmikuussa v. 1816, jolloin hään kahtena vuorokautena lasketteli näitä loihtu-sanojansa. — *Pitkin tietä käyessänsä*. Se on merkillinen, että runoissa usseen kuullaan sanottavaksi, jotta heitä synnytetään tietä käyessä, ikään kuin eivät muullon oisi tätä joutaneet. — *Pekka*, merk. *Pekka Kiiskistä*. — *Purhoiset*, oli *Kiiskisen* lanko-miehet.

”*Teivaassa on tietty poika,*
 ”*Sekä Suutar’ että Riätäl’;*
 ”*Teköopi työt molemmat.*”
Tämä viänettiin vävyks’,
Otettiin otto-pojaks’.

Juakko vielä viisi vuotta
Majja-Liisoa likisti.

”*Laita mulle lapsukkainen,*
 ”*Tahi pieni perillinen!*
 ”*Jos et laita mulle lasta*
 ”*Niinma suostutan Sohvia.*”

Juakko suostutti Sohviaan:

”*Laita mulle lapsukkainen,*
 ”*Tahi pieni perillinen!*”
Tyttö näytti tykevällen,
Aivan paljon paksummallen.

Juakko istui eine-puulla:

”*Jok’ on Sohvi suovallaan?*”
(Pekka, pieni pentu-koira,
Kassoi ala kainalonsa)
 ”*Jok’ on poika puoltununna,*
 ”*Jok’ on uupuna unehen?*”

Pekka peitti silmoisensa
Käsi-varrella omalla;

— *Juakko*, merk. *Joakko Auvista*. — *Eine-puuksi*, kuhutaan yksi puu, jota pietään majassa. — *Pekka*, merk. *Pekka Hyytiäistä*, joka oli *Maijan* ja *Sohvin* sisaren-poika; hään heittiin nukuksiin, mutta kuuli saloapäin kaikki mitä hyö keskenään hoastelivat, jota hään kertoi äitilensä.

Kohta tultua kotiinsak,

Ensin huasto emännällen,

Siitten ilmoitti isällen.

Ukko suuttua suhahti,

Alko Auvista torua:

”Tuos’ on tuutu tyttäreilleis!

”Jos on Siat syötettyynnä,

”Rupa-turvrat ruokittunna.” —

Summainen.

— *Tuutu t. kätkyt.* Ukko tarjoi viha-päissän-
sä sian-kaukalota vävyllensä, kätkyeksi.

Poavo Heikkinen

Mikkelistä.

Minä en varsin tunnek oliko tämä *Heikkinen* kotoisin *Juvalta* vai *Mikkelistä*; sillä kumpaisessakin pitäjässä löytyy paljon näitä sukuisia. Juvalla minä olen kuullut tätä laulettavan; mutta koska asiat, joista tässä lauletaan, ovat tapahtuneet *Mikkelissä*, niin on arvattava, että laulu on myös siinäkin synnytetty.

HALPA-POIKA.

Erko Raminen oli yksi tolppari *Skinnarin* Hovin alla, *Mikkelin* pitäjässä, jolla oli kaks kelvointa poikoo, *Hanno* ja *Mikko*. *Hanno* oli hevoisen huijari, ja vaihto pois ilman isänsä luatak hänen Hevoisiansa, tappeli kirkko-tiellä, ja teki muita semmoisia kokkauksia. Tuli viimeisellä myös riitaan isänsäkkiin kanssa, jonka hään veljensä avulla sitoi nuoriin. Mutta *Antti Heikkinen* noapurista tuli ukon avuksi, joka irti-peästettyinä otti pakonsa hänen luokse, eikä ottanut talosta muuta myöten-sä kuin nuusku-purakkonsa; (joka oli jo tapahtunut 35 vuotta sitten). *Poavo Heikkinen* teki siitä Runnon, jonka *Joakko Keäriäinen* laulo mullen v. 1816.

*Ramin-Hanno, halpa poika,
Kiljui kovast' kirkko-tiellä...
Ori juoksi joutusasti;*

— *Ori juoksi joutuisasti.* Hänellä oli hyvä Hevoinen kotoa, mutta humala-päissänsä vaihto

*Laulatteli Lampisehen,
Pienen Pietarin pihaani.*

*Sai siitä Ruunan rumemman
Perä-mieheltä Pekalta.
Vielä lauloi Lampisessa
Viinan-virttä viimeiseksi. —*

*Sünnen ajo ankarasti
Nütnun taakse Nikkilähän.*

*Akka vanha vapiseva
Toipa rokkaa rokkiasti,
Syyvä syntisen ete'en.
—Ropsais rokan oven-suuhun!*

*”Tuolta tuttuini tuloo*pi*,
”Ennen-nähtyni näkyy*pi*, —
”Auta armainen minua!
”Jo minusta mies mänöö,
”Rahan-suaja raukenoo*pi*.”*

*Otti tuiman tupestansa,
Jolla ratko raippa-köyet,
Selvät site'et sivalsi.*

itellesek huonomman *Lampisel*ta, josta hään jou-
tui isäsäk kanssa toraan. — *Pietar Lampinen*
oli *Rusthollari*. — *Akka vanha*, oli hänen äitinsä,
joka tarjoi hänelle rokkoo, kotiin-tultuaan; mut-
ta poika, joka silloin jo lie ollut riiassa, visko
rokan oven-suuhun. — *Tuolta tuttuini tuloo-
pi*, sanoi ukko, kuin näki *Antti Heikkisen* tu-
levan, avuksensa. — *Otti tuiman*. *Heikkinen* ot-
ti silloin ja veihtellänsä ratkais nuorat. Milloin
tässä puhutaan yhestä, milloin toisesta, ilman ni-
mittämätäk; joka usseen tapahtuu *Runoissamme*,

*Otti potin oven-suusta,
Nenä-kellosek keralla;
Heitetteliin Heikkiseen,
Pienen Heikkälän pihaani.*

Heikkinen.

ja jota lukioihin tuloo tarkasti eroittoo. —
Samaten sevoitetaan myös ajankauet, niin kuin
ukseen tehän, liiaksikin vanhoissa runoissa. —
Potuksi, kuhutan sitä astiata, jossa nuuskua sur-
votaan. Runoja nimittää sitä nenä-kelloksi,
koska sitä aina piettiin nenän varaksi.

Ikoinen

Mikkelistä.

Koska minä kotona ollessain en paremmin tiustellut tätä miestä, niin minä en taija varsin sanoa oliko se *Juvalta* vai *Mikkelistä*, eikä mikä hänen ristimä-nimensä lie ollut. Ettei hään ollut Runon-töihin taipumaton, selitetään tästä hänen laulusta, josta minä olen kuullut 3 erinnäistä vaihtausta, nimittäin jo v. 1815, s. 22 p. Lokak. *Matti Veinäiseltä*, *Kaskista*; sitten *Olli Laukaiselta*, *Laukkalasta*; ja viimen renkiltä *Martti Hämäläiseltä*, *Pihlansalosta*, joka laulo sitä mulle v. 1816, s. 23 p. Moalisk.

ANTTOLAN-HERRA.

Anttolan hovissa, *Mikkelin* pitäjässä, asui silloin Kirjuttaja *Eerik Juh. Virilander*, isäntämiessä. Hään pieksi oman *Rakuunasak* vaimoo, siitä syystä että se tapais hänen lehmänsä, aijastaan. Josta *Ikoinen* sai virren alkunsa.

Ikoinen iloinen miesi,
Vüsas virsien-täkiä,
Laitto liänit laulamaani,
Kylä-kunnat kuulemaani.
 ”*Herraiseni herttaiseni*
 ”*Kuules kuinka lauletaani,*
 ”*Kuinka*

”*Kuinka virsi viänetääni,
 ”Puustavit pujotetaani!”*

*Tämä on virsi Anttolasta,
 Hovin-Herrasta hopotus.
 Aamulla äkin vara'in
 Läksi messään mehuten. —
 Eerik Jussi, julma miesi,
 Supitpa suurella suolla,
 Kulkipa kurjan karjan luokse;
 Löys'pä Lehmät aijastansa
 Niittuansa nilkomasta,
 Ajto Antolan pihaani,
 Kaikotti karjak-uja'an.
 Rakuuna paran raukka akka
 Astu Antolan pihaani:
 ”Herraiseeni herttaiseeni,
 ”Anna Lehmäini kotüini!”*

*Virilander viisas miesi
 Ajo akka räppänätä
 Nahka-püskalla pihasta,
 Tuppais nahka-tullikolla,
 Antoipa korvalle kolauksen.*

*Mäni porstuppaan pakooni. —
 Siellä seisoiivat sopessa
 Jyljänäisen julma akka,*

— *Anttola*, on yksi iso moisio *Mikkelin* pitäjäsä, lähes *Juvan* rajoja, joka niiten monen kylän suhteen, jotka ovat siihen kuulunet, on tullut kuhutuksi *Anttolan Liäniksi*. — *Jyljänäisen akka*. Se näyttää kuin hään oisi tullut jollon-

VÄINÄMÖISET. 15

*Kaunis kakkaran varas,
Hyvän-leivän leikkeliä;
Poavo Suutarin sukkela poika,
Kakkaraisen kannattaja,
Hyvän leivän lennättäjä.*

Ikoinen.

kullon leivän-varkaaksi, (jossa *Poavo Suutari-*
nen lie ollut hänen apuaissa) sillä, että hään syy-
vessänsä otti leipä-palaisia muihenkin tarpeeksi.

Risto Viljakainen

Joroisista.

Tämä *Risto Viljakainen* oli asunut *Taipalen* kylässä, *Joroisissa*. Tämän hänen laulunsa laulo mullen *Oappo Härköinen*, *Kaskista*, v. 1815, s. 25 p. Marrask.

KUKON-RUNO.

Oatto Härköisellä Taipalen kylässä *Joroisissa*, oli yksi vanha Kukka, jonka akat vaihtovat pois *Viljakkalaan*, yhteen nourempaan. Niin *Risto Viljakainen* otti sitten ja tappo sen vanhan, josta hään ite teki Runon.

Ah, sinua kurja Kukka!
Lauloit lammin-lantereella,
Mäen-kollossa kakaihtit,
Ainoan Aaton kotona —
Kajsan-vaimon kartanossa.
Kaisoo, Annia ajelit
Kukon-kaupallen kylällen;
Viljakkalaan vikkelästi.
Anni aatteli asian,
 ”*Kuinka käynöön Kukon-kauppa?*
 ”*Kumma vaihtan vastatuksin!”*

Ensin Ellillen puheli,
Sitten huastoi Hannan kanssa,
Sattupa Juutihta Juvalta,

— *Ah* (ää) ei ouk kunnollista Suomea; *voi!* on parempi. — *Juutiht* (*Judit*) *Paunotar* tuli sinne *Putkilasta*, *Juan* pitäjästä, keräjämään morsiammen lah-

Pitkä piika Putkolasta,
 Savon-niemeltä samatek
 Kaupottari kahtomaani,
 Antin morsia mokoma
 Kiiskilästä kiiätteli.
 Vieläpä riukkuisi Rikina,
 Latuttari lasketteli,
 Tiina juosta tilkutteli
 Antin kanssa kalkutteli,
 Annukka ajo perästä. —
 Ah, sinua julma Jussi,
 Kesken koipesit kotihin,
 Lippaisit liinan-liolta,
 Kapinata kahtomaani.
 ”Onko Kontio kotona,
 ”Kukon-surma suutuksissa?
 Risto juosta riipotteli,
 Piian kanssa piipotteli;
 Lienä lensi liien ette'en
 Pankon luokse painutteli:
 ”En annak pata'in panna,
 ”Siivo-veteen siivekkästä!”
 Hanna paipatti patoa.
 Maija muita mahtavampi
 Ei voi kuunnella kumossaan,
 Eikä toisessa tuvassa,
 Kukon-virttä veisattavan.

Viljakainen.

joja. — *Kauputar*. Minä en tiää kuhtunoonko Runoja häntä niin, koska se kävi Kukkoa kauputtelemassa; vai lie ollut ehkä *Kaupoisin* sukujaan.

Lassi Nissinen

Joroisista.

Lassi Nissinen Kaijolta, Joroisin pitäjämästä, yksi pitkä rokon-arpinen mies, on yksi niistä kuuluisimmista Runojoista sillä pohjalla, ja myöskin vahva loibtia. Hänen kävi mun luonnain s. 25 p. Tammik. v. 1816, ja lueteli koko vuorokauven lukujansa. Hänellä oli paljon omiakin tekemiään *), jotka muuten oisivat olleet somat teoltaan, ellei heissä oisi ollut niin paljon näitä roakoja sanoja, jotka teki heitä valaistunneillen korvillen varsin karkeiksi. Yksi, kussa heitä vähin tavataan, olkoon tässä näytteeksi hänen Runomuksestaan.

KISSAN-RUNO.

Tahvo Monoisella Tuusmäin kylässä Rantasalmen pitäjässä, oli yksi suuri Kissa, joka usseen juoksenteli Pakkilaan, Martti Pakin luokse Niin tapahui kerran, että hänen vaimonsa Rikina Tuuhattar tappo häntä ruoka-tuassansa; josta Lassi Nissinen, Kaijolta, teki Runon.

*Alotanma aika veisun,
Virren versyn viisahamman,*

*) Kielen puolesta, hänen aina nouatti sitä puheen murretta, kussa sanotaan e. m. *Joutusasta, mie-*

*Monoisell' oli muoti Kissa,
 Joka juoksi joutusasta,
 Vikevästi viiletteli,
 Painatteli Pakkilana.
 Tuuhattari tuima vaimo
 Hirtti kissan kiirehestä
 Rotan-syöjän rokkiasta.
 Tiina Huorni tiijon anto.*

*Kissa kiljuupi tuvassa!
 Pistiinpä Rikina pihallen,
 Otti Kissan kynsihisek;
 Kissa kisko kynsillänä,
 Repi leuka-pielillänä.
 Vei pihallen piiskatakseen.*

lellänä; kuin muualla sanotaan *joutusasti*, *mielelläni*, j. n. e. — *Muoti* (mätt) on muukalainen sana, joka merk. että se oli mittaasek pitävä, t. suuri kooltaan. — *Tuuhattar*, t. *Tuuhainen*. Rantasalmella, Kuopiossa, ja monessa paikassa Savossa, lopetetaan akkojen nimet, sanalla *tar*, ja *tär* (voan ei aina tyttölöihen) Tätä ruukataan silloin kuin ei ristimä-nimee mainitak, niin e. m. sanotaan *Maija Paunoinen* ja *Anni Räisäinen*; mutta jos ei ristimänimee nimitetäk, niin sanotaan *Paunotar* ja *Räisätär*, että eroittoa heitä miehistänsä. Muuten niin vaimot kuhutaan heidän isän nimelliseksi, vaikka heitä kirkon-kirjoissa pannaan miehen nimellä. Tällaisia vanhoja vaimollisia sukunimiä tavataan *Gananderin* Salamuksessakin, niin kuin e. m. *Syöjätär*. Moni luuloo, että ovat synnytteet näitä sillä, että sana *tytär* on veitty yhteen nimeen, niin että e. m. *Paunotar* oisi vanhuestaan merkihtenyt ”*Paunonaisen tytär*.”

*Huoneisen oven sisällen
 Hirtti hivus-karvoillansa,
 Kytki perse-jouhillansa.
 Kissapa kiljuupi kiiurusta:
 »Ei henki hävillä lähek!»
 Saipa sieltä sievän puuni
 Jolla piähään peikaroipi.
 Kissa kuoli kiirehesti,
 Rotan-syöjä rohkiasta.
 Sitä nylki nyrkillänsä,
 Kisko kissan kynsillänsä,
 Veritteli veitellänsä;
 Pani kissan palkan-puillen.
 Sai saporon lapsillensa,
 Martillensa maha-paijan,
 Rikinalle rimpottimet,
 Lena-Tiinallen tiperon,
 Isännälle ije-lihan;
 Esi-jalan emännälän,
 Taka-reijet renkilöillen,
 Mikollen mitä tuloopi.
 Risan anto Ulrikallen,
 Kaula-murun Kallukallen,
 Korvat Maija Kuosmaisellen,*

— *Hävillä.* Kissa sanoi ei kuolevasek näillä hävittömillä koneilla. — *Rimpottimet* t. kápälet. — *Lena-Tiina,* oli hänen tyttärensä. — *Isäntä-ja Emäntä,* oli hänen vanhemmansa. — *Jje-liha* t. ikeneihin liha, (tandfödtet). — *Kallukka,* oli Martin nuorin veli, ja *Maija Kuosmainen,* oli hänen vaimonsa.

*Mulku muillen tyttärillen.
Piioillen pisi-lihasta.*

*Jopa loppu loisten Kissat,
Torparien torvi-hännät.
Tuli murhe murkinasta,
Paha-mieli Pakkilana.
Viell' ois viiksiä jälellä —
Viikset virren laulajoillen.*

Nissinen.

Mikko Koivuinen

Taipalensoaresta.

Mikko koivuinen, joka asuu *Niemen* kylässä *Taipalensoaren* pitäjässä, mahtaa niissä paikoissa olla selvä virren-seppä. Minä en tunne hänestä muuta, kuin että minä, Maalisk. v. 1816, kuulin yhen miehen, nimeltä *Heikki Inkinen Taipalensoaresta*, laulelevan muutamia heistä.

NUOTTA-MIEHET.

Emäntä *Maija Koivuinen*, *Niemen* kylästä *Taipalensoaresta*, torui aina poikoansa *Matti Koivuis-*
ta, siitä että se kävi kaikki yöt kalastamassa, ja sitten makaisi kaikki päivät. Koska se ei tuonut kyllä paljo kaloja hänen mielestään, niin se luuli että hään anto heitä kylään; ja peätti että kerran olla vahtimassa, kahtoamassa kuin tulivat rantaan, ellei heillä ollut enemp kaloja, kuin mitkä kotihin tuotiin. Niinpä läksi hyvin varain yhtenä oamuna rannallen, heitä outtamaan. Miehet, jotka luuli lykkynsä piloavan jos vaimot heitä silmittivät, eivät näyttäneet akoillen sialistansa. Poika, kuin ikään keksi Eukon raosta kahtoavan heijän soalistansa, kätki kalansa, ja kyselyä: vastais heitä ei olevan. Josta *Mikko Kovainen* teki laulun.

Kumma laulamaan rupian'
Ensin laulan Eukon virren.
Eukko hiijen hillimätöin,
Talon työhön taipumatoin,
VAINAMÖISET.

*Jolla aina ol' urina,
Kalan-soaliista sanoma:*

”Yöllä karkeli kalassa,
”Kaiken päivän peä kekassa.”

*Olipa varteessa varahin,
Yli kolkan kassomassa,
Joko joutuuvat kötihin
Koho-miehet — kontin kanssa —
Saisin ne saloa nähä!*

”Soapiko varia tehä,
”Vai ei?” — ”On varsin vilua! —

Koivuinen.

NAURIS-VARTIAS.

Talonpojan akka *Eeva Hämäläinen*, Niemen kylästä *Taipalansoaresta*, kahtoi nauriita itellesek Rysthollarin *Heikki Koivuisen* nauris-moasta. Tämä laitto toissa pänä miehiä sinne vahtimaan. Akka kuin tuli, niin miehet sutkivat häntä selkään, josta sitten *Mikko Koivuinen* sai sanojansa.

*Tulipa tora talohon,
Suutto kova Koivuisehen,*

Urina t. tora, jurina. — *Kohomiehet*, kuhutaan ne nuotta-miehet jotka vetäävät nuottansa kohonna, Reäpysten perästä. — *Varia tehä* t. tehä keitosta. Hään kysyi heiltä, oliko heillä kaloja, vai ei? Poika vastais: ”on varsin vilua!” Jolla hään tarkoitti kehnnon olleen heijän kalastamisen.

*Kosk' ei vältyk varkahailta —
 Vievät nauriit noatineen.
 Äsken mies mietettiin,
 Laiha-kuakko laitettiin,
 Nauriin-vartiaks varahin,
 Joka oli uskollinen.
 Tuli vaimo varkahaksi,
 Naurihita nappomahan.
 Keksipä tuo kuiva miesi,
 Karkaisi kohta kamala,
 Otti vapaa vavan-peästä,
 Kovan ruasun kourahansa,
 Jolla selkeä sivalsi,
 Turkin piälle tupsutteli.*

Eukko illalla kotiisek.

*Nosti turkin naulan piälle,
 Viitan seinälle sively.*

Mies kylettä kysyypi:

”Onkos selkä sen-näköinen?”

”Kosk' on turkki turvonnunna,

”Nuttu nurian-näköinen.”

”On näitä kepillä lyöty,

”Patukalla paukutettu.

”Eipä tuo konna havainut

”Jos ois ollut vatsa paksu,

*— Laiha-koakko, kuhutaan tässä Heikki Koi-
 vuista, jota laitettiin vahtimaan, koska se lie ollut
 laiha-läntä mies. — Ruasuksi kuhutaan kyntömie-
 hen vissa. — Kylettä, t. kyljeltä, syrjältä. — Nu-
 rian-näköinen t. murheen näköinen, pahoillaan.
 — Viitaksi, kuhutaan Savossa yksi pitkä nuttu.*

”Ennen kuin selkee sively,
 ”Turkin peälle tupsutteli.
 ”Hitto Heikkiä himoisi,
 ”Lyömään vielä visalla,
 ”Panemaan patukan kanssa.

Koivuinen.

— *Himoisi* t. yllytti.

Nimen Tietämättömiltä

Juvalla, niinkuin muissakin paikoissa, löytyy paljon niitäkin Runoja, jotka ehkä ovat nykyisempinnä, ovat jo kuitenkin niin vanhat, ettei muistetak heijän tekiöitensä. Monet heistä ovat aivan somat, ja ansaihtee tulla kuuluiksi. Myö olemme seneistä soveltanut muutamia, näitäkin, tämän kirjan lopulla.

VAIMON-TAPPELIA.

Pekka Kämäräinen Tuusmäestä läksi kerran kaskeensa karsimaan. Hänen kälyksensä tyttärineen läksipä perästä, ja piiskaisivat häntä, vanhasta vanhastaan. *Yrjö Kämäräinen* kuuli hänen parkumista, ja huusi akoillen, että hänen piti valittaman asian nimismiehellen. *Juho Ronkainen Laukkalasta*, joka laulo tätä mulle v. 1816, s. 1 p. Toukok. ei muistant kaikkia, eikä kuka sitä oli sepittänyt. Kuitenkin se on niin somasti tehty, että se ansaihtee tulla tietyksi.

*Läksi Pekka perkamaani,
Kämäräinen kähnimääni,
Tuonnek murrolle mutaisi,
Kahotulle kaskis-moalle;
Sekä kahto, jotta karsi.
Liena lippaisi perästä:*

— *Liena*, oli hänen kälys (*Swägerska*) ja mah-

”*Tyttäreini nuoremmaini,*
 ”*Ota kanssais kassaraisi,*
 ”*Soimonen sota-aseisi!*
 ”*Jolla pieksät piätä vastaan. —*
Liena kiitteli kivillä,
Mua-munilla mukkiloipi,

Yrjö huusi hujautti,
Mäin piältä mäkäisi
Naisten hätään hävittämiin:
 ”*Heretkee naiset helvettiin!*
 ”*Miehen poloisen pelistä,*
 ”*Tok’ teist’ Kurkki kumman soapi,*
 ”*Rohvorsi ropotin suuren.*

Pekka ryysti ryömyllään,
Muan kovilla koprillaan.

- - - - -

TAPAILLEMISET.

Se on kerran tapahtunut *Tuusniemessä Rantasalmella*, koska siinä joutiin hautaisia, että yksi niistä joupuneista miehistä oisi yöllä hiiskutellut piikoin luokse; mutta sattuipa toiset häntä näkeman, ja antoivat akoillen sanan, jotka ajoi häntä poikkeen. Kuka on Runon tehnyt, minä en tunne,

to olla varsin paha-pintainen. — *Kurkki*, oli Nimismiehen nimi. — *Rohvorsi*, t. piiskooja, pieksäjä. — *Ryysti* t. itki.

ainoastaan että *Niilo Ruuskainen* Laukkalasta laulo mulle sitä v. 1815, s. 21 p. Marrask.

*Kuolipa nainen nuapurista,
Emäntä hyvä talosta;
Kuhuttiinpa kunnotonta,
Kunnotonta, kelvotonta
Kestiini kelpo talooni,
Jok' oil villi viinan-juoja,
Hullu huorien-pitäjä.
Otti otsalla olutta,
Viinoa kovin veteli.
Tulipa hullu humalaani.*

*Antti Kärkkäinen ajaapi,
Tuppi-tiitinen tuloopi,
Utin-Antti uilottaapi;
"Tulkootto akat avuksi!
"Tiäll' on Antti ajan-raoss',
"Tunkeksen tupakka-muahan!*

*Hipsuttari hietas vaimo,
Koppais koivuisen korennan:
"Sivallankoma sivuilleisi,
"Eli piähän paukahutan?"*

*"Elkätte Emäntä kulta!
"En ouk tullut toin-perästä,
"Ilman suotta irvistimme.*

Nimittämätöin.

— *Uti* (Uti) kuhuttin tämän Antin isä; se oli hänen sota-köllönsä.

VENTISEN HÄRÄN-RUNO:

Pekka Ventisellä oli yksi Härkä, joka mäni *Kettuisen* hakaan. Niin *Kettuinen* häntä siinä tappo, eikä siitä tullut tietoo sen-koommin, ennen kuin vasta vuuen peästä, jollon hään tietti nahasta soap-paita itelleen. Silloin miten lie tullut sanomaan Suutarillen näistä nähoistaan, että rupeisivat arvoomaan asiata; joka sillä tavalla viimen suatiin ilmiin. *Kettuista* kuhutaan seneistä *narriksi*, kuin ei osanut paremmin suutansa pitellä, voan ilmoitti asian, näin omalla tuhmuuellaan. Missä kylässä se lie tapahtunut, en taji varsin sanoa, eikä kuka on tehnyt Runon; vaan Juvalla sitä lauletaan. Minä kuulin ensin vähä tästä v. 1815 *Niilo Ruuskaiselta* Laukkalasta, ja siitten v. 1816 *Joh. Ronkaiselta* samasta kylästä; joka taisi sen kokonaan.

*Olipa Härkä Ventisellä,
Vanhan Hermikin vasikka,
Sormuttaren sormi-juotto.
Vähä on mieli Ventisellä,
Vähä Ventisen tytöllä,
Härällä sitä vähempi, —
Mäni Kettuisen hakaani.
Alko Kettuinen ajella,*

Kir-

— *Hermikki*, on yksi Lehmä-nimi. *Sormuttar* t. *Sormuinen* oli Ventisen akan suku-nimi. Vasikata kuhutaan tässä hänen *Sormen-juotoksi*, koska se oli syöttänyt häntä sormillansa. —
— *Tytöllä* oli vähä-mieli, koska hään ajo hänet mehtään; ja Härällä vielä vähempi, kuin mäni *Kettuisen* hakaani.

Kirkon-poika piipatella,
 ”Tpuiptä, tpupitä, Härköstäini!
 ”Kuinma saisin sarven kiini,
 ”Tolhon toisehen käteeni;
 ”Tok’ minun toinenkin käteini
 ”Kova koskisin sinua,
 ”Henken paikalta panisin.”

Uilon ohtahan osotti,
 Sivals Härkee silmä-luuhun.
 Härkä kuatu kalliolla,
 Voipui muahan vuoren piältä,
 Kahtoipa vielä päivän piälle,
 Illistiinpä ilman piälle.
 ”Jop’ on päiveä vähältä,
 ”Aurinko on pikkarainen,
 ”Empä joua nylkemääni;
 ”Kylpy jättääpi kotona.”

”Tehkeepä nyt mulle vuue,
 ”Tyynyn kanssa tyssätkätten!”

Uni petti, vuue voitti,
 Sänky pehmiä nukutti.
 Aamu haikia havaitak!
 Löysi päivän paistamasta,
 Aurinkon kuumottamasta.
 ”Voi minun poloinen poika!
 ”Jop’ on Härkäini hävinä,
 ”Suanut sarvi-ruavahaini,
 ”Kuhun illalla asetin,
 ”Panin päivän-lasketessa.”

Uilo t. kirjäs. — Tpuipte, merk. hänen huuta-
 mista, kuin hään kuhtui Härkeä luoksensa.
 VAINAMÖISET.

Alko astua tupaasek.
 Astu kohta kuapin luokse,
 Kovaisinta koprahasek
 Alko veistänsä hioa;
 Kuraisinta kurskuttaapi
 Tuollen Ventisen Härälle,
 Pekan pienen ruavahallen.
 Pistipä tuiman tuppehesek,
 Pamppusek pahan-tekii.
 Alko astua pesälle,
 Soro-tietä soivotella.

Suapi Härän vuoren luokse:
 "Ole kiitetty Jumala!
 "Eip' ouk Härkäini hävinnä,
 "Suatu sarvi-ruavastaini
 "Kuhun illalla asetin,
 "Panin päivän-lasketessa.
 "Vo minua poloinen poika!
 "Ei ou lapset luahillain,
 "Kynttä pystyssä pitäisi,
 "Kyllämä tähän neuon keksin,
 "Viänänmä vesalla kiini,
 "Koivun-oksalla ojanan."
 Kohta koipehen ajaksen,
 Veti kohta koiven halki,
 Munat muahan muksautti,
 Kiven päälle kiljahutti.
 . . . kynsäsek repäisi,
 Kiäntelöopi, kahteloopi:
 "Mitäs tästä suataneeni?"
 "Suapi pitkän piipun-varren,

”Sen saman savun-vetimen,
 Nylki Härän kokonansa.
 Alkopa astua ahollen,
 Väpätä väkeensä luokse.

Veli tirskuupi torassa,
 Tahvo huasto hartahasti:
 ”Missäs sinut piru pitännä,
 ”Paha henki painellunna?”

”Veliseini, Vuariseini!
 ”Mull’ on tulluna vahinko.
 ”Härkä kuoli Ventsieltä,
 ”Jota illalla ajelin.”

”Kuin on tulluna vahinko,
 ”Vastoo sitten parastais!”
 Kämärätär kiärä muori
 Huasteli halu-sanoilla,
 Puhu lämpi-luoteilla:
 ”Suattuoon sana taloon,
 ”Antoa asian ilmin!
 ”Tok se toistenkin tulooi,
 ”Jos ei ennen, niin erossa.”

”Pitä suutais pienempänä!
 ”Itek ymmärrän enemmän,
 ”Asiasta paljon tiijän.
 ”Kannan lihat kotihin,
 ”Kosku-torvella tojotan.

— Kämärätär t. Kämäräinen, oli Kettuisen äiti.
 — Kiärä (fära) on toas niitä pahoja muukalaisia juoksu-sanoja. — Erossa, koska veljet piti erkaneman toinen toisestaan. — Kosku-torvella,

- ”*Ammu Härkä aitassaini,*
 ”*Luiku lukkoihen takana!*
 ”*Lihat suolahan sovitan,*
 ”*Nahka parkiin panemme —*
 ”*Kelmi kenkiä tekööpi,*
 ”*Suapi narri suappahaita*
 ”*Tuosta Ventisen Härästä,*
 ”*Pekan pienen ruavahasta*

Nimittämätöin.

NÄLKÄ.

Nälkä kuvaellaan tässä kuin yksi mies, jolla oli olki-petkele olalla, vehka-vihko kainalossa; ja joka tultua *Mikkelistä-päin*, käveskeli pian joka kylässä Juvalla. Jos tällä Runolla tarkoitaneen niitä isoja nälkä-vuosia v. 1695, 1696 ja 1697, tahi muita halla-vuosia, on tietämätöin; mutta että se on kotoisin *Juvalta*, arvataan siitä, että tässä puhutaan hänen kylistä. Meijän Torppali *Kalle Passainen* Kirkko-kylästä, *Jualla*, joka lauleli minullen tätä Runoo, sanoi sitä olevan pitemmältäkin, vaikk’ei hään sitä muistanut.

*Nälkä näkyypi tulevan
Rautajärven jeätä myöten;*

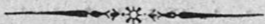
hään toi lihat kotisak, sillä tavalla, että se piilotti heitä koskuilla, t. kuusen-kuoreilla. — *Luika*, t. huuta, valita. — *Rautajärvi* on yksi iso järvi *Tietin* kohalla, jota myöten talvella ajetaan *Mikkeliin*.

*Olki-petkele olalla,
Vehka-vihko kainalossa. - - -*

*Tunnettiin tuo Turakkalassa,
Mutt' ei nähty Niärinkillä;
Havaihtiinpa Hassolassa,
Piettiin taota Piikkilässä.
Kirkon-kylästä kirottiin:
"Mänek tuonek Männymäellen,
"Tietä myöten Tirrolahan —
"Tuonne tuhmiin tupiin,
"Talonpoikaisten taloihin!"*

Nimittämätöin.

— *Turakkala* on yksi kylä, peninkuorman peässä kirkolta, *Mikkeliin* päin; sitten tulee *Niärinkin*, *Hassolan* ja *Piikkilän* (t. *Poikolan*) kylät. Kirkolta *Rantasalmellen*päin ovat *Tirrolat* ja *Männymäet*, ensimmäiset kylät.

SISÄLLÄPITO.

Väinämöiset puoliskolla 1.

I. RUSI RYYNÄINEN.

Karhulan Peijaiset » 17.
Riemu-Laulu Juubel-Juhlasta » 43.

II. YRJÖ HIRVOINEN.

Jyränkö » 56.
Heinolan Markkinat » 66.
Kurvilan Emäntä » 68.

III. LASSI LAPPALAINEN.

Hevo-Virsi » 74.

IV. JOAKKO KEÄRIÄINEN.

Hevois-Runo » 81.
Koiran-Runo » 84.

V. OATTO TUOVINEN.

Varsan-Runo » 86.
Kissan-Runo » 87.
Kassin-Runo » 89.
Kissan-Virsi » 90.

VI. HEIKKI HUUHTINEN.

Sian-Runo » 93.
Näpistäjä » 95.
Yötyri » 97.
Yö-Jalkalainen » 100.
Yötymykset » 101.

<i>Yhtymiset</i>	p. 102.
<i>Syömäri</i>	» 103.

VII. HEIKKI SUMMAINEN.

<i>Vävy-mies</i>	» 105.
------------------	--------

VIII. POAVO HEIKKINEN.

<i>Halpa-Poika</i>	» 109.
--------------------	--------

IX. IKOINEN.

<i>Anttolan Herra</i>	» 112.
-----------------------	--------

X. RISTO VILJAKAINEN.

<i>Kukon-Runo</i>	» 115.
-------------------	--------

XI. LASSI NISSINEN.

<i>Kissan-Runo</i>	» 117.
--------------------	--------

XII. MIKKO KOIVUINEN.

<i>Nuolta-Miehet</i>	» 121.
<i>Nauris-Vartias</i>	» 122.

XIII. NIMEN TIETÄMÄTTÖMILTÄ.

<i>Vaimon-Tappelia</i>	» 125.
<i>Tapaillemiset</i>	» 126.
<i>Ventisen Härän-Runo</i>	» 128.
<i>Nälkä</i>	» 132.

Paino-Virheitä:

III:lla p. 15:lla juov. seisoo: vapaaelaisia				lue: vapaallai- sia	
VIII	—	9 lopulta	—	1900	— 1800
IX	—	17	—	sakkeit-asaloja	— sakkeita-sa- loja
3	—	22	—	teijän	— teitä
13	—	18	—	soapuvillen	— soapuilla
—	—	3 lopulta	—	Björkblad	— Björklund
17	—	11	—	salvetuksi	— salvatuksi
21	—	6 & 27	—	vihanen-lainen	— vihasen-lai- nen
22	—	8 lopulta	—	olttoo	— olta
23	—	11	—	toisiin	— toisin
—	—	20	—	läiviksi	— leiviksi
27	—	15	—	puikohon	— puikkohin
30	—	11 lopulta	—	Veiselä	— Väisälä
31	—	14	—	Lavihtalle	— Lavihtalla
32	—	7 lopulta	—	Nattu	— Nuttu
33	—	14	—	kulettahan	— kuletetaan
36	—	5 lopulta	—	sanona	— sanoa
39	—	6 lopulta	—	Hyttytän emänet	— Hyttylän emännät
45	—	15	—	kynttilän	— kynttälän
47	—	8	—	Ruhtinaan	— Ruhtinan
48	—	12	—	nimi	— nimen
49	—	14	—	välähtii”	— väläht”
51	—	3 lopulta	—	1596	— 1593
53	—	18	—	onellinen	— onnellinen
55	—	1	—	oli	— ole
74	—	7	—	lainias	— lainais
76	—	6	—	ruumentanna	— rumentanna
83	—	11	—	suolan	— suolaan
93	—	14	—	sekin	— säkin
95	—	5	—	omaa	— oman
96	—	16	—	tunetnt	— tunnetut
100	—	7 lopulta	—	Kiänsi	— Kiäntyi
113	—	12	—	Ajto Antolan	— Ajo Antto- lan
—	—	13	—	karjak-uja’an	— karja-ku- ja’an
120	—	6	—	Pakkilana	— Pakkilaana
133	—	6	—	taota	— tuota

Pienemmistä ereyksistä ei ouk muistuttamista.

Maksaa:

Ostajoiille . . . i Riksi Pankossa.

OTAVAN *Peällen-tarjojoille* 32 kill.
